

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

DANES:

• POGOVORI 61 •

Viktor Avbelj: PROGRAM PODPIRA RAZVOJ ORGANOV NEPOSREDNE SOCIALISTIČNE DEMOKRACIJE IN SE OPIRA NA NJIHOVE ODLOČITVE

Svetovzar Vukmanović-Tempo: BISTVO BOJA ZA SOCIALISTIČNE DRUŽBENE ODNOSE

Vinko Mlakar: OBČINSKI LJUDSKI ODBOR V SISTEMU KOMUNALNE SAMOUPRAVE

Sobota, 4. februarja 1961
štev. 5. leto XIX.

V OKVIRU

V delovnih kolektivih mnogo je pa stvar treba realizirati, se razpravljajo o demokratizaciji pa običajno zataknje. Vse delavskega samoupravljanja. go se gre: uvedejo organizacij- Te razprave, ki prinašajo na ske oblike, sprejmejo poslov- dan raznovrstne pobude, pred- nik za delo obratnega delav- lože in zahteve, očitno kažejo, skega sveta, popravijo pravila kako močne so med delavci podjetja itd., toda, ko je treba težnje po demokratičnejših, ne- prenesti tudi materialne kom- posrednejših oblikah uprav- petence, odločanje o sredstvih, pa se proces, dotlej soglasno in enodušno izvajane decentrali- zacije, skoraj obvezno ustavi. Teda se najdejo razni argu- menti; da to ni mogoče bodisi zaradi rekonstrukcije podjet- ja, zaradi razširjene reproduk- cije, zato ker bi s tem podjetje razpadlo itd. Vsi elaborati, v pravilih podjetja in drugih pravilnikih oziroma poslovni- kih zapisane pristojnosti obrat- nih delavskih svetov ostanejo le črka na papirju. Ko nastane delavskega samoupravljanja, le črka na papirju. Ko nastane namreč da razvoj materialnih

Prav gotovo procesa demo- kratizacije samoupravljanja ni mogoče umetno potiskati na- prej. Odvisen je od položaja v vsakem posameznem podjetju, od dozorlih materialnih in subjektivnih pogojev. Toda, če ocenjujemo naše gospodarstvo v celoti, je prav gotovo točna ugotovitev nedavnega posveto- vanja Republiškega sveta sin- dikatov o nekaterih problemih delavskega samoupravljanja, le črka na papirju. Ko nastane namreč da razvoj materialnih

PRI SREDSTVIH SE USTAVI

odnosov dejansko že prerašča se sprejete pristojnosti obrat- okvire sistema delavskih sve- nih delavskih svetov ne ures- tov. Delavski sveti kot pred- ničujejo, postavijo novo komi- stavniški organi delavske sa- stijo, ki naj pripravi elaborat mouprave — ponekod zelo od- in tako dalje.

Delovni kolektivi, njihovi sa- moupravni organi in politične organizacije bodo raznim na- činom zavlačevanja demokra- tizacije delavskega samoupra- vljanja najlaže prišli na kraj, če bodo bolj kritični do raznih tehničnih in organizacijskih elaboratov, predvsem pa, če bodo odločneje zahtevali, da se v tehničnih rešitvah v celoti upoštevajo in realizirajo od sa- moupravnih organov oziroma kolektiva sprejeti princip de- mokratizacije.

V nekem podjetju je delav- ski svet pred strokovnjaka, ki je zavlačeval z izdelavo siste- ma nagrajevanja po sprejetih principih, postavil ultimati: ali naj v enem mesecu pripravi po sprejetih načelih izdelan ela- borat ali pa dobi odpoved de- lovnega razmerja. Rezultat: Elaborat je bil poleg sestav- ljen v predpisnem roku.

IVAN KRISTAN

»PRIBORILI SMO VAM SVOBODO!«?

Plaho so potrkali na vrata in plaho vstopili. Ne brez vzroka, saj so doslej povsod trkali zaman.

Povedala vam bom zgodbo — kakor so mi jo pripove- dovali sami — štirih mladih ljudi. Zgodbo štirih mladincev, ki so si še do nedavnega služili kruh v tovarni, pa so se nekega dne znašli na cesti brez dela kljub temu, da niso ničesar zagrešili. Sicer se je to pripetilo v kranjski Indu- striji bombažnih izdelkov, kjer ni to nekaj neobičajnega.

Najmlajša med njimi, Zadrave Matilda, ki še ni dopolnila 18. le- to, je povedala, zakaj se je odloči- la, da si poišče službo v drugi to- varni.

»V tovarni IBI sem delala pri- bližno leto dni. Delala sem v treh izmenah. Zaslužila sem zelo sla- bo, kljub temu, da sem čestokrat opravljala nadurno delo. Sicer pa niti sama ne vem, kakšni so bili moji osnovni prejemki, koliko je bilo »dobička«, koliko nadur itd. Iz plačilnega traku tega nisem znala razbrati. Sklepam pa, da so bili moji osnovni prejemki pri- bližno od 8000 do 9000 dinarjev mesečno.

V tovarni nismo imeli nikogar, s komer bi se lahko pogovorili o svojih težavah. Ko je šlo nekaj

mladincev k tovarišu direktorju, da bi mu razodeli svoje težave, se je ta nad prvim, ki je spregovoril, zadržal tako, da ostali niso več upa- li govoriti.

Zvedela sem, da v tovarni ti- skanega blaga v »Tiskanini« v Kranju potrebujejo tekstilne de- lavke. Slišala sem tudi za boljše medsebojne odnose pri njih in za- to sem se odločila, da se bom sku- to sem se odločila, da se bom sku- šala zaposliti v Tiskanini. Skupno še z dvema mladima delavkama iz podjetja smo šle v Tiskanino, kjer so nam obljubili, da nas bo- do sprejeli v službo takoj, ko bo- mo prinesle delovne knjižice.

V tovarni je ena od nas, tova- rišica Milka Kepić, takoj nato predložila odpoved. Personalna podjetja tovarišica A. B. odpovedi

KOLIKO ČASA SE STANOVANJE VPRAŠANJE ŠTEVILKA 1?

ODKLONJENI DINAR

Vsebinske informacije, ki naj bi bila uvod v razpravo, je bila v skopem dejstvu, da so vsa denarna sredstva za gradnjo stanovanj v Kranju že angažirana do leta 1963. Ob tem dejstvu pa ni jasne podobe, s kakšnimi sredstvi razpo- lagajo posamezna podjetja in kolikšna je pravzaprav vsaj minimalna vsota, na katero lahko računajo v letošnjem letu mnogi zainteresenti za stanovanja kot pomoč pri reše- vanju njihovega problema.

Skopemu uvodu je sledila dokaj živa razprava, ki pa je žal potisnila v stran osnovno vprašanje, kako začeti z akcijo zbiranja privatnih sredstev, ker se je pač zasukala okoli dinarja kot vrednosti, ki se iz leta v leto izpreminja.

V tej ugotovitvi — kar ni sicer nič novega — je našel tla prita- jen odpor proti zbiranju privat- nega dinarja za namene pospe- šene stanovanjske izgradnje, češ, to, kar bo kdorkoli prištel v le- tošnjem letu, bo že naslednje leto zaradi podražitve gradbenih ma- terialov in gradbenih uslug, krat- ko in malo — izgubil! Kakršnakoli dokazovanja o nasprotnem, niso prav nič prilivala olja na steno organizirane akcije zbiranja pri- vatnih sredstev. Nasprotno, »za- skrbljenost« nekaterih je vodila vsa dokazovanja in ugovore v slepo ulico.

Beseda o dražitvi, obenem z njo o neekonomičnosti štednje, vsekakor močno zasenči dober na- men in vse tako kaže, da celo več velja kot pa očitno dejstvo, s ka- terim že razpolagajo Jesenice. Jeseničani nam povedo, da so v svojem mestu pocenili gradbene storitve v preteklih treh letih za dobrih 15.000 dinarjev pri kvadrat- nem metru stanovanjske površine. Na to pocenitev so vplivali: orga- nizacija dela v gradbeništvu, viš- ja produktivnost, mehanizacija, doslednejša uporaba gradbenih elementov, določenih tipov oken in vrat...

Potemtakem Kranj nima opra- vičila (čeprav bi ga rad našel!) za svojo odsotnost pri organizaciji zbiranja privatnega dinarja v »dražitvi«, pač pa moramo vzro- ke za to iskati drugod.

Član republiškega sveta Zveze sindikatov za Slovenijo, tovariš Božo Širman, je na posvetovanju političnih delavcev in gospodar- stvenikov v Kranju dejal:

»Zaupanja nimate ali pa ga nečete imeti! Vendar pa je to, o čemer se danes pogovarjamo edi- ni način reševanja stanovanjskih problemov! Smisel te akcije ni le v enkratnem pritoku sredstev, pač pa v nenehnem zbiranju pri- vatnega dinarja, ki se tudi ne- nehno preliva v nova in nova stanovanja. Takšni akciji pa ne moreta biti kos le dva človeka ali tako imenovani upravni odbor sta- novanjskega sklada pri občini, ampak si lahko obeta od nje do- bršno mero uspeha le obsežnejša skupina ljudi, v kateri so enako zastopani člani delavskih svetov podjetij, občinski funkcionarji predvsem pa sami zainteresenti za stanovanja!«

Ce natanko premislimo, je ne- dopustno, kar se prenekaletemu

upravnemu odboru stanovanjske- ga sklada večkrat primeri. Na njegova vrata potrkata ta ali oni zainteresent za stanovanje, ki po- nudi skladu svoj prihranjen de- nar, a ker je le-ta premalo (tam okoli 400.000 din!), ga sklad po enostavnem postopku odslovi. Odkloni denar! Število na ta na- čin odklonjenega denarja se v enem letu zavrtni v težke mili- jone! Sredstva, ki bi jih lahko koristno uporabili za gradnjo, mečemo skozi okno! Radi se opri- jemljemo zakonov, ki so v veljavi in nikomur ne pride na misel, da bi ob upoštevanju zakonskih pred- pisov vsaj poizkusil najti kakšno možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

stanovanje — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

Oblik je dosti, treba je le iz- brati najprimernejšo, treba se je odločiti in pa seveda, treba je zbrati vsaj toliko poguma, ki pre- maga »nepregledno« vrsto po- mislekov.

Približevanje našemu namenu ne sme hromiti poleg vsega še najpogostejša domneva, za katero se radi skrijemo. Pravimo, ljudje, ki bi jim omogočili ugodno reši- možnost in bi v zadovoljstvo in- teresenta uporabil njegov denar

tem, da bi angažirali njihova de-

stanovanja — kar je seveda »pre- malo«! zavrteti telefon in se po- meniti s kolektivom, s podjetjem, ki je enako kot poedinec zainte- resirano, da rešuje svoje stano- vanjske probleme, probleme svo- jih delavcev!

IZVOLITI UPRAVNI ODBOR SESTAVITI PRAVILNIK O NAGRAJEVANJU

■ Člani komisije za delavsko upravljanje pri OSS Celje so v osmih gospodarskih organizacijah razpravljali o prenašanju določenih pristojnosti s centralnih samoupravnih organov na samostojne enote oziroma ekonomske enote. Komisija je ugotovila, da kolektivi in samoupravni organi iščejo za to ustrezne notranje organizacijske oblike. To se opaža zlasti v tistih kolektivih, kjer že delijo osebnostne dohodke po obratih oziroma ekonomskih enotah. V številnih kolektivih o tem še ne razmišljajo. O nadaljnji decentralizaciji samoupravljanja bodo v kratkem razpravljali na posebnem posvetovanju.

■ Na obnem zboru sindikalne podružnice Hotela Pošta na Jesenicah so ugotovili, da v podjetju niso urejeni notranji odnosi, kakor tudi da delavskega samoupravljanja v podjetju ni čutiti. Zaposleni zahtevajo, da se pri delavskem svetu ustanovi komisija za sprejemanje in odpuščanje delovnih razmerij (doslej je to opravljal direktor) ter disciplinska komisija. Do sedaj je namreč direktor sam kaznoval in premeščal delavce brez kakršnihkoli pismenih odločb o kaznovanju.

■ Člani Komisije za delavsko in družbeno upravljanje pri Občinskem sindikalnem svetu Jesenice so obiskali 21 podjetij na področju občine in proučevali delo organov samoupravljanja. Prihodnji teden bodo obiskali še preostalih 7 podjetij in nato izdelali analizo dela teh organov. Do sedaj je komisija ugotovila, da delavsko samoupravljanje ne pride do izraza predvsem v manjših obrtnih podjetjih ter v gostinstvu. O teh ugotovitvah in o drugih problemih delavskega upravljanja ter o njegovi decentralizaciji je razpravljalo pretekli teden tudi predsedstvo ObSS. Člani predsedstva so bili mnenja, da bi za začetek kazalo posvetiti decentralizaciji posebno pozornost.

■ Dne 18. t. m. je bil plenum OSS Kranj, na katerem so razpravljali o problematiki delavskega samoupravljanja in njegovem nadaljnjem razvoju. Ugotovili so: čeprav v nekaterih podjetjih obratni delavski sveti že dajajo časa delujoče upravljanje še vedno ni približno proizvajalcem v taki meri, da bi sleherni zaposleni imel možnosti sodelovati o problemih proizvodnje, o odnosih in delitvi. Nadaljnja ugotovitev je, da so pogosti primeri, ko občinski uradniki kličejo odbornike samoupravnih organov na zagovor zaradi prevelike samostojnosti pri obravnavanju določenih problemov. Nezadovoljiv je tudi odnos občina — podjetje. Zbori proizvajalcev marsikje nimajo pravega poslušalca za to. Tudi njihova povezava z volivci je slaba.

■ Na plenarni seji ObSS Ptuj so obravnavali problematiko javnih služb v ptujski komunali. Prva ugotovitev je veliko pomanjkanje učiteljev — le-tem primanjkuje v občini okrog 100. Nadaljnja ugotovitev je, da samoupravljanje v zavodih zaostaja in ne zadovoljuje. Pri obravnavanju nagrajevanja v javnih službah so opozorili na škodljive posledice nerealnih meril za delovni učinek.

■ Iz koprškega okraja poročajo o nepravilnostih in slabih notranjih odnosih v nekaterih gospodarskih organizacijah. Tako je med delovnim kolektivom perutninske farne »Kras« Neverke že dalj časa nezadovoljstvo, ki se vedno bolj stopnjuje, ker direktor kljub odločbi inšpektorata dela ne dovoli izplačila zaslužkov za nadurno delo, ki so ga nekateri delavci opravljali tudi več mesecev. Direktor je grozil z odpuščanjem nekaterim članom sindikalnega vodstva, ker so, po njegovem, »sitnariji o stvarih, ki niso noben problem«. Tako sindikalni odborniki čakajo, kaj bo storila za ureditev notranjih odnosov organizacija ZK pa tudi politični organi izven zavoda. OSS sodi, da tak odnos sindikalnega vodstva ni pravilen, ker se je sindikat dolžan ukvarjati s problemi v lastnem podjetju in ne čakati, da jih rešujejo drugi.

Sindikalne organizacije zdravstvenih delavcev so pred težko in odgovorno nalogo. Sprejeti zvezni zakon o organizaciji zdravstvene službe kvalitativno in kvantitativno spreminja odnose in postavlja pred družbo ter zdravstvene kolektive popolnoma nove, mnogo naprednejše, a tudi odgovornejše naloge. Uresničitev teh nalog zahteva tudi ustrezno dejavnost zdravstvenih kolektivov. Konkretnější napotila o vsebini dela je dal V. kongres sindikata zdravstvenih delavcev Jugoslavije decembra lani v Beogradu. Zelo izčrpna in vsestranska razprava je osvetlila položaj in funkcijo kolektiva v zdravstveni službi, ki postaja z novimi zakonskimi predpisi samoupravni organ.

Vsekakor so najvažnejše spremembe v odnosih in politiki zdravstvene službe obsežne v delu zakona, ki spreminja način financiranja in nagrajevanja in ki je v mnogih odtokih enak načelom s tega področja v gospodarskih organizacijah. Lahko trdimo, da je v tem pogledu zdravstvena služba kot sestavni del vseh javnih služb krenila najdalj in najbolj revolucionarno naprej. Seveda pa je bilo že zaradi sedanjega položaja zdravstvene službe tudi to pri njej najlaže.

Trenutno so najaktualnejše naloge kolektivov zdravstvenih ustanov oziroma sindikalnih organizacij, kako čimprej osnovati samoupravni organ, t. j. upravni odbor, in kako pripraviti ozir. izdelati primeren osnutek pravilnika za razdelitev osebnega dohodka oziroma novega načina nagrajevanja. Vsekakor težke in odgovorne naloge, ki jih do sedaj niso bili vajeni zdravstveni kolektivi. Če bi hoteli oceniti sedanji položaj, bi lahko ugotovili, da so številnejši tisti kolektivi oziroma ustanove, ki čakajo samo na navodila od zgoraj, manj je tistih, ki so se že lotili teh nalog. Toda čakanje na pomoč in navodila od zgoraj lahko zavede kolektive v pasivnost, ki bo v končni posledici škodila samo njim in ustvarjala nezadovoljstvo.

Nadzorni organi kakor tudi republiški odbori sindikata zdravstvenih delavcev bodo nedvomno izdali določeno priporočilo, kako naj bi urejali te zadeve. Ta pojasnila in priporočila lahko samo v določenem smislu opozore, kako in na kakšen način je potrebno urejati omenjene probleme. Zato se je treba tega dela lotiti smelo in brez predsodkov in ne čakati samo na navodila.

Kaj naj bo izhodišče za financiranje in razdeljevanje osebnega dohodka? To naj bo letni program dela in dohodkov ustanove. Ta program je moč izdelati na osnovi potreb prebivalstva zdravstvenega okoliša in na osnovi izkušenj iz preteklih let. Nekaj ustanov v naši republiki že resno pripravljajo to gradivo tako, da bodo že s 1. aprilom letos lahko začeli uresničevati svojo politiko nagrajevanja v smislu načel in določil novega zveznega zakona.

Ob tem velja ugotoviti, da je potrebno prav zdaj pohiteti s formiranjem upravnega odbora kot organa samoupravljanja. V pravila zavoda je potrebno vnesti določila o upravnih odborih, sedajni upravni odbor pa postane začasni svet zavoda. Nujno je izvoliti upravni odbor čimprej, saj ima po zakonskih določilih dolžnost, da predlaga pravilnik o osebnih do-

hodkih in pravilnik o delovnih odnosih. Zato naj kolektivi čimprej izvolijo iz svojih vrst upravni odbor v sestavi, ki bo kos sedanjim važnim in nujnim nalogam.

Iz dosedanje prakse kot tudi praktičnih primerov je znano, da mnogi kolektivi prepuščajo vse te naloge in priprave upravam ustanov. Kjer ravnaajo tako, tam ne bo pri tej važni zadevi kolektiv angažiran in ne bo mogel pozitivno vplivati na sestavo omenjenih pravilnikov. Ko opozarjam na to, ne mislim izrekat nezaupnice upravam ali trditi, da uprave tega dela niso sposobne opraviti. Doslej so razne dobre pravilnike in odločbe izdelale izključno uprave ustanov. Toda sedaj gre za to, da kolektivi aktivno sodelujejo in temeljito razpravljajo o vsem, če hočemo, da bodo ti pravilniki odraz resničnega delovnega prizadevanja kolektiva. Napočno bi bilo misliti in pričakovati, da bodo na primer prvi pravilniki o osebnih dohodkih napravljani že povsem idealno. Nasprotno, praksa bo opozarjala, kaj bo veljalo popraviti, dopolniti in spremeniti. O tem imamo dovolj praktičnih izkušenj pri nagrajevanju v gospodarskih organizacijah.

Prezreti ne velja, da se že pojavljajo težnje, dobiti neke izdelane predpise, norme, šablone in tako dalje, ki naj služijo ustanovam za izdelavo pravilnikov o osebnih dohodkih. Zaradi različnih zmogljivosti in specifičnosti ustanov, je težko izdelati — še manj pa predpisati — določene oblike za te pravilnike, skratka uporabljati kakršnekoli šablone. Pač pa bo ob tem zelo koristno sodelovanje med posameznimi in sorodnimi ustanovami.

Z uveljavljanjem samoupravnih organov ter kolektiva in novega načina nagrajevanja v zdravstvenih ustanovah so nastopile za sindikalne organizacije povsem nove dolžnosti. Sindikalne podružnice bodo morale postati aktivni in politični mobilizatorski faktor, pobudniki in izvrševalci vseh pozitivnih in naprednih koncepcij tako glede vloge in funkcije samoupravnih organov kot tudi glede čim naprednejšega in stimulativnejšega nagrajevanja po uspehih oziroma rezultatih dela. Seveda pomeni to za sindikalne podružnice kvalitativno spremembo njihovega dela (do sedaj je bila njihova dejavnost ponekod »primitivna«). Zato bo potrebna okrepitev izvršnih odborov podružnic. Posledica tega pa bo večja vloga sindikata v ustanovi, in sicer takšna, kot jo mora imeti množična politična organizacija. Takšna vloga in pomen sindikalne organizacije pa tudi že vnaprej zagotavlja pravilno uresničevanje naštetih težkih in odgovornih nalog v zdravstveni službi. —nj—

Združitveni plenum občinskih sindikalnih svetov Ljubljana-Vič in Rudnik je pred kratkim analiziral dosedanje delo, razpravljalo o prihodnjih nalogah. Na območju nove občine, ki šteje 54.000 prebivalcev, deluje 83 sindikalnih podružnic z več kot 7300 člani. Na plenumu so podrobno razpravljali o nekaterih slabostih. Tako so predsedniki sindikalnih podružnic premalo seznanjali člane kolektivov s sindikalnih svetov Ljubljana-priporočili, sklepi ali mnenji višjih sindikalnih organov. Funkcije predsednikov delavskih svetov, upravnih odborov funkcijske enote. Njihova predsedstva se bodo sestajala po potrebah. Predsedniki aktivov bodo sami izbrali svoje sodelavce iz sindikalnih podružnic in bodo za svoje odgovorni občinskemu sindikalnemu svetu. Hkrati bodo tudi člani tega predsedstva.

V sredo je bil v Vevčah združitveni plenum občinskih sindikalnih svetov Ljubljana-Moste in Polje. Na plenumu so še posebej poudarili, da bodo morale sindikalne organizacije v občini v prihodnje ali sindikalnih podružnic že posvetiti večjo pozornost zborov let opravljajo isti ljudje. Dogažalo se je namreč, da nje, da so sindikalne podružnice aktivne le v večjih podjetjih. Resnica pa je drugačna. V teh dveh dosedanjih občinah prav v manjših podjetjih temeljiteje pretresajo delo in probleme, medtem ko o teh zadevah v večjih gospodarskih organizacijah razpravljajo največkrat samo vodstva organizacij.

V novi občini pet sindikalnih aktivov

Glede prihodnjega dela novega sindikalnega sveta pa zlasti pomemben sklep, da bodo v svoji, geografsko zelo obsežni občini, ustanovili pet sindikalnih aktivov: v Dobrovi, v Velikih Laščah, na Skofljici, v Podpeči in v Polhovem Gradcu. Ti aktivni bodo vsilavljali delo sindikalnih podružnic, pripravljali bodo občne zore in tolmačili članstvu važnejše gospodarske in druge ukrepe, delovali pa bodo kot

ali sindikalnih podružnic že posvetiti večjo pozornost zborov let opravljajo isti ljudje. Dogažalo se je namreč, da nje, da so sindikalne podružnice aktivne le v večjih podjetjih. Resnica pa je drugačna. V teh dveh dosedanjih občinah prav v manjših podjetjih temeljiteje pretresajo delo in probleme, medtem ko o teh zadevah v večjih gospodarskih organizacijah razpravljajo največkrat samo vodstva organizacij.

ukrepe, delovali pa bodo kot

DELOVNI PROGRAM STALNE KONFERENCE ZA VARNOST PRI DELU

27.000 PONESREČENCEV OPOZARJA

Stalna konferenca za varnost pri delu Republiškega sindikalnega sveta je bila lani pobudnik za organiziranje tedna varnosti. Ta je bil od 16. do 23. oktobra lani. Pred časom je konferenca ocenila dosežke omenjenega tedna in na podlagi teh izkušenj in predlogov sprejela tudi program za svoje nadaljnje delo.

Glavni namen tedna varnosti je bil spodbuditi družbene organe, da posvetijo več pozornosti varnosti pri delu. Kako pomembna je ta skrb, naj pove le tale številka: v letu 1959 je bilo 51.000 nesreč pri delu. Razen osebne prizadetosti ponesrečencev je bila s tem prizadejana gospodarstvu tudi velika materialna škoda.

Delavski sveti, izvršni odbori minulemu letu. S predstavniki sindikalnih podružnic, zbori proizvajalcev, sindikalni sveti, skupščine sindikalnega zavarovanja in drugi odgovorni činitelji, so razpravljali v tednu varnosti o posledicah tolikšnih nezd. Ti organi so doudeli, da ni varnost pri delu in prometu samo zadeva ljudi, ki se strokovno ukvarjajo s temi vprašanji, temveč terja to prizadevanje vseh družbenih činiteljev. In prav vsi ti so bili tudi uresničevalci načel za teden varnosti. Zato je bilo toliko razstav, predavanj, preventivnih zdravstvenih pregledov zaposlenih, tehničnih pregledov obratov, razpisov in razdelitev nagrad najboljšim kolektivom in posameznikom, ki so bili najbolj prizadevni v boju proti nesrečam. Prav v tem času pa so v posameznih komunah osnovali tudi svoje stalne konference za varnost pri delu, oziroma v gospodarskih organizacijah komisije, ki naj se nenehno ukvarjajo s temi problemi.

To vsestransko družbeno prizadevanje za varnost pri delu, daje pobudo Stalni konferenci pri Republiškem svetu sindikatov da na podlagi izkušenj in predlogov tudi v bodoče organizira podobne akcije. Toda te naj ne bi bile občasne značaja, temveč naj bi bila to stalna skrb vseh družbenih činiteljev.

Stalna konferenca za varnost pri delu je sprejela že tudi svoj delovni program za tekoče leto. V programu je rečeno, da bo ta organ proučil vzroke nesreč v

vsem pa subjektivnega značaja. mora sam dopolnjevati posamezne Gre za neprevidnost, za pretirano drznost, nepoučenost in podobno opremiti.

Razprave in tesnejši stiki Stalne konference z inšpektoratom podjetij bodo morali temu posvetiti posebno pozornost.

Vzporedno s tehnično varnostjo pa naj bi okrepili tudi higijensko zaščito, je rečeno v programu in uveljavljali sodobno industrijsko higieno na vseh področjih. V programu je posvečena tudi potrebna pozornost obratnim ambulantam, kjer naj bi razen zdravljenja obolelih, opravljali tudi preventivno zdravstveno zaščito.

Pomembna naloga tega organa v tekočem letu bo skrb za sistematično, bolj organizirano proizvodnjo oziroma uvoz oseb- nih zaščitnih sredstev. Razčlenitev napak proizvajalcev strojev opozorila, da s svojimi izdelki pogostokrat povzročijo nesreče. Stroji niso pravilno zaščiteni, kupci pa ima znova izdatke, ko

na v tekočem letu bo skrb za sistematično, bolj organizirano proizvodnjo oziroma uvoz oseb- nih zaščitnih sredstev. Razčlenitev napak proizvajalcev strojev opozorila, da s svojimi izdelki pogostokrat povzročijo nesreče. Stroji niso pravilno zaščiteni, kupci pa ima znova izdatke, ko

DRAGO BRATINA

Odklonjeni dinar

(Nadaljevanje s 1. strani)

bodo prav ti ljudje neprimerno bolj zamerili, če jim tega ne bomo omogočili! Kdo se pa danes še obrega ob staro, takrat nujno potrebno administrativno razdeljevanje stanovanj kot samo še gola zavist! Kupna moč našega delavca je danes drugačna — tu ni treba posebnega komentarja!

Kakorkoli že, prav je, da se o vsem tem pogovarjamo, da primerjamo razne ugotovitve in zaključke med seboj, da bismo misli, ki je na primer v Mariboru že prešla prve težave, za Jesenicah pa že beleži odlične rezultate!

DUŠAN KRALJ

DELAVSKA ENOTNOST
Ustanovljena 20. novembra 1942
List izdaja Republiški svet ZSJ za Slovenijo
Glavni in odgovorni urednik
MITJA ŠVAB

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: DORNIK PETER, GASPERŠIĆ SONJA, MAVER MILAN, VOLČ JANEZ, TEHNIČNI UREDNIK: JANEZ SUSTER

List izhaja v uredniški povezavi z »Radom« — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2. poštni predal 313-VI, telefon uredništva: 33-722 in 30-672 — Račun pri Komunalni banki v Ljubljani št. 600-705/1-83 — Posamezna številka stane 20 din — Naročnina je četrtletna 250, polletna 500 in letna 1000 din — List tiska CZP »Ljudska pravica« — Poština plačana v gotovini

»Obmejne« težave

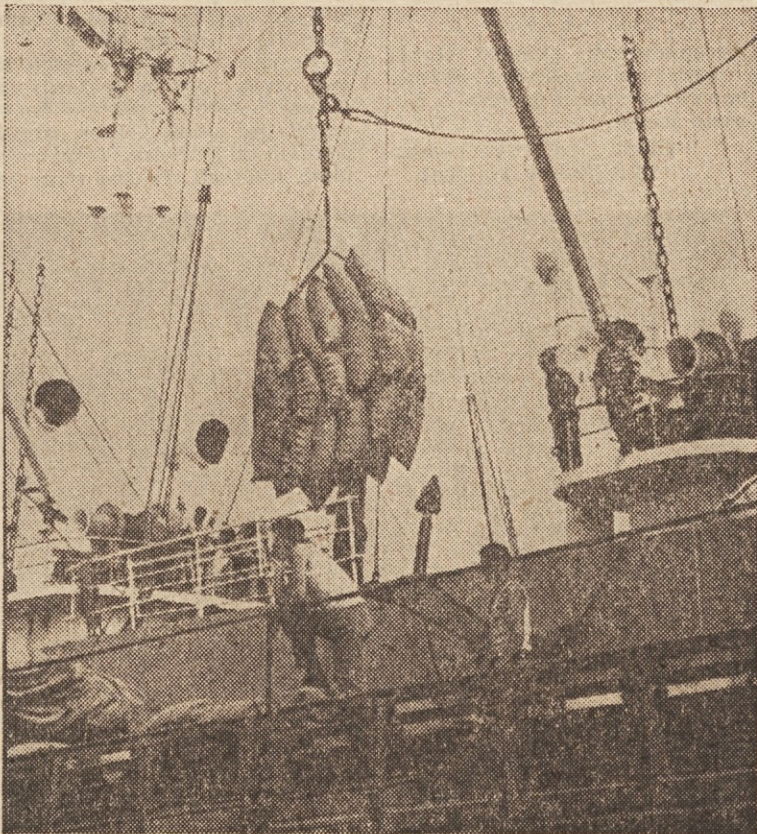
EKONOMSKA MERILA NAMESTO OSEBNIH OCEN

»Splošna plovba« v Piranu prva med našimi pomorski podjetji vsaj deloma uvaja nagrajevanje po delu. Edino merilo, ki ga je za to sedaj uveljavila, je osebno ocenjevanje pomorščakov. Plenum Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije, ki je pred kratkim sploh prvič razpravljalo o nagrajevanju v pomorstvu (konkretno v omenjenem podjetju), je ugodno ocenil dosedanja prizadevanja »Splošne plovice« na tem področju. Upravičeno ali ne?

Težnja, kako bolje vrednotiti delo in prizadevanost posameznika, je vodila kolektiv »Splošne plovice«, da se je prvi med vsemi tovrstnimi podjetji odločil za nagrajevanje po delu. Velja pa opozoriti, da kolektiv ob tej prizadevanosti s strokovne strani (predvsem Zdrženja podjetij pomorskega brodarstva) že od vsega začetka letijo polena pod noge. Na pritisk združenja, deloma pa tudi na pritisk takratnega vodstva sindikata pomorskega brodarstva (ki je bilo pod vplivom omenjenega združenja) so bili namreč pred dvema letoma sklenjeni tarifni sporazumi med podjetji in združenjem (različno za posamezna podjetja), potem pa izenačeni. Drugače rečeno: ne glede na to, kako je podjetje gošpodarilo, kako prizadevni so bili mornarji na posameznih ladjah, na kakšnih linijah so te ladje plule itd., v vsakem pomorskem podjetju bi morali imeti pomorščaki s istim nazivom — upoštevajo tudi kategorizacijo podjetij — enako tarifno postavko.

Uveljavljeno naj bi bilo torej administrativno določilo, ki pa mu je »Splošna plovba« nasprotovala. Zadevo je uredila po svoji, pač glede na različne delovne pogoje, večjo ali manjšo odgovornost, prizadevanost posadke in podobno. Zato pa je kmalu prišla »kazen.« Združenje, sindikat in ostala pomorska podjetja so se dogovorila, da je treba izenačiti izdatke za hranarino, izredno delo, nadure in devizne dodatke, ki jih dobe pomorščaki, kadar plujejo izven naših meja. S tem pa je bil prizadet kolektiv »Splošne plovice«, ki je vse to določil po svoji gospodarski moči in uvidenosti. Podjetje se je teh sklepanov nekaj časa držalo (zdej spet

delajo po »svoji glavi«), ker je bila upravičena bojazen, da bo sicer oškodovano pri določanju deviznih koeficientov, ki jih pristojni organi (med drugim združenje) še vedno določajo za nazaj! Verjeme ali ne, toda takšne razmere še vedno veljajo v našem pomor-

Za nekatera dela laže, za druga težje, bo vendarle moč določiti ekonomska merila za oblikovanje in delitev osebnih dohodkov. Delo tegale žerjavovodje se najbrž ne razlikuje dosti od dela in odgovornosti na podobnem delovnem mestu v industriji

stvu. Da tako ni prav, je menda jasno. Zavoljo takšnih odnosov v pomorstvu še vedno govorijo o »plačah« in o višjih ali nižjih tarifnih postavkah.

Zal so pri »Splošni plovi« usmerili poznejša prizadevanja za uvedbo nagrajevanja po delu v napačno smer. Kot rečeno, so se odločili za osebno ocenjevanje pomorščakov. Za te »nagrade po učinku« je delavski svet določil dodatna sredstva v vrednosti okoli 30 % sklada osebnih dohodkov po tarifni postavki. Učinek obračunavajo tromesečno, dogovorili pa so se, da vsak posameznik v tem obdobju lahko doseže največ 60 točk. Vrednost točke je 90 do 100

dinarjev. Kolektiv določene ladje dobi izplačan učinek samo tedaj, če je v celoti izpolnil, pa tudi presegel postavljene naloge. Sicer pa dobi samo zaslužek po tarifni postavki.

S tem pa že velja odgovoriti na drugo vprašanje, kako sploh nagrajevati pomorščake po delu. Nedvomno drži, da je vrednotenje del oziroma oblikovanje in delitev osebnih dohodkov v pomorstvu zadeva, ki ni lahka, da na to področje ni moč avtomatično prenašati različnih sistemov oblikovanja in delitve osebnih dohodkov, kot jih imajo druge gospodarske organizacije, nedvomno pa je tudi res, da to niso nepremostljive zadeve. Napak bi bilo, če bi pri Splošni plovi ostali pri osebnem ocenjevanju kot izhodišču za delitev osebnih dohodkov in če ne bi recimo, najmanj kar je, kategorizirali delovnih mest, sestavili cenike del in glede na to delili osebne dohodke, seveda po načelih, ki jih določa samoupravni organ v svojem pravilniku.

O tem tudi pri Splošni plovi, kot kaže, vse bolj razmišljajo. Če naj verjamemo besedam tovarišev iz tega podjetja, bi vse to in še kaj drugega že naredili, toda sedanjí objektivni pogoji (predvsem določanje količinov za nazaj, tako da nikoli ne vedo, koliko sredstev bo na razpolago), so jih pri tej prizadevanosti nekoliko ovirali. Vse to bo najbrž deloma res, toda napak je, čakati na različne spremembe instrumentov in se ne že sedaj še bolj vneto pripravljati na izpopolnitev nagrajevanja po delu.

Vsekakor bodo morala prej ali slej prevladovati tudi v pomorstvu ekonomska merila. In tudi o tem v podjetjih, kot trdijo, že razmišljajo, in sicer, ali je lahko ladja ekonomska enota (o njeni poti in tovoru določa komerciala podjetja), ali bi bilo bolje, če bi ekonomsko enoto predstavljale vse ladje, ki plujejo na isti progi in podobno. Sodijo tudi, da ni nemožne kot objektivni pokazatelj upoštevati tudi stroške za enoto poti (bodisi za miljo ali celotno relacijo) in še nekatere podobne objektivne pokazatelje. Toda to so samo misli in načrti. Z nadaljnjimi poskusi in izračuni, kako bi bilo, če bi upoštevali še ta merila, pa kot je razbrati iz razgovora na zadnjem plenumu sindikata prometa in zvez, še niso začeli ker čakajo, kaj bodo pomenile za pomorstvo spremembe v delitvi dohodka v kreditnem in bančnem sistemu.

Prav zato se zdi, da bi moral plenum sindikata prometa in zvez, ko je razpravljalo o nagrajevanju v tej panogi, ne samo pohvaliti dosedanjí trud in prizadevanja kolektiva Splošne plovice, temveč bi moral le temu izreči tudi nekoliko jasnejše nasvete in napotila, v kaj se podjetje — brez čakanja na nove instrumente — usmeri, da bo oblikovanje in delitev osebnih dohodkov čim uspešnejše.

MILAN GOVEKAR

SKUPŠČINSKI POROČEVALEC

BODOČE NALOGE

Prvo letošnje zasedanje Ljudske skupščine LR Slovenije (skupščina je zasedala v ponedeljek in torek) je bilo izredno pomembno ne toliko zaradi izredno obsežnega dnevnega reda, kot zaradi problemov, o katerih je razpravljala. V ospredju je bila razprava o Programu perspektivnega razvoja LR Slovenije v razdobju od 1961 do 1965 leta. Samo na skupščinskem zasedanju je sodelovalo v razpravi 44 poslancev obeh zborov, večidel prav o programu perspektivnega razvoja, o njem pa so razpravljali že prejšnje dni tudi vsi skupščinski odbori. Po zaključku razprave so ljudski poslanci sprejeli resolucijo o Programu perspektivnega razvoja LR Slovenije za naslednje petletno obdobje.

V prvem delu resolucije je med drugim ugotovljeno, da so bile naloge perspektivnega plana v letih 1957 do 1960 izpolnjene tako na področju proizvodnje kot tudi na področju osebne potrošnje. Za to obdobje je značilen tudi skladnejši razvoj gospodarskih in negospodarskih dejavnosti in vseh oblik potrošnje.

Najpomembnejši je drugi del resolucije, ki našteva naloge za naslednje obdobje.

»Ljudska skupščina ugotavlja,« je rečeno v resoluciji, »da so osnovne značilnosti programa razvoja v prihodnjem obdobju hiter in skladen razvoj gospodarstva in s tem povezan nadaljnja krepitev socialističnih in družbenih odnosov, povečana produktivnost dela, izboljšanje življenjskega standarda in nadaljnja razširitev materialne podlage delavskega in družbenega upravljanja.«

Te naloge so v nadaljnjem besedilu še podrobneje razčlenjene. Ugotovljeno je, da se kažejo kvalitativne spremembe v razvijanju take proizvodnje, ki bo vplivala na spremembo obstoječe strukture industrijske proizvodnje. Med drugim je rečeno, da terja to hitrejšo splošno in strokovno izobraževanje državljanov. Da bo ta naloga uresničena pa bo potrebno razvijati vse ustrezne oblike šolanja in izobraževanja državljanov (Ljudska skupščina je tokrat sprejela Zakon o ustanovitvi Sveta za strokovno izobraževanje).

Hitrejši razvoj celotne proizvodnje naj temelji v bodoče, je rečeno v resoluciji, predvsem na naraščanju produktivnosti dela, kar je hkrati tudi pogoj za predvideno povečanje osebne potrošnje. Zato velja razen uvajanja modernih tehnoloških postopkov in sodobne organizacije proizvodnje še naprej iskati možnosti za boljše izkoriščanje obstoječih zmogljivosti ter razvijati znanstveno-raziskovalno dejavnost in jo še tesneje povezovati s proizvodnjo.

Predvideno povečanje proizvodnje in narodnega dohodka bo omogočilo ustrezno izboljšanje osebne potrošnje in družbenega standarda prebivalstva predvsem v mestih in industrijskih središčih. Zato naj bi v bodoče razvijali vse tiste dejavnosti, od katerih so življenjske razmere prebivalstva neposredno odvisne, kot zdravstveno varstvo, šolstvo, socialne službe, splošne kulturne potrebe, rekreacija in razvedrilo ter posebno stanovanjsko-komunalne gradnje in podobno. Porast osebne potrošnje pa naj bi bil posledje v večji meri kot doslej odvisen od naraščanja proizvodnje in produktivnosti dela, kar bo treba upoštevati zlasti pri razdeljevanju osebnih dohodkov v gospodarskih organizacijah.

Resolucija posveča pozornost nadaljnji demokratizaciji delavskega upravljanja, zlasti ustanavljanju organov samoupravljanja v obratih in ekonomskih enotah gospodarskih organizacij. S tem naj bi v še večji meri omogočili neposrednemu proizvajalcu vpliv na poslovanje in razdelitev dohodka, povečali njegovo zainteresiranost za večjo produktivnost dela in odpravili ostanke meznih odnosov. V okviru splošnih načel gospodarskega in družbenega sistema, je rečeno v resoluciji, bo treba razvijati samostojnost organov delavskega in družbenega upravljanja ter njihovo gospodarjenje na osnovi objektiviziranih ekonomskih kriterijev. Hkrati s tem bo treba v bodoče še bolj razvijati in uveljavljati komunalni sistem.

V zadnjem delu pa nalaga resolucija dolžnost občinam in okrajem, gospodarskim organizacijam in drugim, naj vskladijo svoje perspektivne programe in družbene plane z načeli in nalogami, začrtanimi v Programu.

P. D.

Združevanje sredstev toda zagotovila za vrnitev

lnž. Vekoslav Korošec, direktor ELES, je na posvetovanju Republiškega sveta opozoril na probleme elektro gospodarstva

Ugotovitve, našete v referatu, veljajo tudi za elektrogospodarska podjetja, to je proizvodna podjetja — elektrarne — in prenosna ter distributivna podjetja. V elektrogospodarstvu namreč že dalj časa razpravljamo o problemih, ki so danes na dnevnem redu. Gre namreč za ureditev gospodarskih odnosov v tistih enotah, ki sestavljajo elektrogospodarstvo kot celoto. To niso enote, ki imajo svoje prostore obkrožene z ograjo, temveč so med seboj povezane, čeprav so na področju različnih republik, na področju vse Jugoslavije, njihova proizvodna dejavnost pa sega v nekaterih primerih izven naših državnih meja. Ureditev ekonomskih odnosov pa je ostala na pol poti.

razvitimi področji pa bi morala potrošnja še hitreje naraščati, ker smo še zaostali. Če upoštevamo, da imamo danes instaliranih okoli 700.000 kilovatov v elektrarnah, moramo to podvojiti v desetih letih. To pomeni, da moramo letno zgraditi eno elektrarno z okoli 70.000 kilovati, elektrarno v vrednosti desetih milijard dinarjev. Kolektivi bodo morali torej pridno zbirati sredstva. Če bo uresničena decentralizacija, bodo sodelovali s svojo udeležbo pri investiranju in poceni gradili. Če pa ostane pri centralistični ureditvi, se bo vsakdo zanašal na sredstva iz centra.

Pri tem nas precej ovirajo enotne prodajne cene. Res, čudno je, da se ta zadeva ni premaknila z mrtve točke. Če je danes tehnika prebila razne zvočne in akustične zidove, upam, da bo »prebila« tudi steno enotnih cen električne energije. Mislim, da bo pri nadaljnjih prizadevanjih za ureditev ekonomskih odnosov v podjetjih treba povsotiti temu problemu največ pozornosti. Res, v naši državi mora obstajati enoten tarifni sistem, toda ne enotna tarifa prodajnih cen. Kakor vemo, nimamo kaj podobnega nobena evropska država. Kakšne so posledice takšnih enotnih cen?

Lani nismo na področju Slovelektre prodali 50 milijonov kWh električne energije za gospodinjstvo. Izgubili smo normalni letni prirast dohodkov — ter imeli še padeč pri dohodku za to energijo, ki bi jo lahko prodali. Če bi se prilagodili s tarifnimi cenami na področju Jugoslavije, ki ni majhna — vzemimo še Dalmacijo, naše Primorje glede na kurjavo — bi bil dohodek večji, skratka bi

se kazalo s cenami prilagoditi potrebam.

Naslednji problem, vreden pozornosti, je razširjena reprodukcija v tej panogi. Gradnja elektrarn ni majhna stvar, vendar pa sodim, da zaradi tega ne bi smeli k centralistični organizaciji. Ni vseeno, kako podjetja gradijo elektrarne, ali pri tem dovolj varčujejo ali ne. Mislim, da bi bila lahko na tem področju — na področju nadaljnjega investiranja — izredno pomembna vloga akumulacije. Podjetja imajo svojo akumulacijo. Jasno je, da neka elektrarna, ki jo je gradil kolektiv, sodelovala pa je skupnost, ne more razpolagati s amortizacijo tako, da bi s tem zgradila počitniški dom. To amortizacijo lahko posodi nekomu drugemu za izgradnjo sosednjega objekta ali elektrarne, toda za takšno sodelovanje mora dobiti kolektiv zagotovitev, da bo dobil svoja sredstva nazaj.

V Sloveniji smemo računati, da bo potrošnja v bodočih desetih letih podvojena. V primerjavi z

»TAM«: Nove oblike samoupravljanja

Na zadnjem posvetovanju Republiškega sveta Zveze sindikatov za Slovenijo so razpravljali predvsem še o tem, kako bi približali upravljanje čimširšemu krogu zaposlenih, tako da bi čimveč delavcev neposredno odločalo. O vsem tem sedaj razpravljajo po kolektivih.

Tako je komisija za delavsko upravljanje pri izvršnem odboru sindikalne podružnice Tovarne avtomobilov v Mariboru predlagala novo organizacijo oziroma razdelitev podjetja na ekonomske enote. Po tem predlogu bi imeli v podjetju tri skupine, in sicer: prvo skupino ekonomskih enot z zborom ekonomskih enot, drugo skupino ekonomskih enot z obratnim delavskim svetom in tretjo skupino predračunske enote z obratnim delavskim svetom. Prvo skupino bi sestavljalo 17 manjših ekonomskih enot, ki bi imele zbor ekonomskih enot, izvolile pa bi predsednika in podpredsednika zbora. Zbor bi sestavljali vsi člani kolektiva teh enot. V drugi skupini bi bili dve veliki ekonomski enoti. Ti dve enoti bi imeli obratni delavski svet, ker sta toliko veliki, da ne bi vsi čla-

ni mogli sestavljati zbora, temveč bi obratni delavski svet razpravljalo o posameznih zadevah. Tako bi bilo tudi v tretji skupini, ki bi imela devet ekonomskih oziroma predračunskih enot. V teh enotah bi izvolili predsednike in podpredsednike obratnih delavskih svetov in, kot tudi v prvi, ustrezne komisije.

Sama razdelitev je nedvomno zanimiva, vendar spoznamo pomembnost tega predloga šele, če se seznamimo s pristojnostmi in nalogami posameznih skupin, kajti prav iz tega je moč videti, da bo s to organizacijo dana proizvajalcem vsa možnost neposredno upravljati svojo enoto.

Zbor ekonomskih enot naj bi po tem predlogu imel sledeče naloge in pristojnosti: izdelovanje in sprejemanje plana ekonomskih enot, občasnih analiz o izpolnjevanju proizvodnih nalog, sprejemanje novih delavcev, nameščanje in premeščanje vodilnega kadra v ekonomskih enotah, urejanje disciplinskih postopkov, HTV, socialna vprašanja, skrb za delovnega človeka, urejanje medsebojnih odnosov, politike nagrajevanja, obravnavali bi polletne in

letne plane, predlagali izboljšave za čim ekonomičnejše poslovanje in povečanje produktivnosti, razpravljali o poročilih vodij ekonomskih enot, odločali bi o razdelitvi čistega dohodka ekonomskih enot, o načinu rekonstrukcije proizvodnih sredstev v višini lastnih skladov, odločali o nakupu in prodaji osnovnih sredstev, kontrolirali znižanje stroškov, imenovali bi komisije, nadzorovali izkoriščanje obratnih sredstev in samostojno odločali o uporabi amortizacijskih sredstev. Naloge druge skupine so enake, razen z eno izjemo, in sicer, da morajo volivcem o rezultatih svojega dela poročati na zboru ekonomskih enot. Tudi naloge in pristojnosti tretje skupine so razen nekaterih enake.

S to razdelitvijo in organizacijo bi delavsko upravljanje v tovarni avtomobilov v Mariboru imelo troje teles: centralni delavski svet, zbor ekonomskih enot in obratni delavski svet.

V Tovarni avtomobilov v Mariboru bodo tudi sindikalno podružnico približali tej organizacijski shemi.

J. K.

VREDNOST POGODBE

Naročnik, ki je pazljivo pregledal vse kalkulacije, kar je bilo vsekakor v njegovem interesu, je podpisal pogodbo, v kateri je bila določena cena in čas, ko mu bo gradbeno podjetje izročilo ključ novega silosa. Stvar gradbenega podjetja, kar je tudi stalo črno na belem, pa je bila, da zaupana sredstva tako umno obrne, kot so se domenili.

No, silos je bil končan pred dogovorjenim časom. Manj je stal in čeprav je investitor skrbno preračunal kalkulacije in so delavci vzdali malone do kilograma natančno izmerjeno količino predvidenega cementa, opeke, železja domjenjenih profilov... K uspehu so pripomogli — štednja, organizacija dela, visoka produktivnost, dober sistem nagrajevanja!

Po vsem tem se je znašel delovni kolektiv pred določeno vsoto prihranjenega denarja. Rekli so si — to je naš dobiček — in vsak je na nekaj računali!

Toda — nihče ni ničesar dobil! Naročnik, presenečen nad tem, da je silos že dograjen, je poslal v gradbeno enoto nadzorni odbor. Ta je sicer ugotovil, da je delo solidno opravljeno, da pa je bilo vanj vloženega manj denarja, kot so kazale številke v pogodbi.

Tega nadzornega odbora seveda ni bilo nikjer, ko je naročnik sestavljal pogodbo! Nenadoma se je pojavil in — razveljavil pogodbo!

Malone edinstvenemu primeru, da so bili dejanski stroški manjši kot pa predvideni v pogodbi, smo torej stopili na prste! Doslej je moral še vsak investitor dodati gradbenemu podjetju po kakšen milijon k planiranim stroškom, če je sploh hotel priti do ključev v dogovorjenem času.

Ker doslej nismo poznali penalov, denarne odškodnine za zavlačevanje pri delu ali pa za neumestne dražitve uslug, nam ne more biti všeč niti morebitna nagrada v primeru, ko pa je neka gradbena enota izpolnila obveznosti do pogodbenega dogovora in pri tem pripomogla ne prigrlojčala določen dinar. Vsaj pol na pol od prihranka — obema v korist, ne pa...

Delavci so ostali praznih rok! Pa jim naj danes še kdo govori o štednji materiala, o boljši organizaciji dela, o višji produktivnosti...

GOSTOLJUBNOST V SEZONI

Sneg in mraz sta privabila lepo število gostov v okrilje očiakov, ki molčijo nad izvirom Save Dolinke! Smučine so oživele. Oživila pa so tudi gostišča! Za njih je ravno zimski čas — čas žetve. Človek bi dejal, da gostilne in gostilnice od Vitranca pa vse do mamutske skalalnice prav zdaj kar tekmujejo med seboj v gostoljubnosti, za katero ždi umevna težnja po zaslužku!

Toda — okoli Kranjske gore ni tako! Premražen gost, ki zaloputne v vrati tega ali onega gostišča tja proti deseti uri zvečer, da bi si naročil skodelico čaja, se mora zadovoljiti le s čašo vode!

»Po deseti zvečer pri nas ne strežemo!« — je molitvica, ki jo drdajo gostitelji v belih suknjičih. Kaj komu mar, če je zdaj tam okoli »težko pričakovana« sezona! Poleti, ko ni

toliko gostov, so sicer jadikovali ob slabih dohodkih, zdaj na zimo, ko pa gostje so, se ogibajo boljšemu dohodku s tem, da kratko malo — ne strežejo!

Pa se obregni obnje, brž ti povedo, da je to pač sklep njihovega centralnega delavskega sveta in da oni ne morejo nič proti temu. Sklep je za njih nepreklicen, velja pa tudi za vse tiste, ki si žele skodelico čaja ali čašo vina po deseti uri zvečer.

Umno gospodarjenje, ni kaj reči, ali?

DRUGAČNA TRGOVINA

Selitev v stolpnico bi lahko primerjali z razkošno gostijo! Galerija nasmejanih obrazov, hrupen smeh, dobra volja... Vsemu temu sicer ne velja naša pozornost; skopo povedano dejstvo nas le opozori na malce nenavadnega »sostanovaleca«, ki se je hkrati z drugimi uselil in ta je — trgovina!

Isti dan namreč, ko so se ključni posamezniki stanovanj komaj ogreli v rokah prvih stanovalcev, je obšel vsa vrata v stolpnici predstavnik špecerijske trgovine, ki ima svoj lokal na Karlovski cesti in je ponudil vsakemu novonasteljenemu stanovalcu svoje usluge.

Ljudje, nevajeni tega, so z iskrenim veseljem hiteli z naročili. Omenjena trgovina si v našem primeru ni samo povečala števila svojih potrošnikov, pač pa je tudi vzbudila v njih doberšno mero zaupanja.

Naročilo, pozneje dostava na dom, po prevzemu blaga — poravnano račun — je bilo jedro nevsiljivega razgovora med predstavnikom trgovine in med stanovalci.

Vsekakor iznajdljivost, ki nas seznani s trgovino drugačne sorte! Če je ta primer zaenkrat pri nas še bela vrana, vendarle ob njem že lahko domnevamo, da ne bo ostal osamljen v svoji težnji, kako zblížiti trgovino in potrošnika, kako tudi v trgovini ustvariti na osnovi organiziranega povečanja prometa primernejši skupni kot tudi osebni dohodek!

D. KRALJ

H kroniki tega tedna so prispevali:

1. »Gradis« v Mariboru
2. Kranjska gora
3. Hudovernikova — Ljubljana

LEVICA NE VE, KAJ DELA DESNICA

DELAVKE IZ POLJANSKE DOLINE VPRAŠUJEJO: ALI BO OBRAT UKINJEN?

»Industrija obutve Planika« iz Kranja je lani ustanovila svoj obrat v Poljanah v Poljanski dolini, kjer naj bi izdelovali gornje dele čevljev. Zato nas je hodilo od marca meseca 24 delavk na priučevanje v Kranj, novembra pa smo začele delati v Poljanah. Sedaj nas dela tu 31, medtem ko se jih 11 še vedno vozi v Kranj na priučevanje, da bi potem, ko bomo dobile še več strojev, začele z delom še na enem traku in tako izdelale vsaj tisoč parov gornjih delov za vulkanizacijo. Uredili naj bi še prikojevalnico, tako da bi bilo zaposlenih tu okoli 80 do 85 delavk.

Obrat je v novi zgradbi in je moderno urejen. Delavke smo nadvse zadovoljne, čeprav imamo zaenkrat samo stare stroje. Manjka nam le še več prakse, da bi lažje dosegle in presegle norme. Vseskozi pa si želimo, da bi bila tovarna čimprej polno zasedena, ker bomo le tako lahko tudi s finančne strani opravičili obstoj obrata.

Ze nekaj tednov pa se govori, da bo »Planika« ta naš obrat ukinita oziroma da ga bo prevzelo drugo podjetje. Da te govorice niso izmišljene, potrjuje tudi to, da so nas pred nedavnim vprašali, ali gremo raje v obrtno čevljarstvo podjetje v Gorenjo vas ali pa bi raje počakale, da bi nas »prevzelo« drugo podjetje s stavbo vred, ki pa bo seveda kovinske stroke.

Seveda nas je vse to, menimo upravičeno, razburilo. Veliko truda in časa smo žrtvovali, ko smo se vsak dan vozile v Kranj, vstajale smo ob štirih zjutraj ter se vračale šele ob petih popoldne. Toda vse smo potrpele, ker smo se zavedale, da bomo le tako lahko dobile delo in zaslužek, da bo tako rekoč naša služba prav pred nosom. Sedaj pa, kar nenadoma! ali v Gorenjo vas ali na cesto oziroma iz industrijskega podjetja v obrtno delavnico ali pa se priučevati nove stroke, kar bo nedvomno vplivalo na naše prejemke. Nikakor ne moremo razumeti, zakaj tako. Dvomimo, da je to v korist skupnosti, pač pa menimo, da je tu po sredi kaj škodljiv lokalpatriotizem, ker si nekateri že od vsega početka prizadevajo, da bi bil ta obrat v Gorenji vasi in ne v Poljanah.

Kot vemo, mora »Planika« tako dati delo izven svoje tovarne v Kranju, to je v Gorenjo vas in Sovodnje, zato menimo, da se ne morejo izgovarjati, da nas ne potrebujejo. Toda kljub temu, čeprav nas ne bi potrebovali, bi to morali vedeti prej, ne pa sedaj, ko smo z delom v Poljanah začeli, ko smo se že priučili, kupili stavbo in tako dalje. Večkrat so nam govorili, da smo sedaj člani močnega kolektiva, da se nam ne bo treba bati, da bi kdaj ostale brez dela, ker »Planika« gornje dele za vulkanizacijo nujno potrebuje in bodo proizvodnjo še povečali. Planirali so celo, da bomo delale v dveh izmenah. Sedaj pa je nenadoma vse to vrženo proč, nas pa nameravajo poslati v obrtno delavnico v Gorenjo vas, kjer ni za vse niti prostora, saj se stiskajo v privatni hiši in torej to podjetje nima nobene bodočnosti. Govorili so celo, da bi ta del delavnice priključili našemu obratu. Toda nenadoma se je vse preobrnilo. Nedvomno to ni odraz dobrega in premišljenega gospodarjenja, temveč so tu po sredi osebne koristi posameznikov.

Odkar delamo v tem obratu, so nam tudi vseskozi obetali, da bomo v kratkem ustanovili svoje sindikalno podružnico oziroma da bomo imele svoje zastopnice v matičnem podjetju in da bomo imele tudi svoje samoupravne organe. Toda do danes ni bilo še ničesar uresničenega. Ni nas obiskal niti predsednik sindikata ali delavskega sveta in upravnega odbora, da bi nam pojasnil, kaj je pripeljalo »Planiko« do tega, da mora obrat ukiniti. Zato menimo, da se z nami enostavno baranta, ne da bi nas o tem kdorkoli obvestil ali pa vprašal. Res smo same ženske, vendar kljub temu takega gospodarjenja ne moremo razumeti in se zato še toliko bolj čudimo za take odnose do nas.

Menimo, da je prav, da o tem zvedo vsi in da naj o tem razpravljajo tudi organi oblasti, da me delavke iz obrata »Planika« iz Poljan odločno prote-

smo ga pred kratkim poslali, ne objavite, ker bo zaradi tega sklican sestanek, in sicer v ponedeljek, 30. januarja ob 14. uri v toparni »Planika« obrat Poljan.

Žal je prišlo obvestilo prepozno, da bi se lahko tudi mi udeležili sestanka. Seveda pa so nas vse v uredništvu zanimali sklepi oziroma obrazložitve o tej zadevi. Zato se je naš sodelavec dan nato zglasil pri delavkah v Poljanah in povprašal, kaj edaj vedo o ukinitvi njihovega obrata.

Delavke pa vedo sedaj prav toliko o svoji usodi, kot so nam sporočile v svojem pismu.

Prejšnji teden so upravniku poljanskega obrata sporočili iz uprave »Planika«, da jih bo v ponedeljek obiskal eden izmed vodilnih uslužbencev. Torej bodo imeli sestanek. Takšna stvar je

V tale trenajzni center »Planika« so hodile delavke iz Poljan. Kam sedaj? V nov trenajzni center kovinske stroke?

OPOMBA UREDNIŠTVA

Pismo smo že odposlali v tiskarno, kó je — v torek — uredništvo prejelo iz Poljan novo pismo:

»Prosimo vas, da članka, ki

v tem obratu redkost.

Pričakovanju pa je sledilo razočaranje. Zvedele so namreč, da je njihov obrat nerentabilen, ker je zaradi majhne proizvodnje v njihovem obratu vsak iz-

delek dražji od 4 do 12 dinarjev, kot v matičnem obratu. Dražji pa je zaradi prevelikih režijskih stroškov, amortizacije poslopja, centralne kurjave, vratarjev, snailik. Drag je tudi prevoz delavk, ki se vozijo na priučevanje v Kranj, skratka »Planika« je obrat v Poljanah odveč in zato ga bodo ukinitli. Delavke se lahko zaposlijo v obrtno čevljarstvo podjetje v Gorenji vasi, ki pravkar ureja v delu zadržnega doma novo delavnico. To jim je povedal upravnik omenjenega obrtnega podjetja, ki se je udeležil sestanka.

Razumljivo, da delavke niso mogle mirno sprejeti takšne odločitve in to so tudi povedale. Precej glasno, tako da so jim sklicatelji očitali, da »klepetajo« kot otroci in da bi vendarle lahko razumele razloge za ukinitve njihovega obrata in sploh slabe perspektive vse čevljarstva industrije.

Vendar pa delavke niso mogle dobiti preprostega odgovora, zakaj je Planika sploh ustanovila ta obrat? Kako je moč govoriti o nerentabilnosti obrata, ki je komaj začel z delom in še to le na enem traku? Zakaj ni moč vpeljati še drugega traku in dela v prikojevalnico? Zakaj ima proizvodno obrtno podjetje perspektivo, industrija pa ga nima? Ali je to, glicno, da se industrijski obrat priključuje obrtnemu ali obratno?

Le na slednje vprašanje je skušalo odgovoriti vodstvo čevljarkega obrtnega podjetja iz Gorenje vasi:

»Mi se ukvarjamo s čevljarstvom že nad 30 let in ta obrat mora tudi ostati v Gorenji vasi. V Poljanah tako in tako imate obrat Motorja, nekoč pa bo prav gotovo stekla proizvodnja tudi v novi tovarni (v kateri je sedaj obrat Planika). To je v korist vse Poljanske doline.« Kakšno, kdaj?

To zadeva že staro rivalstvo med Poljanami in Gorenjo vasio. Vajnejši pa je pouk iz tega primera: to poslopje so zgradili v Poljanah za kovaško ključarstveno podjetje, ki pa ga ni hotelo, ker je bila tovarna prelepa! Zatem so »mimogrede« ustanovili obrat »Planika«, ki je prostore preuredila v čevljarstvo stroko, sedaj pa je zadeva tako daleč, da jih bo preurejeval še nekdo tretji. Koliko sredstev je s tem vrženo proč, se nikdo ne vpraša.

Delavke pa zahtevajo pravno in odgovore tudi o tem. Ali je njihova zahteva prevelika?

»PRIBORILI SMO VAM SVOBODO!«?

(Nadaljevanje s 1. strani)
prejemka. Ko je vprašala mojstra v IBI tovariša Franca Pogačnika, če se v tem podjetju res ne more več zaslužiti, ji je odgovoril, »da za žensko taka plača pač zadostuje.«

Tovarišica iz personalnega oddelka A. B. pa je dejala delavkam v navijalnici, »naj pač delajo še med odmorom, če hočejo več zaslužiti.« Antonu Markunu pa je dejala: »Današnja mladina je nehvaležna, nam, ki smo ji priborili svobodo. Morala bi vedeti, v kakšnih razmerah so živele delavke v stari Jugoslaviji, danes se lahko igra s službo.«

Kaj naj sodimo o takšnih trditvah vodstvenega osebja v IBI?

Sodimo, da je tovarišica A. B. prezrla, da se mlada generacija v današnjih pogojih zaveda svojih dolžnosti. O tem govorijo zgrajene proge, ceste, številni objekti in delovanje mladih ljudi v vseh organih delavskega ter družbenega upravljanja, v političnih organizacijah, skratka povsod. Novi družbeni odnosi, ki jih uveljavljamo v našem življenju in humannejši odnosi med ljudmi so vplivali na razvoj svobodne osebnosti pri naši mladini. Zato se ta mladina ne more sprijazniti z birokratizmom in z raznimi nedemokratičnimi pojavi. Toda prav to njeno kritičnost bi morali pod-

preti, ne pa jo zatirati. Le tak mladenec, ki se bo v kolektivu počutil svobodno in ki bo imel možnost razvijati vse svoje ustvarjalne sile, bo vedno pripravljen vse žrtvovati v korist socializma. In kaj naj pričakujemo od mladincev, ki smo jim vzeli celo možnost, da bi povedali svoje mnenje? Kdo bo razvijal socialistične odnose v tem kolektivu, ko bo generacija, »ki je priborila svobodo«, prepustila svoje položaje mlajšim. O tem tovarišica A. B. prav gotovo ni razmišljala.

K vsemu temu še to, da so v podjetju potem, ko so delavke Helena Markun, Milka Kepic in Matilda Zadrav zapustile podjetje, premetili na slabše delovno mesto tudi brata Helene Markun, Antona. Ta je zaradi takšnega odnosa tudi zapustil podjetje. Sedaj pa tudi on zaman hodi od podjetja do podjetja, ker tudi zanj ni dela v kranjskih podjetjih.

Po vsem tem sodeč je torej v ozadju dogovor med personalo tovarne IBI in personalo tovarne Tiskanini in personalami drugih podjetij, ali pa gre morda celo za dogovore »na višji ravni«. Vprašujem se, kaj delajo v tem in teh podjetjih komisije samoupravnih organov za sklenitev in odpoved delovnega razmerja. Videti je, da so le na papirju, to njihovo pod-

ročje dela pa si lasti upravni aparati. In vprašam se, kaj dela v IBI sindikat? Zaščita tistih, ki se jim godi takšna krivica, bi bila njegova prva naloga. Takšno urejanje odnosov bi moral postaviti na svoj dnevni red, zahtevati bi moral od samoupravnih organov, da o tem razpravljajo in sklepajo.

Vse pa kaže, da tudi delavci v tem podjetju ne znajo urejati stvari. Zgodí se sicer, da delavci koga »nesejo« iz podjetja, pri tem pa ne pomislijo na to, da bodo slej ali prej prišli na vrsto tudi oni, če ne bodo začeli stvari urejati drugače.

Primer je vsega obsojanja vreden! Tudi če bi ti mladi ljudje napravili kakšen drugačen prekršek, bi z njimi ne smeli postopati na tak način. Le kdo bo odgovoren za to, če se zaradi takšnega odnosa nekega dne znajde četverica pred sodiščem, kar ne bi bilo nič čudnega.

Upravičeno sta vprašala Helena Markun in njen brat Anton, ki imata doma že 4 leta bolnega očeta (prikljenjen je na posteljo zaradi posledic vojne):

»Mar smo s tem, ko smo si hoteli poiskati boljši zaslužek, ugodnejše delovne pogoje in razmere v drugem podjetju, res pogrešili tak zločin, da za nas ni več prostora v kranjskih kolektivih?«

MIMICA TOMAŽIČ

ANKETA O ANKETI

Jaz in vsi upravljavci

Dvorana. Ljudje in stroji.

»Hvala,« pravim, »za tale kratek pomenek. Sedaj vem, kako je z vašim delavskim samoupravljanjem.«

Nasmehne se.

»Pa res veste?«

In zre v tisoč in eno nit, iz katerih nastaja tkanina.

»Z delavskim samoupravljanjem je tako kot z vsem našim življenjem. Tako smo se zagnali, da se ne moremo ustaviti.«

In modruje:

»Še ni dolgo, ko nam je zadostoval en sam delavski svet, danes nam ne zadostuje več. In ne bo dolgo, ko nam tudi obratni delavski sveti ne bodo več zadostovali. Vsaka delovna skupina bo hotela odločati. Vsak človek...«

Stroji ropočejo.

S spretnimi rokami zveže utrgano nit.

Odhajam in med ropotom strojev ujamem nedokončano misel:

»Jaz in vsi mi, vsi upravljavci...«

Pred nedavnim sem prebiral anketne lističe, na katerih so delavci iz kranjskih tovarn odgovarjali med drugim tudi na vprašanja, kako je z delavskim samoupravljanjem v njihovih podjetjih.

Ondaj pa sem dobil v roke rezultate te ankete in bral:

Na vprašanje: Ali imate možnost, da neposredno vplivate na sklepe delavskega sveta? je odgovorilo

z »DA«:
v Savi — 12 %
v Planiki — 7 %
v Tiskanini — 10 %;
z »DELNO«:
v Savi — 21 %
v Planiki — 20 %
v Tiskanini — 21 %
z »NIMAMO MOŽNOSTI«:
v Savi — 67 %
v Planiki — 73 %
v Tiskanini — 69 % anketirancev.

Na vprašanje: Ali ste obveščeni o dejavnosti in odločitvah delavskega sveta? je odgovorilo

z »DA«:
v Savi — 18 %
v Planiki — 10 %
v Tiskanini — 20 %;

z »DELNO«:
v Savi — 27 %
v Planiki — 18 %
v Tiskanini — 19 %;
z »NISMO OBVEŠČENI«:
v Savi — 50 %
v Planiki — 64 %
v Tiskanini — 43 % anketirancev.

Nekaj odgovorov pa je bilo neveljavnih.

Vem: sleherni anketi ni verjeti. Če jo slabo pripraviš, če anketirancem dobro ne pojasniš, za kaj gre in kako bi najbolj pravilno odgovorili na vprašanja, si jo lahko vtakneš za klobuk. V Kranju so si sicer zatrdili, da njihova anketa ni taka, da so jo dobro pripravili in da so njeni izidi odraz resničnih razmer (»Morda je tu in tam kakšen odstotek za spoznanje prevelik ali premajhen, vendar to ne spremeni celotne slike«), toda jaz, nejeverni Tomaž, sem vseeno skušal ugotoviti, če to drži.

Sestavlil sem naslednja vprašanja:

— KAKŠNE MOŽNOSTI IMAS, DA LAHKO NEPOSREDNO VPLIVAŠ NA VSE ODLOČITVE V PODJETJU, V OBRATU, V TVOJI DELOVNI SKUPINI, IN

KOLIKO IZKORIŠČAS TE MOŽNOSTI?

— O ČEM SI V ZADNJEM ČASU ODLOČAL? NA PRIMER: KAKO STE SEŠTAVILI IN SPREJELI DRUŽBENI PLAN?

— KOLIKO TI PRI TEM POMAGA SINDIKALNA ORGANIZACIJA?

— Če ŽE NE ODLOČAŠ NEPOSREDNO, ALI TE VSAJ OBVEŠČAJO IN KAKO TE OBVEŠČAJO O DEJAVNOSTI DELAVSKEGA SVETA?

in odšel v Savo, Planiko in Tiskanino.

V Savi sem se pomenkoval z: Rozko Kejžar, delavko,

Marjanom Penešem, preciznim mehanikom in

Stanetom Kaltenekarjem, strugarjem, članom izvršnega odbora sindikalne podružnice in članom delavskega sveta.

V Planiki so na moja vprašanja odgovorili:

Franc Capuder, kvalificiran čevljar,

Janko Stegne, kvalificiran čevljar in član delavskega sveta,

Djoko Šaljanin, predsednik izvršnega odbora sindikalne podružnice.

V Tiskanini pa smo na hitro sklicali sestanek, na katerega so prišli:

Janez Planinšek, sekretar mladinske organizacije v tovarni,

Franc Krmelj, predsednik upravnega odbora,

Sašo Uzar, električar, predsednik ideološke komisije pri komiteju Zveze komunistov, in

Tine Rojina, sekretar podjetja.

Tako je nastala tale ANKETA O ANKETI, ali, kot bi jo lahko tudi imenovali, ŽIVA ANKETA o delavskem upravljanju,

ki potrjuje ugotovitve tovaršev iz kranjskega občinskega sindikalnega sveta.

Pa ne samo to. Suhe številke nikoli ne prikažejo tega, kar je v človeku. Naši pomeniki pa so kaj hitro odkrili vso tisto izredno zavzetost, s katero ljudje govorijo o svojem upravljanju, spremljajo in spodbujajo njegovo rast, obenem pa tudi še precejšnje nerazumevanje, kako uresničiti težnje, da bi upravljanje postalo last vsega kolektiva in slehernega posameznika, ter da bi res držalo tisto, kar piše na spominskih ploščah ob vhodih v tovarne:

»Dne tega in tega je naš delovni kolektiv prevzel upravljanje tovarne v svoje roke.«

Zdaj pa naj spregovorijo anketiranci.

SAVA

ROZKA KEJŽAR: Prav nič ne odločam. Nimam možnosti. Sestankov je zelo malo. Tako težko se odločimo zanje. Čas, saj veste. Včasih slišim: Naj odloča tisti, ki je za to izvoljen in poklican. Kaj bi se jaz vtikal... Pa ni prav, vem, toda kaj... Potlej pa kritiziramo. Včasih se pogovorimo kar pri strojih. Največkrat, kadar kaj ni prav. In to je tudi vse.

MARJAN PENEŠ: Lahko pa se pogovoriti s članom delavskega sveta. V naši delavnici imamo člana delavskega sveta. Povemo mu svoje mnenje, predloge. Nekajkrat so nas tudi vprašali za mnenje. Kar je res, je res. Tako smo se na primer z glasovanjem odločili za tovarniško menzo, za gradnjo samskega doma, za ustanovitev tovarniškega časopisa... Toda največkrat ostanemo pri tistem: Povej članu delavskega sveta, pa bo on povedal naprej. Kot bi bil delavski svet parlament, njegov član pa poslanec. Nas je 1500, odloča pa 30 ljudi. Pravijo: Novi način nagrajevanja ti odpira možnosti za večji zaslužek. Če bo skupni uspeh boljši... In tako dalje. Jaz pa na ta skupni uspeh lahko vplivam samo z delom pri mojem stroju, čeprav bi moral odločati o vsem, kar lahko vpliva na skupni uspeh. Skoraj vsi želimo, da se tak način upravljanja spremeni. Več glav več ve.

STANE KALTENEKAR: Se strinjam. Več glav več ve. O delavskem upravljanju smo na sindikatu veliko govorili in tuhtali, kako bi ga zboljšali. Že pred časom smo ustanovili sindikalne pododbore v ekonomskih enotah in ko so ti pododbori zaživel, so ljudje vedno bolj odločno zahtevali, da je treba ustanoviti obratne delavske svete. Postalo je očitno, da je stari način upravljanja zastarel in da je delavski svet preveč ločen od kolektiva. Zato je sindikat podprl zahtevo po ustanovitvi obratnih delavskih svetov. Čez nekaj tednov bomo to tudi storili. Zdaj se zavzemamo, da bi bili obratni delavski sveti čim bolj samostojni in da bi razpolagali s čim večjimi materialnimi sredstvi. Če tega ne bomo izbojevali, potlej... eh, potlej nima pomena. O družbenem planu pa kolektiv ni razpravjal. Veste, tako se je mudilo, da... Občina je zahtevala... Vem, ni prav, toda kaj... Pa tudi doslej ni bila takšna praksa.

TISKANINA

TINE ROJINA: Zdaj, ko imamo obratne delavske svete, je veliko boljše kot prej. Čez 2000 nas je, v centralnem delavskem svetu je 65 članov, v komisijah pa kakih 40. To je zelo malo — upravljavcev, kaj ne. Izkazalo se je, da tako ne gre naprej. Pa smo julija lani ustanovili obratne delavske svete...

SAŠO UZAR: Pravzaprav to še niso pravi obratni delavski sveti. Mi jim pravimo aktivni. Niso voljeni. V njih so voljeni člani osrednjega delavskega sveta in nekaj imenovanih članov. Kmalu pa jih bomo volili.

TINE ROJINA: Veste, bilo je takole. Nalog je bilo toliko, da se je delavski svet šibil pod njimi. Iskali smo možnosti, da bi dobili ljudi, ki bi del teh nalog prevzeli na svoja pleča in ki bi bili sposobni... Čas nas je priganjal, pa se je delavski svet odločil za takšnečasne organe, ki pa seveda imajo določene ekonomske pravice. To je bil začetek, ki morebiti ni bil najbolj posrečen, vendar smo si z njim precej pomagali.

JANEZ PLANINŠEK: Bolje je kot prej, toda v resnici gre še vedno za en sam predstavniški organ in nekaj imenovanih ljudi. Ko odhajajo na seje, jim pravimo: Glasujte tako, da bo za nas dobro. Takšna je ta »povezava«. Pa tudi obratni delavski sveti se bodo kaj hitro spre-

menili v majhne parlamente, recimo delavski svet v obratu, ki ima 900 ljudi, če si bodo pridržali vse pravice upravljanja in ne bodo dovoljevali manjšim proizvodnim enotam, da čim bolj samostojno odločajo o svojih zadevah.

FRANC KRMELJ: Veste, zakaj je bolje. Prej smo pridigali, govorili in govorili, pa nikamor nismo prišli. Na vseh sestankih so govorili samo funkcionarji, ljudje iz uprave. Sedaj je vedno več ljudi, ki se oglašajo, kajti od skupnega dohodka obrata je odvševen tudi gubljeni del osebnih dohodkov. Graja jo mojstre, če delo ni dobro organizirano, sprašujejo, zakaj gre ta ali oni že ob pol dveh domov, zakaj je mojster premetil delavko iz skupine proti volji njenih sodelavk. Zanimanje je večje, izostankov manj in o marsikakšni zadevi, o kateri so nekoč govorili za vogali, danes javno razpravljajo.

SAŠO UZAR: Vendar način nagrajevanja ni najboljši. V složnem oddelku se ne strinjamo z njim. Zlasti kar nas je električarjev. Ni dovolj stimulativen. Dobiš stalni in gubljeni del osebnega dohodka. V drugem polletju lani smo dobivali povprečno od 30 do 50 % gublivega dela. Delili pa smo ga po ključu: vsem enak odstotek od stalnega dela. To je nekakšna dodatna plača. Dobiš jo, če slabo delaš, in dobiš jo, če dobro delaš. Če so v oddelku storili več, kot bi morali, in če so storili manj, kajti delimo jo v okviru celotnega obrata. Predlagamo, naj bi uredili normative ali vpeljali akorde in da bi človek, ki več dela, res več dobil (in če je naredil znatno več, naj dobi tudi znatno več). Isto naj velja tudi za delitev v obratu.

JANEZ PLANINŠEK: Ja, ja, drži. In še veliko je stvari, ki jih je treba popraviti, da bi nas čimveč sodelovalo v upravljanju. Zdaj pripravljajo pravila obratnih delavskih svetov in prav bi bilo, da bi se o njih pogovorili prav vsi, saj z njimi lahko odpravimo marsikaj starega v odnosih med podjetjem in obrati, med upravo in upravljavci, pa tudi med mojstri in delavci.

FRANC KRMELJ: Najbolje bi bilo, če jih sprejememo tako, kot smo sprejeli družbeni plan. O predlogu bi razpravljali na obratnih sestankih, dokončno pa bi jih sprejel centralni delavski svet.

(Torej, sem pripomnil, pa ste vendarle našli nekaj več časa kot v »Savi« in »Planiki«.)

PLANIKA

FRANC CAPUDER: Takšne možnosti pa nimam. Lahko povem, kaj mislim na sestanku sindikata. Ne, nimam priložnosti, da bi sam odločal, da bi sodeloval... Če bi jo imel in če bi vedel, da bodo moje in naše odločitve tudi upoštevali, potlej, ja... Tega si vsi želimo.

JANKO STEGNE: V tovarni nas je zaposlenih 1050. V delavskem svetu nas je 45. O čem sem razpravljaj, kaj sem predlagal? Dvakrat sem govoril o nagrajevanju, pa pritožil sem se, ker so me prestavljali iz enega oddelka v drugega. Sploh pa največ govorimo o izboljšanju načina nagrajevanja, zadnje čase pa tudi o ustanovitvi ekonomskih enot in obratnih delavskih svetov. O planu pa nismo govorili. V upravi so rekli, da nimamo časa in da se tako zelo muči.

DJOKO ŠALJANIN: Zdaj bomo tudi sindikat decentralizirali.

JANKO STEGNE: To bi morali storiti čimprej, pa bi najbrž tudi hitreje in preudarnejše ustanovili obratne delavske svete.

FRANC CAPUDER: Še o obveščeniosti. Imamo oglasne deske, na katere so prej obešali zapisnike, dolge, da je bilo jo, kdo bi jih bral. Zdaj razobešajo dnevni red in sklepe. Bralcev je več.

DJOKO ŠALJANIN: Vendar to presneto malo pomaga. Tudi če ljudje preberejo sklepe. Vedo, kaj so sklenili na seji delavskega sveta, pri tem pa sami niso pravi nič sodelovali in tako ti sklepi niso njihovi sklepi, pač pa stvar nekaj ljudi.

ZELJA JE, KOT VIDIMO, OBILO IN TUDI PRIPRAVLJENOSTI, DA BI TE ŽELJE URESNIČILI, NI NIČ MANJ. KAR JE ZASTARELEGA, NAJ ODMRE, MORA ODMRETI, OBENEM PA SE MORA PORAJATI NOVO, BOLJŠE. TO NI LAHEK IN ENOSTAVEN PROCES IN KDOR GA USMERJA, MORA BITI POGUMEN IN JASNO MORA GLEDATI V JUTRIŠNJI DAN.

USMERJEVALEC PA NAJ BI BIL SINDIKAT. BI MORAL BITI. V LJUDEH JE DOZORELA MISEL, DA TAKŠEN NAČIN UPRAVLJANJA GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ, KOT JE VELJAL DO NEDAVNEGA IN V KATEREM PREDSTAVNIŠKI ORGAN ODLOČA V IMENU DELOVNEGA KOLEKTIVA, NI VEČ DOBER IN JE CELO ŠKODLJIV, KER ZAVIRA POBUDO PROIZVAJALCEV IN JIM NE ZAGOTAVLJA, DA SE UVELJAVIJO KOT UPRAVLJAVCI S PRAVICO, DA NEPOSREDNO ODLOČAJO. DELAVCI PRAVIJO: »NE POTREBUJEMO POJASNEVANJ, KAJ STE SKLENILI, HOČEMO, DA SAMI ODLOČAMO.« POLITIČNO USMERJATI TO HOTENJE IN ZAGOTOVITI MOŽNOSTI, DA SE BO V PRAKSI UVELJAVILO — PA NAJ SE OStanKI STAREGA V NAS IN DOSEDANJEM SISTEMU ŠE TAKO UPIRAJO — TO JE ZDaj VPRAŠANJE. IN TO JE TUDI NAJPOMEMNEJŠE, KAR PROIZVAJALCI PRIČAKUJEMO OD SINDIKALNIH ORGANIZACIJ.

JE PAČ TAKO: KAR NAM JE BILO ŠE VČERAJ PRAVŠNO, JE DANES PRETESNO, PREEZKO IN PREKRATKO, IN KAR BOMO DANES STORILI, BO JUTRI ŽE ZASTRELO. TEMU PRAVIMO — ŽIVLJENJE.

JANEZ VOLJČ

Delovni dogovor upravljavcev

(Foto: Milan Šparovec)

Usmerjenost v občinsko problematiko

Občinska sindikalna vodstva v Zasavju so malone ves januar posvetila pripravam na bližnje občne zборе sindikalnih organizacij. Tudi februar je v glavnem rezerviran za te priprave, zato kot kaže, letos lahko pričakujemo vsebinsko boljše občne zборе, kot so bili v zadnjih letih. Na sejah predsedstev pa tudi plenarnih sejmikov so sindikalni sveti sprejeli stališča oziroma priporočila, ki so

jih že posredovali vodstvom sindikalnih organizacij, ki se na zборе pripravljajo. Občinski sindikalni sveti so med drugim priporočili vodstvom sindikalnih organizacij, naj pred občnimi zbori skličejo članske seje. Na teh sestankih naj bi se pogovorili o tem, kar bi se posebej kazalo uvrstiti na dnevne redke občnih zborov. V Zagorju pa bodo pripravili razgovor s

predsedniki sindikalnih podružnic, ki bo posvečen izključno vsebinskim pripravam na občne zборе.

Kljub temu, da bo poglavitna pozornost občnih zborov usmerjena v gospodarjenje, je videti, da bodo občni zbori posegli še na druga področja, kjer naj se v bodoče bolj odvijata aktivnost sindikalnih organizacij. Večina sindikalnih organizacij, zlasti v večjih podjetjih, je namreč ugotovila, da morajo praktično posegati na vsa področja družbenega življenja, kjer le to nudi jamstvo za reševanje vseh tistih vprašanj, ki zanimajo proizvajalce in upravljalce. To pomeni, da na občnih zbore ne bodo razpravljali le o ozko o problemih znotraj podjetja, kot je bilo to doslej. Sindikalne organizacije si morajo zagotoviti večji vpliv na občinsko politiko le s tako dejavnostjo, ki bo usmerjena v komunno in bo iz tega izhodišča obravnavala vprašanja in probleme znotraj podjetja, bo moč doseči želeni uspeh.

-m-

OBČNI ZBOR SINDIKALNE PODRUŽNICE »VERIGA« LESCE

Pred reorganizacijo podjetja

Preteklo nedeljo je sindikalna podružnica v »Verigi« polagala račun o svojem delu v preteklem letu. Iz poročila predsednika je bilo razvidno, da je kolektiv imel v preteklem letu lepe uspehe, saj so proizvodno zadolžitve presegli za 24 odstotkov, zgradili nov obrat za težke sidrne verige, ki bo začel obratovati prihodnji mesec, 12 stanovanj, drugih dvanajst pa še gradijo, zgradili in odprli so nove prostore za topli obrok, usvojili nove izdelke za traktorje priključke, kupili stavbo za počitniški dom v Crikvenici ter vrsto raznih drugih stvari, ki bodo v prihodnjih letih občutno vplivali na način nagrajevanja, nje in izboljšanje življenjske ravni članov kolektiva.

Na predlog sindikalne organizacije in ker stari način poslovanja in organizacije dela ni več ustrezal hitremu razvoju podjetja, so se začeli ukvarjati z reorganizacijo. Z novo organizacijo dela bodo olajšali delo, smotneje izkoriščali strojne kapacitete in dvignili produktivnost. Povprečno je v »Verigi« lani zaslužil posameznik 22.509 dinarjev, ali za 37 odstotkov več kot v letu 1959. Na povečanje osebnih prejemkov in proizvodnje bo vplival nov način nagrajevanja, ki so ga uvedli junija 1960.

V preteklem letu so ustanovili tudi kadrovsko-socialno službo. Ta oddelek je izdelal analizo, ki kaže, da je v podjetju več kot 60 odstotkov zaposlenih brez ustreznih kvalifikacij oziroma izpitov. Ta analiza bo kadrovske-mu oddelku osnova za njegovo nadaljnje delo. Zato nameravajo

Pred občnimi zbori jeseniških železarjev

Po lanskoletni reorganizaciji je v Železarni Jesenice pet ekonomskih enot. Zaradi velikega števila članov je tudi sindikalna organizacija ustanovila po enotah sindikalne podružnice kot samostojne organizacijske organe. Delo v teh podružnicah pa v preteklem letu še ni steklo tako, kot bi moralo.

Po dosedanjih pripravah na občne zборе teh podružnic pa lahko sklepamo, da bodo te v prihodnjem delovnem letu uresničile svoje naloge. Razen o nagrajevanju po enoti izdelka in decentralizaciji delavskega upravljanja ter pristojnosti obratnih delavskih svetov, bodo razpravljali tudi o pristojnosti sindikalnih podružnic, ki jih morajo po mnenju njihovih predsednikov nujno povečati.

S. T.

V »Javoru« sindikalne konference po oddelkih

Z namenom, da bi pritegnili k razpravi o proizvodnih in ostalih problemih v delovnem kolektivu čim širši krog delavstva, se je izvršni odbor sindikalne podružnice v tovarni »Javor« v Pivki odločil, da bodo imeli letne konference delovnega kolektiva ločeno po posameznih oddelkih, medtem ko se bodo tovarniškega občnega zbora sindikalne podružnice udeležili le delegati iz posameznih oddelkov.

V pivški tovarni »Javor« je delovni kolektiv letos tako razpravljati tudi o izpolnjevanju plana za preteklo leto ter o proizvodnih nalogah za prihodnje petletno razdobje.

M. A.

»Sukno« Zapuže v Ribnici

Delovni kolektiv Tovarne sukna Zapuže pri Begunjah je pretekli mesec odprl v Jurčevici pri Ribnici manjši tekstilni obrat. Ta delovni kolektiv z Gorenjskega je odprl omenjeni obrat z namenom, da pomaga predelu Ribniške doline. Novi obrat je dobil svoje prostore v Zadržnem domu.

D. V.

organizirati tečaje za specializacijo na delovnih mestih.

Tudi varnostna služba je lepo napredovala. Z dobro organizacijo te službe jim je uspelo znižati obratne neizdatke za skoraj dve tretjini v primerjavi z letom 1958. Tako se je v letu 1960 poškodovalo le 60 zaposlenih ali 6,5 odstotka. To je eden najboljših rezultatov v tej stroki. Znižali pa so tudi bolovanja zaradi nezgod. Z uvedbo toplega obroka v tovarni, se je znatno znižalo število želodčnih in črevesnih obolenj tako, da je stalež bolnikov v II. polletju (kar imajo topli obrok) za 1 odstotek nižji kot v I. polletju 1960.

Na skupščini so ugotovili, da je stanovanjsko vprašanje še vedno eno najbolj perečih v podjetju, saj imajo več kot 60 procentov za stanovanja. Zato bodo letos namenili več sredstev za stanovanja in organizirali zadržno gradnjo.

n. b.

OBČINSKI SINDIKALNI SVET NA JESENICAH O DELAVSKEM SAMOUPRAVLJANJU

Na občino na zagovor

Predsedstvo Občinskega sindikalnega sveta Jesenice je na eni zadnjih sej razpravljalo o delu in nalogah sindikalnih podružnic v podjetjih in sklenilo, da bodo morale podružnice posvetiti več pozornosti delavskemu samoupravljanju. Da bi bil proces uveljavljanja delavskega samoupravljanja hitrejši, bi bilo treba v sindikalnih podružnicah formirati posebne komisije za delavsko samoupravljanje.

V jeseniški občini je 32 podjetij, od tega je 6 podjetij, kjer so vsi zaposleni člani delav-

skega sveta. Komisija občinskega sindikalnega sveta pa je ugotovila, da nekateri delavski sveti še niso odigrali svoje vloge. To je moč opaziti predvsem tam, kjer je samoupravljanje še povsem centralizirano, kjer se dogaja, da odločajo sami predsedniki delavskih svetov ali direktorji podjetij. Člani delavskega sveta pa se jeze, da o posameznih sklepih in ukrepih sploh niso obveščeni, kaj šele, da bi o stvarih odločali. Zanimiv je primer »Gostinstva« Kranjska gora, ki združuje več samostojnih obra-

Pred dnevi se je v koprski luki usidrala tovarna ladja iz Istambula. Pripeljali so večjo količino rib palamid, ki jih potrebuje tovarna Delamaris za konzerviranje. To vrsto rib love turški ribiči od septembra do aprila v Črnem morju. Letos je bil lov izredno dober. Tudi naši ribiči pričakujejo, da bodo letos dobili lastno ribiško brodogradnjo, nakar bodo lahko tudi sami ribarili na odprtih morjih in tako zadostili potrebam naše konzervne industrije. Na sliki turška tovarna ladja v koprskem pristanišču.

KOPER: Sindikalne podružnice se uveljavljajo

jih je skliceval občinski sindikalni svet. Največ so govorili o nagrajevanju po uspehu, o medsebojnih odnosih, uresničitvi plana in drugem. Živahne razprave in dobra udeležba na posvetih in sestankih kažejo, da so sindikalne podružnice uspele vključiti širok krog ljudi k sodelovanju.

Občinski sindikalni svet je pazil predvsem na to, da so probleme obravnavali pravočasno in na pravih mestih, to je v kolektivu.

Kljub razgibanosti dejavnosti pa z uspehi še ne moremo biti zadovoljni, kajti ostalo je še precej nerešenih vprašanj. Tako so na primer sindikalne organizacije posvečale premalo pozornosti delavskemu upravljanju in uveljavitvi teh organov, skrbi za delovnega človeka, člani kolektiva tudi ne obravnavajo perspektivnih planov pred potrditvijo, pač pa pretežno šele takrat, ko jih že potrdi občinski ljudski odbor. Vse preveč prihaja tudi do izraza volja posameznikov. Zato bodo morale biti sindikalne organizacije odločnejše pri razpravi o teh vprašanjih. Ni malo primerov, da so organi delavskega upravljanja nemočni, ker premalo poznajo bistvene probleme, večkrat pa se

kaže tudi bojazen pred direktorji. Zato se zgodi, da odobravajo mnenja direktorjev ali drugih vodilnih ljudi že vnaprej. Za takšno ravnanje prav gotovo ni opravičila. Zato bodo morale predvsem sindikalne organizacije pomagati organom upravljanja, jih usmerjati in spremljati njihovo delo, da bodo lahko samostojno presojali in odločali. O tem bodo morali razmišljati še toliko bolj prav sedaj, ko sestavljajo predloge za nova vodstva sindikalnih podružnic.

VLADO PRATNEMER

V Postojni bodo uvedli postrežnino spomladi

Kljub številnim posvetovanjem o uvedbi postrežnine se doslej še nobeno gostinsko podjetje v postojnski občini ni lotilo novega načina nagrajevanja.

Zato so na sestanku gostinskih delavcev, ki je bil prejšnji petek v Postojni, znova načeli to vprašanje ter ugotovili, da se podjetja zaradi, kot pravijo, pomanjkanja strokovnih moči, še niso lotila preračunov cen, ki naj bi jih po zvečanju najemnin za poslovne prostore sorazmerno povečali, hkrati pa izdvojili iz njih postavko osebnih dohodkov.

Postojnski gostinci menijo, da bodo lahko izdelali te predloge najkasneje do začetka turistične sezone, nakar bodo postrežnino prvi uvedli v hotelu »Javornik« ter Mestna in Jamska restavracija.

M. A.

Postojnčani bodo letovali na Krku

Posebna komisija pri Inicijativnem odboru za ustanovitev Počitniške skupnosti v Postojni je po ogledu nekaterih obmorskih krajev izdelala predlog, po katerem naj bi člani sindikalnih podružnic postojnske občine letovali v neposredni bližini mesta Krka na otoku Krku.

Ker bi bilo po mnenju občinskega sindikalnega sveta na Postojnskem za sedaj težko zbrati dovolj sredstev za zgraditev počitniškega doma v izbranim kraju, se bo Počitniška skupnost verjetno odločila za to, da bi postavili nekaj cenejših weekend hišic in šotorov. V Postojni računajo, da bi stroški takšnega začasnega letovišča, kjer naj bi že letos prebilo dopustne več sto delavcev s tega območja, ne presegli 10 milijonov dinarjev.

O pomembnosti organiziranja in cenenejšega letovanja v okviru Počitniške skupnosti je med drugim razpravljala tudi zadnja plenarna Občinskega sindikalnega sveta, kjer so sindikalnim podružnicam postojnske občine priporočili, naj se že zdaj lotijo priprave in agitacije za letovanje delavstva v okviru skupnosti.

M. A.

»Šola za življenje« v Postojni in Sežani

Na pobudo organizacije Ljudske mladine je v Postojni in Sežani organizirala Ljudska univerza novo obliko izobraževanja mladine v tako imenovani »Šoli za življenje«. Odziv med mladino je izredno velik, saj samo postojnsko šolo obiskuje redno 30 mladih ljudi. Tudi koprška mladina si želi tako šolo, vendar doslej tamkajšnja Ljudska univerza ni pokazala dovolj zanimanja za uresničitev te želje mladine, čeprav bi bilo prav v Kopru najmanj težav zaradi predavateljskega kadra. »Šola za življenje« ima v programu predvsem snov s področja vzgoje, zdravstva in podobnih predmetov.

Razen tega pa dela na Koprskem še šest oddelkov mladinskih političnih šol, ki jih obiskuje skupno 130 mladinskih aktivistov in mladih družbenih delavcev. Take oddelke so osnovali ob političnih šolah doslej v Piranu, Izoli, Koprju, Sežani, Postojni in Ilirski Bistrici.

D. V.

V Kočevju predvsem o decentralizaciji delavskega upravljanja

Po dosedanjih pripravah sodeč bodo na občnih zbori sindikalnih podružnic v Kočevju razpravljali predvsem o decentralizaciji delavskega upravljanja, o nagrajevanju po učinku, kadrovskih vprašanjih ter petletnem letnem načrtu razvoja gospodarstva kočevske občine. Da bi lahko na zbore temeljiteje obravnavali ta vprašanja, je predsedstvo Občinskega sindikalnega sveta Kočevje organiziralo razgovor o aktualnih družbeno-političnih in ekonomskih problemih v gospodarstvu. Pokazalo se je, da sta nagrajevanje po učinku in decentralizacija delavskega upravljanja tako ozko povezana med seboj, da ju ne kaže obravnavati ločeno. Razen tega bodo člani sindikalnih podružnic razpravljali še o delu proizvajalcev v družbenih organizacijah, volilnih enotah in o delitvi dohodka med podjetji in skupnostjo.

-m-

Litostroj letos milijardo več

Lani so v Litostroju v Ljubljani naredili 18.150 ton različnih izdelkov, letos pa bodo povečali proizvodnjo na 20.385 ton ali za 11,2%. Delavski svet podjetja je lani sklenil, da bodo naredili skupno za 7.637.900.000 dinarjev, vendar so prodali le za okoli 7 milijard 300 milijonov dinarjev izdelkov. Pri vsem tem pa je treba upoštevati, da so l. 1959 ustvarili v Litostroju skupaj za nekaj več kot 6 milijard 353 milijonov dinarjev, tako da so dejansko ustvarili še vedno za 16% več, kot leto pred tem. Pri tem pa je treba upoštevati precejšnjo vrednost nedokončane proizvodnje, predvsem Dieslovih motorjev. V Litostroju predvidevajo, da bodo letos ustvarili za okoli 8,5 milijarde dinarjev, torej približno milijardo več kot lani.

Tako so na primer letos sklenili pogodbe za naslednje večje objekte: HE Peručica, HE Kokin Brod, začeli pa so tudi z deli pri HE Reka, Lipkovo, Yarmak v Siriji, medtem ko za HE Globočico pripravljajo tehnično dokumentacijo. V načrtu imajo tudi izgradnjo HE Senj in Banja Bašta ter morda HE Split. Pričakujejo, da bodo v naslednjih letih povečali tudi izvoz.

P. Likar

V Kidričevem razpravljajo o organizaciji sindikata

Tudi kolektiv Tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« v Kidričevem se v teh dneh pripravljajo na predvolilna zborovanja in na občne zборе sindikalnih podružnic in sindikalne podružnice. Zato so se že sestala vodstva sindikalnih podružnic. V teh dneh največ razpravljajo o reorganizaciji sindikalne organizacije kakor tudi o uvedbi ekonomskih enot in obratnih delavskih svetov. Tako so na nedavnem plenarnem sindikalne podružnice govorili predvsem o tem, ali bi ustanovili več sindikalnih pod-

ružnic in bi sedanjo podružnico preimenovali v tovarniški sindikalni odbor ali pa bi ostali pri sedanjem sistemu, ko imajo 12 sindikalnih podoborov. Mnenja so bila različna, predvsem se zato, ker še ni znano, koliko bo ekonomskih enot. Sindikalne podružnice naj bi namreč po nekaterih predlogih ustanovili po ekonomskih enotah, menijo pa, da bi ostali tudi še vsi sedanji podobori. O tem bo razpravljala še kolektiv na predvolilnih konferencah.

F. M.

Kako pa pokojnina otrok bivših trgovcev?

R. A. Litija: Ali se predpisi zakona o pokojninskem zavarovanju o štetju let za pokojnino osebam, ki so prej opravljale poklicno obrtniško delo kot edini ali glavni poklic, pa so stopile po vojni v redno delovno razmerje nanaša tudi na otroke bivših obrtnikov? Pred vojno sem delal kot pomočnik v trgovini svoje matere polnih 8 let in s svojim delom preživljal brate in sestre. Socialno zavarovan nisem bil. Ali se mi delovna doba, ko sem delal kot pomočnik pri materi s polnim delovnim časom šteje za pokojnino?

Odgovor: Čl. 41. in 44. zakona o pokojninskem zavarovanju, ki pravi, da se osebam, ki so prej opravljale poklicno obrtniško delo, pa so stopile po vojni v redno delovno razmerje, šteje od poklicnega dela pred 15. majem 1945 toliko, kolikor so bile po 15. maju 1945 v rednem delovnem razmerju, se ne nanaša na otroke takih oseb, da ste bili pri materi pred vojno v rednem delovnem razmerju kot trgovski pomočnik v njeni trgovini, bi se vam ta doba vsega, kor štela za pokojnino. Vendar, kot je iz vašega pisma razvidno, vaše delo v trgovini matere ni imelo znakov rednega delovnega razmerja, temveč je bilo to delo v družinski skupnosti. Iz teh razlogov dobe pred 1945. letom ne bo moč uveljaviti kot dobe, ki se po zakonu o pokojninskem zavarovanju šteje za pokojninsko dobo.

Posledice neobveščенosti kolektiva

Ko je pred dvema letoma prelo pomorsko podjetje »Obalna plova« spet pod »Splošno plovo« v Piranu, najbrž nihče ni predvideval, da bo ta gospodarska enota s svojimi štirinajstimi zastarelimi ladjami tako kinalo poslovala brez izgube. Se več: letos je 70-članski kolektiv »Obalne plovice« Piran prvič zajadral ne plovice, ki so ga ustvarili z novim sistemom nagrajevanja. Lani je kolektiv ustvaril ob 110 milijonih realizacije kar 7 milijonov čistega dohoda. V tem se že čuti vpliv pravilnika o nagrajevanju, ki stimulira štednjo, boljšo organizacijo dela, uspešnejše povezovanje komercialne s koristniki teh ladij in drugo.

In prav tukaj, pri nedavni delitvi »dobička«, se je stvar malce zataknila. Naj povemo za pojasnilo, da so med ladjami »Obalne plovice« tudi štiri ladje — peskarji, ki prevažajo ta iskani gradbeni material za obalna gradbena podjetja iz bogatih nahajališč ob istrski obali in ustja reke Soče. Posadke teh ladij so zares izpostavljene precejšnjim naporom, kar je podjetje sicer zadnji čas omililo z nabavo mehaničnih gra-bežev, vendar se pri tem delu tudi dobro zaslužijo in to prav po zaslugi dobrega premijskega pravilnika, ki z določenimi dopolnitvami velja že več let. Seveda je ta pravilnik postal sestavni del splošnega pravilnika o nagrajevanju, kar so v celoti uvedli šele preteklo leto. Vendar novi pravilnik določa, da se sredstva, ki jih ustvarjajo peskarji, zaradi različnega značaja dela in delitve — peskarji dobivajo premije mesečno, ostali pa po letnem obračunu — ne stekajo skupaj. In uprava je bila precej v zadregi, ko so začeli peskarji ob nedavni delitvi premij med člane ostalih tovornih ladij negodovati ter so sklenili celo odpovedati, če jih uprava podjetja ne bo upoštevala pri skupni delitvi. Nezadovoljstvo se je pomirilo, ko so jim razložili v čem je nesporazum in bili tudi pripravljeni zamenjati delovna mesta peskarjev z ostalimi posadkami. Seveda so peskarji ponudeno zamenjavo ladij gladko od-

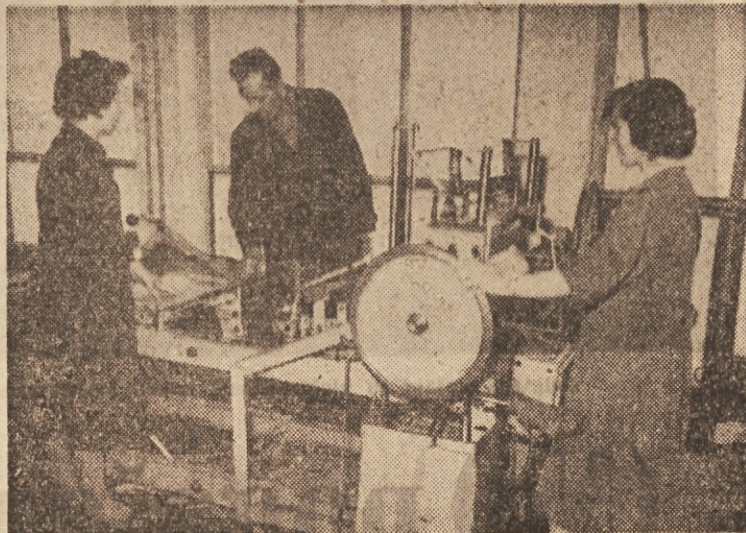
klonili, saj dobijo s hranarino in milijarino ter mesečnimi premijami za delo po učinku okoli 40 tisoč dinarjev, medtem ko znaša povprečje ostalih članov posadke okrog trideset tisočakov mesečno. Vsekakor je ta primer »zgle-den« po tem, kako neobveščенost kolektiva lahko povzroči nepo-trebno razburjanje med delavci. Nedvomno bi bila dolžnost tako uprave kot tudi sindikalne orga-nizacije, da bi pomorske in vsa-kem sklepu in vsaki spremembi, ki zadeva poslovanje podjetja in podobno, sproti obveščali. Sicer je res, da imajo pomorska pod-jetja pri obveščanju večje težave, ker ne morejo nikoli dobiti svo-jih ljudi na skupni pomenek, zato pa bi kazalo razmišljati o uvedbi rednega ali občasnega in-formatorja, ki bi tudi člane po-

sadk »Obalne plovice« sproti ob-veščal o vseh novosti v podjetju.

PRIPOMBA UREDNIŠTVA

Menimo, da je naš dopisnik iz Kopra načel zelo pomemben pro-blem, ki zadeva delavsko samo-upravljanje, to je problem obve-ščanja. Na tem primeru je poka-zal, da — čeprav je sistem še tako dober — ne more uspešno

delovati, če ga kolektiv ne pozna. Vendar menimo, da je treba iti dalje od zahteve po samem obve-ščanju, da je treba zahtevati ude-ležbo delavcev pri odločanju. Pri vsakdanjem delu kolektiv piran-ske »Obalne plovice« prav gotovo tudi sam prihaja do tega spozna-nja. O problemu obveščanja smo obširneje pisali v prejšnji številki našega lista.

Kartonažna tovarna v Ljubljani je usvojila nov proizvod. To so ohišja in obloge motorjev za sesalce prahu. Doslej so morali te dele uvažati. Za nove proizvode se zanima predvsem »Sloboda« iz Čačka in tudi tovarna »Niko« iz Zeleznikov. Po nekaj mesecih poskusnega obratovanja so sedaj začeli že s serijsko proizvodnjo teh delov. Prednost teh ohišij je v tem, da duše zvok, so lažja, tesnjenje je boljše in so tudi precej cenejša kot uvožena. Stroj za izdelavo teh delov so konstruirali v Kartonažni tovarni. Konstruktor je vodja servisne delavnice Andrej Pirš. Na sliki: konstruktor z delavkama pri stroju.

50 let v Železarni

Prejšnjo soboto se je pet čla-nov jeseniškega železarskega kolektiva s štiridesetletno delovno dobo in 31 članov z več kot tride-setletno delovno dobo, ki so bili upokojeni v preteklem letu, zbra-lo na jubilejnim večeru. Dobili so diplome za vestno delo in de-narne nagrade, za tem pa so vete-rinari dela kramljali še pozno v noč in obujali spomine na mlade dni.

V Železarni Jesenice je bilo do tega dne že 465 delovnih jubila-nov, ki so bili zaposleni v podjet-ju preko 40 let, nekaj pa jih je delalo v Železarni neprekinjeno 50 in več let.

V šempetškem obratu Iskre izvolili delavski svet

V šempetškem obratu kranjske »Iskre«, ki bo, kot kaže, po-stal kmalu eden najpomembnej-ših podjetij v novogoriški občini, so po nedavni ustanovitvi sindi-kalne podružnice in aktivna LMS izvolili pred dnevi tudi prvi de-lavski svet. Sestavlja ga 19 čla-nov kolektiva, skupno pa je v tem obratu sedaj zaposlenih nekaj več kot 200 delavcev in delavic.

Vsi člani delavskega sveta so pred kratkim obiskovali seminar o delavskem in družbenem upra-vljanju, ki ga je za ta kolektiv organizirala novogoriška Delavska univerza.

Plamen preusmerja proizvodnjo

V tovarni vijakov »Plamen« v Kropi so izpolnili količinski plan za leto 1960 s 104,5 %.

V primerjavi s prejšnjim le-tom so povečali proizvodnjo po količini za 704.000 kg izdelkov ali za 19 % pri 6 % povečanju zapo-slenih. Še več pa so povečali pro-izvodnjo po vrednosti, in sicer za več kot 30 %, ker se preusmer-jajo v proizvodnjo finjših izdel-kov in so že v letu 1960 izdelali več takih izdelkov, ki pa so po teži lažji.

V zadnjih 10 letih pa so po-večali proizvodnjo po količini za 2.247.000 kg izdelkov ali 204 %, po vrednosti pa za 287 % pri 26-odstotnem povečanju zaposlenih. S tem je delovni kolektiv »Pla-mena« v Kropi dokazal, da je sposoben upravljati podjetje, ki mu ga je zaupala družba.

R.

UVELJAVLJANJE STANOVANJSKIH SKUPNOSTI

V Kamniku obrat družbene prehrane

V kamniški občini imajo štiri stanovanjske skupnosti. Dve sta v samem mestu in po ena na Du-pljici ter v Črni.

Te skupnosti so začele takoj po ustanovitvi urejati problema-tiko svojega območja. Problemov je veliko. V Kamniku ni obrata družbene prehrane z zadostno zmogljivostjo, premajhne so tudi zmogljivosti otroške varstvene ustanove. Kažejo se potrebe po ustanavljanju nekaterih uslu-znostnih servisov, volivci razpravl-jajo o slabo razviti trgovski mre-ži v nekaterih območjih občine in tako dalje.

Kako nujno potreben je bil pralni servis kaže že to, da so vsi trije stroji, kolikor jih je sedaj v tem servisu z dnevno kapaciteto 108 kg, vedno polno izkoriščeni. V obratu pravijo, da bo potrebno kmalu misliti še na nekatere do-datne stroje, če bodo hoteli ugo-diti vsem potrebam.

R.

Svet stanovanjske skupnosti v Kamniku je tudi razpravljal o ustanovitvi večjega obrata druž-bene prehrane. Pred dnevi je bilo posebno posvetovanje zastopnikov gospodarskih organizacij (pred-vsem manjših), kjer so se dokon-čno pogovorili o finansiranju tega obrata. To pobudo so podprla predvsem manjša podjetja, katerih delavci doslej niso mogli dobiti toplega obroka.

Na zadnji seji sveta stanovanjs-ke skupnosti Kamnik-jug so ob-ravnavali anketo, ki so jo izvedli med 600 prebivalci tega terena. V njej so ti povedali svoja mnenja in predloge o ustanovitvi otroške varstvene ustanove in še nekat-rih servisov.

Prav tako aktivnost kot stanov-anjske skupnosti v Kamniku sta pokazali tudi skupnosti v Duplici in v Črni. Stanovanjska skupnost v Duplici pripravlja ustanovitev otroškega vrtca in ureditev otro-

škega igrišča. Uspelo pa ji je or-ganizirati, da kamniško podjetje »Meso« dvakrat tedensko prodaja meso tudi na Duplici. Prav tako se zavzemajo tudi za ureditev mlečne restavracije.

Seveda pa ni ustanavljanje servisov edina dejavnost stanov-anjskih skupnosti v občini. Pred kratkim so sklenili, da bodo na prihodnjih zborih volivcev v vsa-ki stanovanjski skupnosti izvolili tudi potrošniški svet. Doslej pa že uspešno delajo in skrbijo za ure-jevanje medsebojnih odnosov v okviru stanovanjskih skupnosti poravnalni sveti, ki so imeli v preteklem letu že lepo vrsto po-ravnjav.

FRANCE SVETELJ

Proizvajalci v Črni razpravljajo

Na zboru volivcev proizvajal-ne skupine v Rudniku kaolina v Črni so prvi v kamniški občini razpravljali o perspektivnem na-črtu gospodarskega razvoja ka-mniške komune.

Rudnik kaolina čakajo s tem v zvezi v prihodnje zahtevne na-loge pri rekonstrukciji separacije, za kar bodo vložili okoli 70 mi-lijonov lastnih sredstev. Seveda to predstavlja komaj dobro polo-vico potrebnih sredstev, ostala sredstva pa bodo skušali dobiti s podporo občine iz zveznih in-vesticijskih skladov.

Pripomniti velja, da je to do-slej edini kolektiv, ki je razpravl-jal o perspektivnem planu ob-čine. Kaže, da so odborniki ob-činskega zbora proizvajalcev za to v posameznih kolektivih pre-malo storili.

F. S.

Ponovno o pristojnosti jeseniških ODS

V jeseniški železarni so po-novno razpravljali o decentrali-zaciji organov upravljanja. Tokrat je na pobudo sindikalne podruž-nice razpravljal centralni delav-ski svet. Člani centralnega delav-skega sveta so menili, da bi bilo treba decentralizirati samoupra-vljanje in dati obratnim delavskim svetom večje pristojnosti. Vendar se je spet zataknilo pri odločitvi, s kolikšnimi materilnimi sredstvi naj bi upravljali obratni delavski sveti. Ker so bila mnenja različna, so na zasedanju centralnega de-lavskega sveta imenovali posebno komisijo, ki naj bi vskladila pre-dloge s sodelovanjem družbenih organizacij in predložila izdelan elaborat na naslednjem zaseda-nju centralnega delavskega sveta.

S. T.

Predlagani združitvi v Celju

Na zadnji seji zbora proizvajal-čev Občinskega ljudskega odbora Celje so med drugim razpravljali o gospodarskih problemih in IFA Celje in v Tovarni organskih barvil iz Celja.

Ze dije časa ugotavljajo, da bo treba urediti gospodarske proble-me IFA Celje, ker trenutno njihova dejavnost ne ustreza tržišču in bo zato treba poiskati nove možnosti preusmeritve pro-izvodnje. Strokovnjaki so po dalj-ših analizah ugotovili, da bi bilo najboljše, če bi podjetje IFA po-stalo kooperant Tovarne tehnic iz Celja. Predlog strokovnjakov je zbor volivcev podprl in priporo-čil podjetjem tako sodelovanje.

Tudi o težavah v Tovarni or-ganskih barvil Celje je zbor pro-izvajalcev že nekajkrat razprav-ljal. Notranja trenja so to pod-jetje precej oslabilo. Zato so

predlagali, naj bi se Tovarna or-ganskih barvil priključila celjski Cinkarni. To bi bilo ugodno tudi zaradi bodoče proizvodne poveza-ve Cinkarne, ki bo ustvarjala su-rovinsko bazo za Tovarno or-ganskih barvil, razen tega pa bodo strokovnjaki Cinkarne po-magali Tovarni organskih barvil ustvariti zadovoljivo ekonomsko osnovo.

ZE

Na Goriškem lani 7 milijard več

Analyze okrajnega zavoda za planiranje v Novi Gorici kažejo, da so prizadevanja delovnih ko-lektivov za čim boljše proizvodne rezultate uspela. V primerjavi z letom 1959 so namreč lani ustva-rili za 20 odstotkov ali 7 milijard dinarjev več, ali skupno 41,8 mi-lijard dinarjev.

Take uspehe so kolektivi do-segli predvsem z odkrivanjem notranjih rezerv ter povečanjem delovne storilnosti, ki je pred-vsem plod stimulativnega na-grajevanja. V minulem letu so namreč plačevali po učinku že več kot polovico opravljenih de-lovni ur. Na novo so zaposlili 1800 delavcev, tako da je sedaj v tem okraju skupaj zaposlenih 24.000 delavcev in delavic.

Najlepše proizvodne uspehe so dosegla industrijska podjetja, ki so ustvarila že več kot 20 mi-lijard dinarjev. V Tovarni cemen-ta in salonita Anhovo so kljub temu, da so nekateri obrati že v re-ko-konstrukciji, povečali vrednost proizvodnje kar za 2 milijardi v primerjavi z letom 1959. Za več vrednost proizvodnje tudi v to-varni igel v Kobaridu, tovarni pohištva v Podmelcu in Srednjo-liserskem kombinatu Fruita in Ajdovščini.

L. K.

Samovoljno investiranje

Gospodarske organizacije v Novi Gorici kažejo precejšnje razumevanje za urejanje ko-munalnih vprašanj tega naše-ga najmlajšega mesta v Se-vernem Primorju. Z njihovo materialno podporo je uspelo občini že marsikaj urediti. Omenimo naj samo regulacijo potoka Korena ter delno ure-ditev razsvetljave in kanali-zacije.

V letu 1959 so podjetja pri-spevala tudi precej denarja, ki ga je občinski ljudski odbor namenil za gradnjo tako ime-novane »vpadne ceste«, ki naj bi povezovala bodoče središče mesta s cesto, ki povezuje So-ško in Vipavsko dolino. Z gradnjo so takoj začeli in do 29. novembra cesto skoraj do-gradili. Napisal sem skoraj, ker je nastal problem tik ob koncu — namreč, kam izseliti pet družin iz hiše, ki bi jo morali podreti, da bi povezali ce-sti. In tako čaka sedaj skoraj dograjena cesta na prve avto-mobile, ki pa — kakor vse ka-že — še dolgo ne bodo drsli po njenem asfaltu. Z drugimi besedami: v cesto vgrajeni mi-lijoni so za nedoločen čas zamrzili, medtem ko so na usakem koraku zaradi po-manjkanja sredstev številni neurejeni problemi.

Gradnjo te ceste so že ne-kajkrat kritizirali na zborih volivcev in sestankih Sociali-stične zveze. Tudi samoupra-

ni organi nekaterih gospodar-skih organizacij so se izrekli proti takemu neodgovornemu trošenju denarja. Vse namreč kaže, da se občinskemu ljud-skemu odboru ni zdelo vredno niti obvestiti kolektivov, za kaj bodo porabili sredstva, ki so jih prispevali.

Večina namreč meni, da je bila ta investicija sedaj še ne-potrebna. Delno opravičilo gradnje bi našli morda le v prizadevanjih za ureditev bo-dočega središča mesta, ven-darje bi o tem morali — če že ne na zborih volivcev — raz-

pravljati vsaj s prizadetimi podjetji. Kritike je toliko več, ker je v Novi Gorici še nekaj objektov precej bolj potreb-nih. Tako so začeli z gradnjo otroškega vrtca in zdravstve-nega doma. Pri obeh gradnjah so se znašli v težavah zaradi denarja. Preti nevarnost, da bodo morali dela ustaviti. V cesti pa so sedaj nekočist-vo vrženi lepi milijončki, ki se, kot kaže, še nekaj časa ne bo-do prav nič obrestovali. Tako se lahko zgodi, da bomo imeli v Novi Gorici nekaj začetih gradenj, ki jih ne bo moč do-končati. Kdo bo odgovarjal za taka nesmotna dela in kaj bodo rekli kolektivi k taki ne-načrti in samovoljni investi-cijski politiki?

L. K.

V kino po 78 stopnicah

Tovariš urednik!

Leta 1951 je v Rogaški Slati-ni pogorela kino dvorana. Zato so oblastni organi začas-no dovolili predvajanje filmov v zgornji dvorani Zdraviliške-ga doma. Ta dvorana je v tret-jem nadstropju in človeku, po-sebno če je star, invalid ali upokojenec, ni lahko priti do nje.

Toda, kaj če bi se me predvajanjem filma zgodila nesreča. Recimo, da bi izbruhnil požar, kaj bi nastalo med-tem, ko bi ljudje drveli iz tretjega nadstropja? V kinu se vedno sprašujem, ali bom pri-

šel živ in zdrav domov. Men-da so prav zaradi te nevarno-sti prepovedali učencem v Ro-gaški Slatini obiskovati kino predstave.

Vprašujem, kako to, da še doslej nismo mogli zgraditi nove kino dvorane? Ali ni za to dovolj sredstev? Saj so ven-dar vstopnice precej drage, menda dražje kot drugod in bi od tega v devetih letih lahko že nekaj nabrali.

KRISTOF SPANIČEK upokojenec

Ogledal sem si omenjeno dvorano v Rogaški Slatini. Me-nim, da le ni tako hudo, kot

pišete, saj je dvorana, kot sem videl, lepo urejena, ima celo centralno kurjavo in vse po-trebne instalcijske naprave, kar ne vidimo v vsaki dvorani. Vsa težava je v tem, da je dvorana precej visoka, kar res ne ustreza predpisom. Zaradi tega so jo hoteli organi za no-tranje zadeve že zapreti, toda potem bi bila nejevolja še več-ja, ker v Rogaški Slatini — ta-ko znanem turističnem kraju — sploh ne bi imeli kina.

In požar? V dvorani so, tako kot v drugih, za to vse zavarov-alne naprave, saj so zato, da so jo uredili pred dvema leto-ma, porabili več kot enajst milijonov dinarjev. Od teh so dali osem milijonov za dva nova kinoprojektorja.

To, da so prepovedali v Ro-gaški Slatini otrokom obisko-vati kino predstave, pa najbrž ne bo držalo. Vprašali smo na obeh osnovnih šolah, pa nam o tem niso vedeli ničesar po-vedati. Otroci res ne smejo obiskovati večernih predstav, toda tako je povsod. Sicer pa imajo v tej dvorani tudi šol-ske kino predstave.

Na koncu naj Vas še potola-žimo z obljubo občinskega ljudskega odbora v Smarjah, da bodo razen novih hotelov in Zdraviliškega doma zgradili letos v Rogaški Slatini tudi novo kino dvorano. Ker nima-joh dovolj sredstev, so na ob-činskem ljudskem odboru sklenili, da bodo zaprosili za kredit pri Investicijski banki.

UREDNIK

K L A V R N O D H O D

Ceprav dokončni sklep še ni prejšnji teden obiskal de Gaulle sprejet, vse kaže, da se bo na vrhu NATO nekaj spremenilo. Henry Spaak pospravlja, pripravljen je pustiti položaj generalnega sekretarja te vojaške organizacije, ki jo je doslej zamenjal obdržati na položajih hladne vojne in antikomunizma. Ko je znani prvak belgijske Socialistične stranke prišel na ta položaj, je v Evropi divjala hladna vojna, ki jo je spremljala protikomunistična histerija. Za obe anomaliji se je žal našel v Spaaku dober tolačen, ki si je tudi utvarjal, da bo postal ideolog NATO.

Odtlej so se časi precej spremenili, po prvih znamenjih pa kaže, da bi mogla zamenjava v ameriški administraciji prinesiti še nove spremembe, zlasti v odnosih med Vzhodom in Zahodom, pri katerih je imel NATO poglavito besedo. Prvi koraki ali vsaj prve besede predsednika Kennedyja in njegovih sodelavcev kažejo, da v prihodnjih dneh ne bodo govorili z Vzhodom v govorici NATO, temveč bodo ubrali previdno, pomirno, vendar zanesljivo pot pogajanj, ker sta obe strani pokazali in začeli priznavati, da ni druge možnosti.

Ce torej drži, da se napoveduje obdobje bolj umirjenih razgovorov med Vzhodom in Zahodom, je prav tako logično, da se bo NATO počasi umaknila v ozadje in odstopila svoje mesto dobro pripravljenim, preudarnim konferencam in sestankom. Spaakov odhod je hkrati tudi rezultat te nove smeri in dokaz, da se dosežanja smeri zares spreminja. Tako je novica o tem dobra.

V resnici bi se bil moral Spaak že prej umakniti, če ne se že zdavnaj, pa vsaj za časa sestanka v Camp Davidu, ko se je pokazalo, da bodo morali odnosi med Vzhodom in Zahodom ne glede na nujne občasne nihljaje in omahovanja prej ali kasneje iti drugo pot, kot je hladna vojna. Že takrat je namreč bilo jasno, da bi svet v nasprotnem primeru pospešeno drvel v prepad, za kaj takega pa ni smel prevzeti odgovornosti nihče niti na Vzhodu niti na Zahodu. Dejstvo, da Spaak ni že takrat storil tistega, na kar se zdaj pripravlja, samo dokazuje, kako negotov je bil proces pomiritve in kolikšen je bil odpor proti njej.

Sedanjí Spaakov odhod lahko zaradi tega pojmuje kot potrdilo nove smeri, zlasti še, ker je še več podobnih pojavov, ki so se v zadnjih nekaj tednih napovedali na raznih področjih.

Adenauer je pokazal več daljnovidnosti in v določenem smislu več poguma kot Spaak. Prej kot on je zaznal spremembo temperature in nov veter in odnosu do Vzhoda, zato se je začel zelo zgodaj prilagajati novemu položaju. Po eni strani je pospešil prizadevanje za pogajanja med šestimi in sedmimi v Zahodni Evropi, da bi bil ta del Zahoda sprito nove ameriške politike bolj strnjene in sposobnejši, opreti se na lastne sile. Hkrati je dal Adenauer nekaj pobud v zvezi z ZSSR, s katero je sklenil triletno gospodarsko pogodbo, in glede na Poljsko, da bi se deželo kljub Hallsteinovi doktrini navezal nekaj stikov. To pa niso edine in zadnje poteze te vrste, temveč le začetek, ki mu bodo sledili novi, bolj daljnosežni koraki.

Za temi bonnskimi pobudami stoji Velika Britanija, katere prizadevanje za zblizanje dveh rivalskih skupin v Zahodni Evropi je znano in razumljivo. Iz gospodarskih razlogov moti Britanijo ozko, vase zaprta ekonomska tvorba, kakršen je Skupni trg, zlasti še, ker se za njim skrivale francoske ambicije, uveljaviti v Zahodni Evropi svoj vpliv mimo britanskega in proti njemu. V položaju, ki je nastal v ZDA po nastopu nove administracije in ki bo Evropo nujno prisilil, da se bo bolj opirala na lastne moči in sredstva, Velika Britanija nadalje zblizuje obe skupini v višjem interesu ravnotežja med Zahodno Evropo na eni ter Vzhodom oziroma ZDA na drugi strani. V takšnem položaju se bo laže znašla, če bo vzela francoskemu tekmeču poglavito sredstvo — Skupni trg in določeno nadzorstvo nad Bonnom. Macmillan je

in se pogovarjal z njim prav o tem. De Gaulle skuša nasprotovati takemu razvoju, ki mu preprečuje, da bi zadovoljil svoje znane težnje — s pomočjo združene celinske Evrope držati v šahu Veliko Britanijo in ZDA ter si utrditi položaje za pogajanja z Vzhodom.

Skratka, zamenjava v ZDA je povsem razumljivo sprožila premike in ponovno grupacijo v Zahodni Evropi, od katere se name-rava ameriška administracija nekoliko odvrniti v korist interesov v Afriki in Aziji. Spaakov odhod s prizorišča je le majhna podrobnost tega ponovnega grupiranja, čeprav je ena tistih, ki jih bo svet najbolj pozdravil, ker je Spaak ves čas bil in je do konca tudi ostal zli duh in zagovornik najslabše in nevarne zahodne politike.

Pri tej pregrupaciji je najbolj negativna težnja zahodnoevropske, predvsem kolonialne politike, nasprotovati spremembam ter z različnimi nevarnimi pustolovčinami in pobudami v kolonialnem svetu zastrupiti ozračje in zavreti začete procese v odnosih med Vzhodom in Zahodom ter v politiki nove ameriške administracije do afriško-azijskih dežel. Očitno je namreč, da bo zahodnoevropska politika zaradi nove ameriške smeri največ izgubila, in sicer ne le zaradi tega, ker kolonialistična Evropa sprito bolj preudarnih odnosov med Vzhodom in Zahodom ne bo več tako dragocen partner ZDA, kakor je bila doslej, temveč tudi zato, ker se bodo ZDA v novih pogojih izraziteje usmerile k Afriki in Aziji, katerih vrednost začenjajo bolj in bolj ceniti. Če pa bodo hotele ZDA postati na afriško-azijskem področju dobrodošel partner, bodo morale dati koncesije prav v zvezi s kolonializmom, torej v škodo svojih partnerjev, katerim na ljubo so v NATO med hladno vojno povsem zanemarile odnose z Afro-Azijo in žrtvovale dobro voljo dežel na tem področju.

Kolonialistična Evropa se boji te nove smeri in vsega, kar bo prinesla, zato skuša s pustolovčinami, kakršna je tista, ki jo zdaj pripravlja s Tujsko legijo v Kongu, vnašati motnje, zastrupljati vzdušje in že v kalu zatreti novo smer.

Sprito vsega tega je še posebnega pomena pobuda sedmih afriško-azijskih dežel in Jugoslavije za nujno sklicanje Varnostnega sveta in sploh za akcije, ki bi po eni strani pripomogle h koncu krize v Kongu in k demokratični poravnavi alžirskega spora, po drugi pa zagotovile nemoten razvoj novi smeri v odnosih med Vzhodom in Zahodom. To dvojno prizadevanje — za likvidacijo kolonialnih pustolovčin in za ureditev odnosov Vzhod-Zahod — bo svet približalo pomiritvi in miru, ki ga je tako dolgo ogrožala neodgovorna politika velesil in grupacij, trenutno pa mu grozi predvsem avanturistična politika evropskih kolonialnih fosilov.

JURE PUTNIK

MOČAN GLAS DELAVSKEGA RAZREDA V ZAHODNI EVROPI

Belgijski vojaki so blokirali eno izmed bruseljskih ulic

(Ne) pogašen ogenj v visokih pečeh

Banka ne bi bila banka, če ne bi diktirala hudih pogojev. In druga plat? Nekatere industrijske veje so v zadnjih letih reducirale precej delovne sile. Največ premogovniki. Belgija ima redno 100.000 zaposlenih, to je 5 odstotkov vse delovne sile. V premogovniku Quaregnonu imajo zdaj dela za približno 400 delavcev. Pred dvema letoma pa je bilo tod kruha za 2600 delavcev. Premogovni bazeni Borinage bodo zmanjšali kapacitete za 60 odstotkov, v Charleroiu in Liegu, pa kot poročajo, za tretjino. Seveda zdaj vsi vedo, da je na vrsti odpuščanje delavcev tudi v drugih industrijskih panogah. Na prvem mestu je tekstilna industrija.

KRI NA BRUSELSKIH ULICAH

Veliko je uganjen. Nihče ne ve, kako pravzaprav bo. Bruselj, Antwerpen, Liège, Charleroi: popolna stavka, incidenti, mitingi. Vztrajnost stavke ni očitna samo v Valoniji, stroji so ponekod onemeli tudi v flamski industriji. Vlada je malce presenečena. Ne samo zaradi vedno bolj naraščajoče napetosti in zaradi množic, ki zapuščajo premogovnike in tovarne, ne samo zaradi dimnikov brez dima, ampak jih preseneča, da poskušajo tudi Flamci enkrat zatrobiti skupaj z Valonci v isti rog. Glas je bil sicer šibak, vendar preseneča.

Gre namreč za dva naroda, med katerima je včasih večja, včasih manjša nestrpnost. Flamci so germanskega porekla, Valonci pa so romanizirani Kelti. Flamci so večinoma kmetje, ki so zelo konservativni in v politični areni reakcionarni, prepričani monarhisti. Valonci pa so prav nasprotno. Včasih so se Flamci upirali in zahtevali avtonomijo, ker so jih po ustavi belgijske države smatrali za manjšino. Po drugi svetovni vojni pa Valonci hočejo avtonomijo, ker je Flamec več.

Dne 30. decembra 1960 so posebni dopisniki, ki so z vsega sveta križarili po Belgiji, sporočili: Prva žrtev je padla. Kri

na bruseljskih ulicah. Vlada je izdala poročilo, v katerem samo precizno ugotavlja, da je ta dan neki civilist, za katerega niso mogli ugotoviti, kdo je, začel opoldne streljati pred poslopjem letalske družbe Sabena na demonstrante. Eden med njimi je padel.

Poročila o krvi na bruseljskih cestah in pa nenadna vrnitev kralja Baudoina sta bili kosti, ki so ju vsi najbolj glodali. Posebno drugo. Kraljevo vrnitev so nekateri tolmačili kot »prepir med vlado in kraljevskim dvorom«. Drugi so jo imeli celo za spopad.

Na primer: predsednik Eyskens je izjavil, da kralju ni nihče svetoval, naj prekine medeni mesec. Kralj se je vrnil. Tako pa je sam hotel.

»Mar ne pride lahko kralj, kadarkoli hoče, domov?« je ironično vprašal predsednik vlade novinarje na tiskovni konferenci. »Vedite pa, da se kralj Baudoin ne more postaviti na politično stališče brez odobrenja vlade. Zatorej ni treba pričakovati nikakršnih kdo ve kako presenetljivih posredniških pobud.«

Kljub temu je kralj Baudouin hotel zvedeti, kaj se pravzaprav dogaja v njegovem kraljestvu. To mu je seveda natančno raportiral predsednik Eyskens. Pa ne samo on. Za predsednikom vlade so se zvrstili: predsednika skupščine in senata, šefi strank in šef Socialistične stranke.

Kralj je poslušal. Dvor je želel kompromis! Vladi to ni bilo najbolj všeč.

RENARDOV PREDLOG

Andre Renard, vodja generalnega štrajka v Belgiji, je po tem, ko so belgijske množice stavkajočih vztrajale in se bile in vpile o krivicah in nesmislih, pozval socialistične poslance v parlamentu, naj odstopijo in na ta način onemogočijo nadaljevanje razprave o enotnem zakonu.

»To bo druga fronta!«

Stavkajoči vztrajajo.

Vlada tudi. Utruditi hoče stavkajoče, demoralizirati jih z ukrepi nasilja, z bajeoneti in z ječo.

Triindvajseti dan štrajka je Socialistična stranka uradno še vedno podpirala stav-

kajoče in skupaj s sindikalno centralo zahtevala »absoluten umik« enotnega zakona. Enoten nastop triindvajsetega dne? Ne! V politični areni je nenadoma vzniknil člen v verigi Socialistične stranke. Bivši predsednik Van Acker. Čez noč se je spremenil v navdušenega pobudnika, nosilca kompromisne ideje, ki jo je izoblikoval v amandman na vladni enotni zakon. Predsednik Eyskens je amandman zgrabil z obema rokama.

Parlament se je rahlo oddahnil. Sestanek sindikalnih vodij v Liègeju, ki ga je vodil Andre Renard, »resnični strateg največje stavke v zgodovini povojne Belgije«, pa je minil v soglasju: nadaljujemo boj do konca in uresničimo idejo »druge fronte«, to se pravi kolektivna ostavka vseh socialističnih poslancev v parlamentu. Vendar: le 13 poslancev iz Valonije je bilo pripravljenih zapustiti parlament!

V Liègeju so pokopali drugo žrtev — Lorana Roderja. Sto in sto intelektualcev, univerzitetnih profesorjev in drugih je podpisalo tega dne manifest solidarnosti z delavskim razredom, »v njegovem boju proti enotnemu zakonu!«

KDO JE ANDRE RENARD?

Namestnik generalnega sekretarja Belgijske federacije dela, predsednik Regionalne delavske federacije Valonije, sindikata delavcev Liègeja, Delavske federacije za vzajemno pomoč, »Skupne akcije«, član nekaj posvetovalnih svetov, podpredsednik Belgijskega biroja za povečanje proizvodnosti dela, podpredsednik Komiteja za kontrolo električne energije. To pa je samo nekaj njegovih funkcij. Poznajo ga vsi. Za nekatere je postal pojem. Danes je tu, jutri tam. Renard je povsod, ima veliko avtoriteto ne samo med stavkajočimi, temveč tudi med nasprotniki. Trudi se; in kot da bi bilo njegovo delo zamen. Belgijski delavci so že začutili, da se ne bi jejo samo proti vladnemu enotnemu zakonu, temveč da so njihovi interesi nasprotni z določenimi težnjami v vodstvu Socialistične stranke. Andre Renard, ki je bil edini priznani vodja te stavke, je apeliral na socialistične ljudske poslance, naj odstopijo in naj s svojim odhodom iz parlamenta podpro novo fronto proti vladi. In kaj se je zgodilo? Nič.

SMER VALONIJE

»Valonija se bo borila, Valonija bo izdržala. Stavka je začela 14. decembra in bo trajala, dokler ne bomo uspeli!« To je bil odgovor Valonije na omahovanja in mlačnost v Socialistični stranki.

»Tu je generalna stavka bila in bo,« so odločili delavci in rudarji Valonije. Če bomo vztrajali, moramo pa vztrajati vsaj še osem dni, je zmaga naša. Vlada bo pod pritiskom kapitalistov, ki so že ogromno izgubili v teh dneh, morala popustiti, ali pa se začeti pogajati. Če to ne bo storila, bo Valonija tole ukrenila: pogasila bo ogenj v visokih pečeh.

Piše: MIRAN SATLER
(Nadaljevanje)

Predsednik vlade Eyskens

Med 21. in 22. januarjem v Karibskem morju

Portugalska ladja »Santa Maria« je včeraj zaplula v brazilsko pristanišče Recife. Vrgla je sidro 200 metrov od obale. V pristanišče ni hotela. Za vsak primer? Do vhoda v pristanišče so portugalsko ladjo spremljali štirje ameriški rušilci. Njim so se pridružili še nekateri torpedni čolni brazilske vojne mornarice.

Na tisoče ljudi je stalo na obali in gledalo ladjo, ki je že teden dni povzročala skrbni levo in desno. Policija je prepovedala meščanom, da bi se kakor koli približali ladji.

Dne 2. februarja pozno ponoči je kapetan ladje Enrico Galvao odposlal novemu predsedniku Brazilije Quadrosu sporočilo, v katerem mu je pisal, da je sklenil zapluti v pristanišče Recife. Med rušilci in ladjami, ki so obkolili »Santa Maria«, je bila tudi podmornica na atomski pogon »Morski volk«. Njena prisotnost je povzročila še večjo napetost dogodka, ki so ga spremljali

po vsem svetu z zelo veliko pozornostjo.

Ali bo kapetan Galvao ostal v Braziliji samo toliko časa, da bo dobil nove zaloge goriva in hrane ter da bo izkrcal potnike, ali bo užival azil, ki so mu ga ponudili? Na ta vprašanja ne more nihče ničesar gotovo reči.

Upor, ki so ga organizirali na portugalski potniški ladji »Santa Maria«, je vodil kapetan Galvao. S tem je pokazal, da neke delu je organizirano politično gibanje, ki hoče zrušiti režim predsednika Salazarja. Kot kaže, so upor precej dolgo pripravljali. Uresničitve le-tega pa se je začela tisti trenutek, ko se je med drugimi potniki vkrcalo na »Santa Maria« še 70 oseb, ki so v svojih kovčkih skrivale orožje. Uporabili so ga v noči od 21. na 22. januarja v bližini otoka Curacao v Karibskem morju. Sedemdeset potnikov, ki jih je vodil kapetan Galvao, je prevzelo ladjo, priprlo dotedanjega kapitana Maria Si-

moesa Maja in spremenilo smer ladje, ki je bila tedaj na poti v matično pristanišče Lizbono.

Svetovna javnost je bila najprej presenečena. Nihče ni takoj verjel dogodkom v Karibskem morju. Številni bralci so akcijo kapitana Galvaa označili kot »gusarsko dejanje«. Vlade Velike Britanije, ZDA in Nizozemske so začele na zahtevo portugalske vlade z vojnimi ladjami in letali slediti »Santa Maria«. Kapetan Galvao je sporočil svetovni javnosti, da ne gre za gusarstvo, temveč za akcijo, ki je naperjena proti diktaturi Olivera Salazarja in ki so jo organizirali revolucionarni, portugalski emigranti v tujini. Takoj zatem se je javil tudi vodja opozicije, general Delgado, ki je izjavil, da je vedel za vse priprave upora na »Santa Maria« in na ta način akcijo usmeril tako, da jo moramo smatrati za politični ukrep portugalskih patriotov.

Salazarjeva vlada je bila očit-

no presenečena, pa tudi zastrašena z akcijo portugalskih patriotov. Šele po treh dneh so v Lizboni objavili sporočilo, da so »ukrenili vse potrebno« v zvezi s položajem, upor na ladji pa so ocenili kot »običajno razbojništvo«.

Sodelovanje angleških, ameriških in portugalskih ladij v zasledovanju za »Santa Maria« so po svetu ostro kritizirali. Vodja britanskih laburistov Gaitskell je zanikal pravico Velike Britanije, da se meša v politično manifestacijo, ki je naperjena proti diktaturi na Portugalskem. Ameriški tisk in komentariji so zahtevali omejitve akcije ameriških vojnihi ladij, čeprav je šlo za zaščito potnikov. Portugalski in španski begunci so po vsem svetu podprli akcijo kapetana Galvaa.

Dne 27. januarja je kapetan Galvao obvestil, da je pripravljen izkrcati potnike v enem izmed brazilskih pristanišč. Naposled se je »Santa Maria« ustavila pred

pristaniščem Recife. Na njenem krovu so se začeli prvi razgovori z ameriškim admiralom Denisonom o možnostih in pogojih za izkrcavanje potnikov.

»Santa Maria« je vrgla sidro, španska težka križarka »Canaris« in portugalska vojni ladja »Lima« plujeta s polno hitrostjo v severovzhodne vode Brazilije, kjer bosta čakali, če bi »Santa Maria« slučajno odplula iz Recife.

Novi predsednik Brazilije Quadros, ki je 1. februarja prevzel dolžnost, je izjavil kapetanu Galvau, da sme v njegovo deželo. O vsem pa je še veliko vprašanje. V Braziliji z veliko napetostjo pričakujejo ukrepov o tem vprašanju, kajti kapetan Galvao je izjavil, da bo ladjo potopil, če mu ne bo brazilska vlada dovolila, da izpluje potem, ko bo izkrcal potnike in se preskrbel z gorivom.

Veliko vprašanje, veliko pričakovanje!

TUDI PRI NAS TRI NOČI V ENEM DNEVU

KO BO SONCE
MRKNILO...

Lunina senca bo preletela predele Dalmacije, Hercegovine, Bosne in južne Srbije – Opazovanje sončnega mrka s prostim očesom je nevarno

Petnajstega tega meseca malo pred deveto uro bo Dalmacija tonila v temo. Takrat bo tudi pri nas občuten mrak, kajti luna bo prekrila pretežni del sonca in njena temna senca bo potovala prek Dalmacije, Hercegovine, Bosne in Srbije. Po dolgih 300 letih bodo naši ljudje zopet pričali redkega vsemirskega pojava – popolnega sončnega mrka.

Premer lune znaša 3476 km, ker pa je sonce neprimerno večje, premer lunine sence na zemeljski površini ne bo večji kakor 240 km (glej sliko). Lunina senca bo pri nas segala nekako od otoka Lošinja do Budve in se bo premikala proti vzhodu. Zato bodo le v teh krajih videli popoln sončni mrk. V ostalih predelih bo ta pojav viden kot delni sončni mrk, ki bo tem šibkejši, čim bolj je kak kraj oddaljen od predelov, kjer bo potovala lunina senca. V Zagrebu na primer bo možno opazovati 98 %-ni sončni mrk, v Sloveniji nekaj manj, medtem ko bodo prebivalci Skandinavskih dežel opazovali le 25 %-ni sončni mrk.

Ceprav je to izreden pojav, ki zanima vsakega zemljana, strokovnjaki vendar resno opozarjajo pred nevarnimi posledicami opazovanja tega pojava s prostim očesom. Človeško oko je pač podobno fotografskemu aparatu. Če bi le-tega z odprtim objektivom

usmerili proti soncu in ga tako nekaj časa pridržali, bi nam močni sončni žarki prežgali film. V očesu se ti žarki skoncentrirajo na centralnem in najbolj občutljivem delu mrežnice, t. j. na tako imenovani pegi in jo že po nekaj sekundah lahko močno poškodujejo. Na njej nastane nevarna opekline, za katero skorajda ni zdravlila in človek lahko tudi povsem oslepi.

Edina učinkovita zaščita za opazovanje sončnega mrka s prostim očesom je temno zaščitno steklo, kakršnega uporabljajo elektrovarilci, medtem ko zaščitno steklo, kakršnega uporabljajo avtogenski varilci, nikakor ne zadostja.

-mm-

Trasa lunine sence

ZGODI SE V 7 DESETINKAH SEKUNDE

Avtomobilska industrija se bo morala bolj prizadevati, da bo avtomobil današnjih dni varnejši

Vsak dan lahko beremo poročila o prometnih nesrečah, v katerih zgubi življenje nešteto ljudi. Včasih so to naši znanci in prijatelji, ponajvečkrat neznani. Nekatere je doletela smrt za volanom tako, druge drugače; nikdar pa iz takih podatkov ni mogoče razbrati, kako v takih primerih smrt dejansko nastopi. Rekl boste, da to konec koncev ni nič važno. To je res, saj je že sama nesreča dovolj bridka. Toda taki podatki so prepotrebni strokovnjakom, ki bi lahko bodisi primerno spremenili konstrukcijo avtomobila, ali pa ga opremili s posebnimi varnostnimi napravami, oziroma le-te, v kolikor na posameznih modelih avtomobilov že obstajajo, še izboljšali.

John O. Moore in dr. J. H. Mathewson, strokovnjaka inštituta za prometne poškodbe in inštituta za promet in transport na kalifornijski univerzi, sta

več let proučevala številna trčenja in poročila o nesrečah iz najrazličnejših krajev. Sistematsko sta raziskavala prometne nesreče po vsem svetu. Obiskovala sta kraje številnih nesreč, z mikroskopom ogledovala razbite avtomobile ter podrobno proučevala zapiske o obdukcijskih ponesrečenec. Na podlagi teh svojih raziskavanj sta pred kratkim objavila zanimivo teorijo o »smrti za volanom«, ki je vzbudila veliko zanimanje. Takole sta omenjena strokovnjaka rekonstruirala trčenje avtomobila v drevo pri hitrosti 90 km na uro.

V 1. desetinki sekunde odpadeta od sprednjega odbijača njegova kromana površina in barija. Delci razbitega in zvitega jekla se zarijejo v les več kot 4 cm globoko.

V 2. desetinki sekunde se prične zvijati pločevina ohišja motorja. Samo

vetrobarsko steklo že poka, odbijač pa se zarije v drevo, istočasno pa se prične pri prednjih vratih deformirati tudi karoserija. Prednji kolesi se dvigneta nad zemljo, v istem delčku sekunde pa prevzamejo ostali teži deli avtomobila vlogo zavor in z močjo 3 ton pritiskajo od zadaj naprej na ostale dele avtomobila. Toda telo voznika se še naprej giblje v isto hitrostjo, s katero je vozil avtomobil pred trčenjem. Soferjeve stegnjene noge se zlomijo v kolenu.

V 3. desetinki sekunde soferjevo telo ni več na sedežu, njegova zlomljena kolena pa pritiskajo na instrumentno desko. Istočasno se že zvija tudi volan, glava soferja pa je v tem trenutku tik pred vetrobranskim steklom, medtem ko so njegove prsi upognjene — zlomljene nad volanom. Ta hip se tudi njegove roke zlomijo v zapestju.

V četrth desetinki sekunde je okrog 70–80 cm prednjega avtomobila že popolnoma razbita, kljub temu pa avtomobil še zmeraj »drvi« s hitrostjo 50 km na uro. Soferjevo telo pa s hitrostjo 90 km na uro. Prednji del avtomobila se vzpenja ob drevesu, s katerega lušči skorjo in vrhnje plasti, pogonski motor pa se zarije v deblo.

Peta desetinka sekunde: od strahu okameneli in zlomljene soferjeve roke se dvignejo navzgor, sila gravitacije pa ga popolnoma pritiska, nasadi na

volan. Zlomljeni jekleni deli avtomobila mu prebijajo telo, rebra so zdrobljena, pljuča, arterije in živčni sistem uničeni.

V šesti desetinki sekunde je moč trčenja tako silovita, da soferjeva stopala preparaajo usnje tesno zavežanih čevljev, nožna zavora in ostala dva vzvoda režejo pod kabine. Karoserija se zvija in soferjeva glava udari ob senčnik oziroma zviti okvir vetrobranskega stekla.

Sedma desetinka sekunde — ves avtomobil je zmečkan in zdrobljen. Njegovi glavni deli se lomijo, motor zaradi nagle zaustavitve njegovih vrtečih se delov dobesedno razžene. Srce soferja zaradi šoka preneha delovati, sofer je mrtev. Toda preteklo je samo sedem desetink sekunde...

In zaključki teh raziskavanj? Za zmanjšanje števila smrtnih slučajev v prometnih nesrečah bi morali biti avtomobili varnejši in odpornejši. Varnejši avto terja varnostne pasove, nove instrumentne plošče, novo oblikovane volane, dobro zaprta vrata, vse vzbokline v kabini naj bi bile obložene z mehkim materialom, ki absorbira udarce in podobno. Vse to danes pri avtomobilu pogrešamo, ali pa je njegova konstrukcija in oprema v tem pogledu pomanjkljiva. Bodo avtomobilske tovarne prisluhnile? S. F.

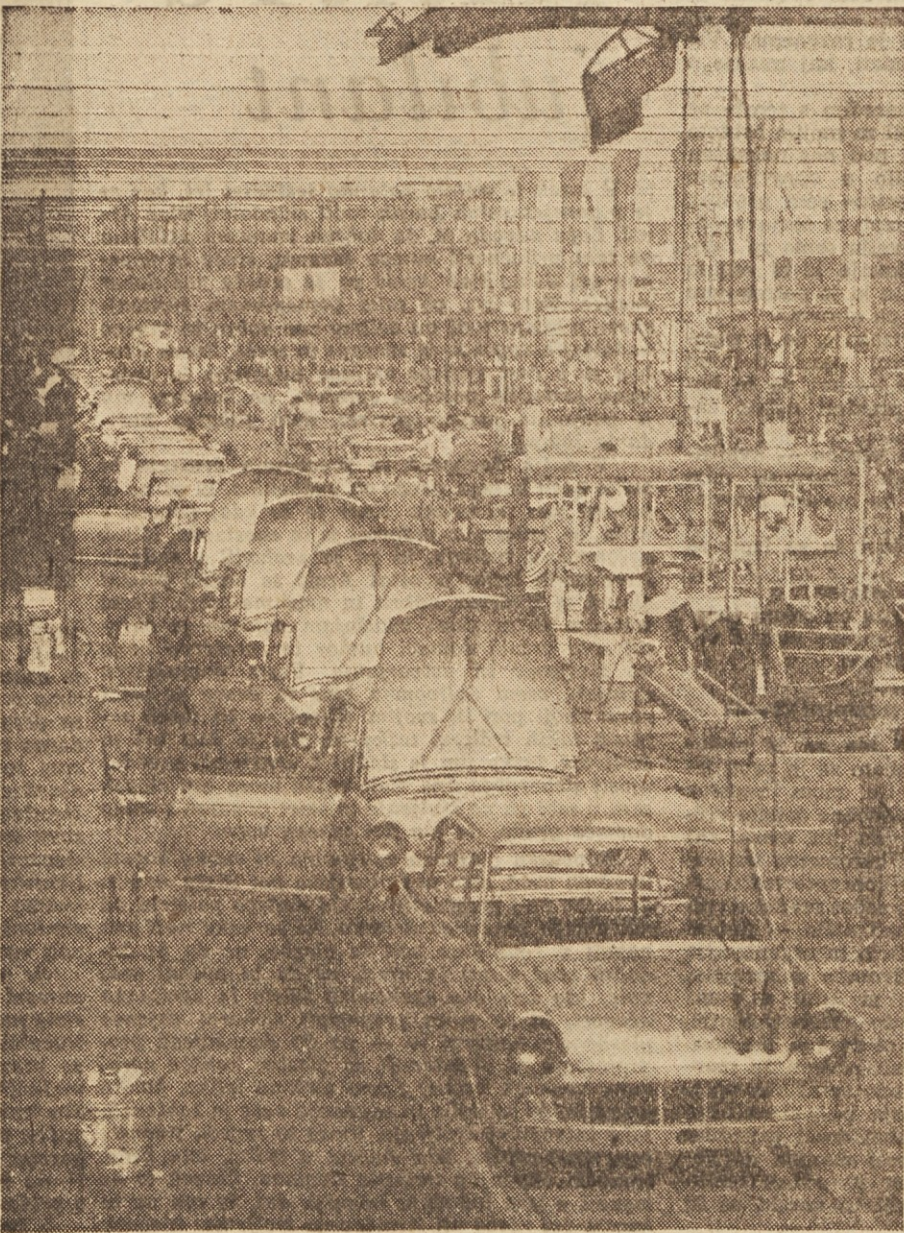
Londonsko letališče

Gatwick — to je novo, veliko londonsko letališče civilnih potnikov. Gradnja tega letališča spada k pripravam Anglije, da bi bila kos naraščajočemu civilnemu letalskemu prometu tudi v bodoče. Angleška letalska družba B. E. A. sodi na primer, da bo imela leta 1970 še okrog 12 milijonov potnikov. Londonska letališča pa bi morala imeti v tem letu že takšno zmogljivost, da bi lahko pristalo ali vzletelo približno 10 milijonov potnikov v enem letu. London, središče angleškega civilnega letalskega prometa, je imel doslej v svoji neposredni okolici večje število civilnih letališč. Angleška vlada je sklenila obdržati in urediti le tri letališča, le-ta pa naj bi zaradi svoje moderne ureditve in velikosti zmogla ves letalski promet tudi potem, ko bo precej večji, kakor je sedanji. Ta trojica londonskih letališč se imenuje Gatwick, London Airport in Blackbushe.

Varljivi lijaki vsemirskih meteorjev

Ze pred stoletji so Eskimi pridobivali na enem izmed arktičnih otokov rude iz vsemirja. Iz železa, ki so ga dobili v velikem meteoritu, so kovali nože in konice za svoje harpune. Tako je bilo, dokler ni za ta vsemirski rudnik železove rude zvedel polarni raziskovalec Peary, ki je »razorožil« Eskime tako, da jim je odpeljal rudnik železa iz vsemirja v muzej.

V novejšem času so imeli v Združenih državah Amerike še en velik lov na vsemirsko rudnino, ko so številni Američani odšli v puščavo Arizono k lijaku, ki naj bi ga povzročil orjaški meteor. Strokovnjaki za balistiko so bili izračunali, da je tak lijak lahko oblikoval le meteor, ki je tehtal nekaj sto tisoč ton. Milijonska vrednost meteorja je vabila k lijaku v Arizono podjetje za podjetjem. Prvo je propadlo, ko so zvrtili 30 vrtn brez najmanjšega uspeha. Drugo podjetje se je skušalo dokopati do rudnin iz vsemirja s pomočjo rova. Izkop rova je terjal milijone. Brez uspeha! Meteor iz Arizone je povzročil, da je propadlo tudi drugo podjetje. Sele tedaj so se domislili, da bi lego meteorja lahko določili tudi s pomočjo geomagnetskih raziskav, ne da bi bilo treba riti in vrtati v zemljsko notranjost. Ugotovili so, da meteorja sploh ni in da sta bila ves trud in denar odveč.

Pogled v sodobno urejeno avtomobilsko tovarno DKW. Na tekočem traku model »Junior«

Oblaganje sten z lesominom

V sodobnem življenju, ko človek vse bolj stremi za tem, da bi si uredil svoje bivalne prostore kar se da lepo, praktično in čisto, se uveljavljajo nova gradiva, med katerimi so zlasti čislani proizvodi iz raznih plastičnih in drugih umetnih mas. Med takšne proizvode smemo šteti tudi lesomin plošče, ki jih proizvaja tovarna lesovinskih plošč v Ilirski Bistrici. Te sestojijo iz 4 mm debele lesonitne plošče, ki je na eni strani prevlečena z gladko melaminsko folijo v najrazličnejših oblikah, barvah in vzorcih. Njihov izbor je sila pester, saj predstavlja celo lestvico imitacij raznih vrst lesa, a razen tega celo serijo okusnih enobarvnih vzorcev vse do imitacije marmorja in mozaike.

Zategadelj te plošče mnogo uporabljajo za oblaganje sten in raznih vrst pohištva, ker je melamin sila odporen proti mehničnim udarcem, proti zvijanju in proti vlagi in tudi proti vsem kislinam, maščobam in raznim drugim snovem. Ker je njegova površina bleščeče gladka, ga je možno čistiti z vsemi tekočimi čistilnimi sredstvi vključno z detergenti. Prav to pa je poleg estetskega videza lesomina njegova največja prednost.

Plošče lahko pritrdimo na steno na dva načina: z vijaki ali z lepilom. Če jih želimo pritrditi z lesenimi vijaki, potem moramo pač z železnim dletom napraviti v steno pravokotne vdolbi-

nice, katere kasneje izpolnimo z vložki in jih zalijemo z mavcem. Da se bo plošča res lepo prilegala k steni, vdelamo takšne lesene vložke na vsakih 50 cm. Za to rabo se najbolj obnesejo medenastni vijaki s polokroglo glavico.

Se bolj enostavno je seveda lepljenje teh plošč. Za lepljenje uporabljamo lepila, ki se naglo suše in zato tudi hitro vežejo. Poleg raznih umetnih smol, ki jih je pri nas težje dobiti, se posebno obnesejo razna neoprenska lepila, enako dobra pa so tudi polivinil acetatna in kazeinska lepila, ki jih je pri nas najlažje dobiti. Pri uporabi posameznih lepil je najbolje, da se ravnamo po navodilih proizvajalca lepila.

Včasih se zgodi, da je plošča, ki jo želimo pritrditi na steno, deformirana. To ni prav nič hudega; to je le znak, da se je plošča preveč osušila. Takšno ploščo enostavno navlažimo z mokro krpo ali gobo na njeni zadnji strani, nakar jo položimo na tla in jo enakomerno obežimo.

Ce s takšnimi ploščami oblagamo tudi tiste dele stene, na katerih se nahajajo razna stikala, spojnice, kovinske cevi in podobno, potem pač na tistem delu napravimo primeren izrez s pomočjo svedra in priročne žage, ki ji pravimo lisičji rep. Izsekavanje izrezov z dletom ni preveč priporočljivo, če poprej na obodu izreza ne napravimo izvrtine.

VSE POD ENO STREHO

Železarski izobraževalni center na Jesenicah omogoča tudi visokošolski študij — Združitev vseh oblik izobraževanja — Nova merila nagrajevanja prosvetnih delavcev

...Izobraževalni center jeseniške Železarnice bo februarja 1961 začel s seminarji za izredni študij metalurgije s sodelovanjem in pomočjo Fakultete za metalurgijo in rudarstvo Univerze v Ljubljani...

Komaj pred nekaj tedni je to kratko sporočilo prodrla v obrate in pisarne jeseniške železarnice. Dobro, pa naj bo še to, je marsikdo skomiznil z rameni. Morda se mu je celo zdelo — danes, ko toliko govorimo o izobraževanju — čisto normalno, da bodo tudi na Jesenicah imeli vse pogoje za visokošolski študij tako rekoč pred nosom. Pa vendar — taka organizacija visokošolskega študija v okviru nekega podjetja je še vedno pionirsko, priznanja vredno dejanje.

In odmev? Devet jih je za sedaj, ki se niso utrašili še nepreizkušene terena. Sami tehniki, zaposleni v železarni. In pred dnevi sem v železarni, med dopoldanskim odmorom, srečal enega teh novopostavljenih študentov.

»Zdaj so res vsa vrata odprta. Kar dobra ustanova, ta naš izobraževalni center. Industrijska metalurška šola, srednja tehnična šola za železarsko stroko z oddelki za odrasle, izobraževanje odraslih in zdaj še fakulteta — kar si poželijo, to lahko dobijo. Mislim, da je taka združitev vseh oblik izobraževanja v eni ustanovi, tak šolski center za podjetje kot je naše, najboljši način za čim hitrejšo in čim boljše izobrazbo kadrov. Sicer za nas »študente« sploščka ne bo vse najbolj lahko, pa tega tudi nismo pričakovali. Trikrat na teden nam bodo predavali domači predavatelji, približno vsakih 14 dni pa bomo dobili goste iz Ljubljane — profesorje s fakultete. Delovnih mest seveda ne bomo zapustili, šolnino pa plača tovarna.«

Iz skupine, ki se je začela zbirati okrog bodočega študenta, so se pričeli oglašati še drugi.

»Samo da ne bo pri vas tako kot na oddelku za odrasle na srednji tehnični šoli«, je malce skeptično komentiral optimistične izjave, študenta mlajši človek v zamazanem kombinizonu. »Prijavilo se nas je kar precej, pa smo odpadali drug za drugim, tako da jih je danes na obeh oddelkih ostalo samo nekaj čez trideset. Nič ne rečem, saj bi rad postal tehnik, ampak da bi se moral odpovedati prav vsaki zabavi in prostemu času? Snov na oddelku za odrasle je skoraj enako obsežna kot v redni šoli. Pretežno je vse skupaj.«

Pogovor se je razvnel. Vsi so hoteli povedati, kaj mislijo o izobraževanju.

»Kaj naj naredim s tem?« se je nekdo oglašal s svojim hrptom in mi pomolil pod nos nekakšen papir. »Potrdilo o opravljenem strokovnem izpitu« sem prebral. »Opravi sem izpit za žerjavovodjo, ampak to velja samo za železarno. Kvalifikacije, ki bi veljale še kje drugje in ki jo potrebujem za pokojnino, pa nimam.«

»Dobil si priznanje, da si usposobljen za svoj posel, dobivaš večje dohodke — kaj pa še hočeš?« ga je prekinil nekdo zadaj.

»Že, že. Pa vseeno — kvalifikacija, občutek sigurnosti daje kvalifikacija,« je mencil nezadovoljno.

»Pa se prijavi še za izpit za kvalifikacijo!«

»Če pa ni tečajev...«

Večina je bila na strani tistega, ki je hotel »prav« povsod veljavno kvalifikacijo.

Barikade nezaupljivosti

Sele konec odmora je prekinil živahno debato za in proti izobraževanju. Če mora vodstvo centra voditi podobne debate večkrat — kaže, da jih mora, saj živo srebro v barometru navdušenja za nove koncepte izobraževanja po vsem sodeči pri nekaterih ni kaj dosti nad ničlo — jim ni kaj zavidati. Delo in organizacija centra pa nedvomno dokazujeta, da železarna ni niti najmanj ravnodušna do izobraževanja, prav tako pa ni dvoma, da bodo v centru morali podreti še marsikatero barikado nerazumevanja.

Od direktorja izobraževalnega centra sem takoj dobil pritrdilo: res je, še precej manjka do popolnosti, center v sedanjih oblikah je komaj shodil in koraki so še nesigurni.

»Ko ne bi bila delovna tradicija v tovarni tako močno zako-

reninjena, bi brez težav uvedli izobraževanje na delovnem mestu. Pripravljeni imamo vse: vsa delovna mesta so sistematizirana, tudi prvi instruktorji za metode in praktično delo bi bili na razpolago. Samo da uspemo v enem obratu dokazati koristnost izobraževanja, pa bi steklo. No, saj čisto brez vsega spet nismo. Med odmori imamo že več kot eno leto polurne seminarje, če lahko tako rečem. Na teh seznanjamo delavce z različnimi problemi proizvodnje in upravljanja, tehnično zaščito, vrtno poučne filme.«

In počasi sem tako spoznaval skrivnosti uspeha in neuspeha dela v centru. Za kvalifikacijske tečaje vodstvo centra ni posebno navdušeno, prireajo pa tečaje za specializirana delovna mesta in poklice, kjer jim kadra primanjkuje, obenem pa z interno kvalifikacijo tudi zavirajo fluktuacijo. Posledica: negodovanje delavcev, čeprav jim nihče ne brani opravljati še izpita za kvalifikacijo. Vsaka novost pač le počasi prodira v zavest ljudi.

Kombinat za izobraževanje

»Tudi naše štipendiste izven železarnice smo skušali malo stimulirati. Na univerzi dobijo za vsak izpit, opravljen z 9 ali 10 točkami, 500 dinarjev, z 8 in 7 točkami pa 300 dinarjev. V srednjih strokovnih šolah pa za prav dober ali odličen uspeh po 1000, za dober pa 500 dinarjev. Res, spet so pritožbe, da je to premalo in bomo skušali zvišati. Da pa ne bi povsem obupali, smo vsakemu študentu ob novem letu nakazali 10.000 dinarjev.«

Najbrž kar prijetno presenečenje predvsem pa dokaz o veliki skrbi.

Izobraževalni center, ta pravcati kombinat za izobraževanje, mi je postal vse bolj domač. Glede na svojo organizacijo ima res vse možnosti — morda danes še ne v celoti izkoriščene — da

zelo na široko zajame in okrepi vse vrste izobraževanja. Kako pa deluje?

»Center je samostojen zavod,« je pričel pojasnjevati direktor. »Ustanovitelj je Železarna, ki upravlja in vodi načelno politiko izobraževanja in daje centru sploh vso podporo. Upravljanje je poverjeno 14-članskemu šolskemu odboru. Ustanovitelj se ne spušta v notranje razmere centra, vendar pa je zaradi ozke povezanosti centra z železarno izvedel neke spremembe glede položaja prosvetnih delavcev. In te spremembe so postale kamen spotike.«

Kamen spotike

S področja izobraževanja odraslih sva tako prešla na redno strokovno šolstvo. In prav tu so nastala največja nasprotovanja v kratkem življenju centra, ki pa so morda samo prehodnega značaja. Po novem pravilniku centra so prosvetni delavci izenačeni s proizvajalci v železarni. Imajo večje učne obveznosti — 30 ur na teden — dopuste urejene tako kot v železarni in nove tarifne pravilnike. Na videz zelo revolucionarni ukrepi, kakršnih smo se doslej v prosveti krčevito izogibali. Z novo šolsko reformo, z zakonom o finansiranju šolstva pa se tudi v šoli vedno bolj uveljavlja vpliv družbenega upravljanja in samoupravljanja, podira se okostelni sistem nagrajevanja po razredih in prosvetni delavec doživlja svojo lastno družbeno reformo.

Na Jesenicah niso čakali na zakone. Določili so svoje norme, ki so se jim zdele najbolj pravilne. Po skrajšani analizi delovnih mest so zdaj podobna delovna mesta v podjetju in v centru približno izenačena, seveda samo na osnovi stalnega dela dohodkov. Prosvetarji so udeleženi pri finančnem uspehu podjetja, dobijo povprečje presežka dohodka ekonomskih enot, ni pa nagrajevanja

po osebnem ali skupnem uspehu prosvetnih delavcev, ker pač za tako nagrajevanje še ni nobenih meril. Namesto tega naj bi uživali povprečje premij, doseženih v podjetju. Tarifne postavke so zdaj pri nekaterih nekoliko nižje, pri nekaterih pa enake kot prej ali nekoliko večje. Železarna želi s tem doseči, da bodo imeli vsi člani kolektiva — sem se zdaj prištevajo tudi prosvetni delavci — enake pravice in dolžnosti in da bo strokovnjakom iz podjetja omogočen prehod na šole in obratno. Tako je upravni odbor tudi objavil nov razpis za vsa delovna mesta v centru.

Vsekakor so ti ukrepi v bistvu pozitivni, vendar pa je bilo morda nekoliko zanemarljivo mnenje prosvetnih delavcev. Ali so lahko prosvetni delavci v centru kot samostojnem zavodu povsem izenačeni s proizvajalci, brez lastnih meril za nagrajevanje? Ali je tak razpis sredi šolskega leta in to v znani železarni — najbolj primeren način za reševanje kadrovskih vprašanj? Prav gotovo vsi prosvetni delavci na Jesenicah niso tako trdovratni, da ne bi hoteli sprejeti spremembe, menijo pa, da se je o vseh teh stvareh premalo razpravljalo in je železarna morda preveč varuh nad celotnim delom šol-centrov, čeprav danes poudarjamo nasprotje: vedno večjo samoupravnost vloga kolektiva šole. Nezačuden vloga železarnice — bodisi glede učnih programov bodisi glede kadra — se da odpraviti morda tudi z drugimi načini, razgovori, sodelovanjem vseh prizadetih.

To so nekatera mnenja prosvetnih organov in delavcev. Kdo ima prav? Vsekakor nasprotja obstajajo in to kaže nekatere pomanjkljivosti pri urejanju pravil izobraževalnega centra. Ne gre toliko za ukrepe, ki so nasprotni nekaterim zakonom — ampak za način, kako so se stvari urejevale. Vsekakor pa je nastala zmeda med prosvetnimi delavci, nesigurnost in pravzaprav je to velika nezaupnica njim in njihovemu delu. Nedomno pa je tako v interesu železarnice kot prosvetnih delavcev in centra, da ta nesoglasja izginejo.

Kljub tem trenutnim nesoglasjem pa verjamemo v delo centra in si prav gotovo vsi želimo slišati še več podobnih sporočil o novih akcijah in uspehih centra, kakršno sem zapisal na začetku sestavka.

V. SAMIDE

BLAŽ ARNIČ jubilant

V torek je minilo natanko šestdeset let, kar se je v gornjesavskih Lučah rodil skladatelj Blaž Arnič. Lepa navada je, da dobrim znancem zaželimo ob taki priložnosti mnogo zdravja, sreče in uspehov pri delu. Blaž Arnič pa je seveda naš dober znanec. Zato mu ob tako pomembnem življenjskem jubileju tudi mi želimo vse dobro in mnogo nadaljnjih uspehov in zdravja in sreče. Zveza Svobode je v čast svojega starega prijatelja in sodelavca priredila poseben sprejem, na katerem mu je poklonila njegov portret, delo slikarja Božidarja Jakca.

V naših Svobodah in prosvetnih društvih bi težko našli kakega pevca ali godbenika, ki ga ne bi poznal vsaj po imenu. Kdor je že kdaj govoril z njim, ve, kako zelo preprost je in enostaven. Kljub ogromnemu razvoju, ki ga je prehodil v zadnjih štiridesetih letih, je ostal Arnič še vedno pristni človek iz ljudstva, odkrit in neizumetničen. Vsem težavam in grenkim izkušnjam nakljud je ohranil svoj grčavi domači humor ter prešerno voljo do življenja in ustvarjanja. Vsem pomislekom nakljud, vsem vplivom z leve in desne je ostal zvest svojji poti in svojim ciljem. — Ni težko zapisati takih trditve, težko pa jim je dati kri in življenje, težko jim je slediti v utrjujoči vsakdanjosti slehernega dne. Zelo trden mora biti človek sam v sebi pa na življenje in smrt povezan s svojo domačo grudo, da mu kaj takega uspe!

Slovenska glasbena zgodovina ni ravno bogata izrednih usod, zato je življenjska pot Blaža Arniča še toliko bolj presenetljiva. Od malega pastirja, od navadnega gozdnega delavca, ki se neke noči peš napoti v Ljubljano učiti se glasbe, ne da bi dober znal pisati in brati, ne da bi poznal vsaj note, kje šele vso neskončno pusto in zamotano učnost, ki jo mora pregledati sleherni vajenec glasbene umetnosti — pa do današnjega profesorja na Akademiji za glasbo: kakšen ogromen, nenehen vzpon! Samo slutimo lahko, koliko energije, trdnje volje in zaupanja vase je zahtevalo tako intenzivno življenje. Vmes so seveda postajale leta službovanja, leta študija v tujini, leta bede, trenutki obupa in trenutki dvomov. Človek bi se izgubil v tem labirintu minulih dni, če mu ne bi kazala pot rdeča nit Arničevega življenja: njegovo ustvarjanje. Pisati glasbo, izpovedati svoja čustva, svoje privide, svoje spomine in želje — to je tisti

najgloblji impulz Arničevega nenehnega napredovanja, nenehnega stremjenja kvišku. Njegov opus je obsežen, toda pravo predstavo si lahko ustvarimo o njem šele ob misli, da je skladatelj prijel za pero komaj pred tridesetimi leti. Odtlej pa do danes ustvarja brez odmora, kakor bi skušal ujeti svoj zamujen čas. Ne drobnih skladbic, temveč obsežne simfonije, široko zasnovane koncerte in številne simfonične pesnitve. Vanje je ujel ves svoj svet: stare pripovedke, ki jih je slišal doma, slike slovenskih gozdov in rodne domačije, svojo življenjsko pot ter svoje misli o svetu, v kakršnem živimo dandanašnji dan. Zadnjo, pravkar končano simfonijo je imenoval »Vojna in mir«. Ni to dovolj zgovorno?

Se na eno področje je v letih po vojni močno posegel Arnič kot skladatelj. Brez namišljene gloriole ustvarjalske vzvišenosti nad vsakdanjimi potrebami je podaril našim amaterskim ansambmom že vrsto del za ljubiteljsko rabo, za izvedbo po majhnih dvorah in med preprostimi ljudmi. Simfonična pesnitev »Kladivarji novega sveta« za godbe na pihala predstavlja doslej višek tega njegovega prizadevanja, želimo pa mu — in upamo! — da bo ustvaril še vrsto del, ki jih bodo lahko s pridom uporabili ansambli naših Svobod.

S to željo in z voščili, ki smo jih napisali že na začetku, kličemo Blažu Arniču: SE NA MNOGA LETA!

Izobraževalna komisija Sveta »Svoboda« in prosvetnih društev okraja Ljubljana je pred kratkim imela dvojce sektorskih posvetovanj, prvo na Vrhniki, drugo v Kočevju. Oba razgovora sta pokazala, da se je izobraževalno delo na teh področjih močno razmahnilo.

Na Vrhniki je razgovor, ki so se ga udeležili vodje izobraževalnih komisij pri občinskih svetih »Svoboda«, zastopniki delavskih univerz in predstavniki številnih društev iz Vrhnike in Logatca, pokazal, da postaja izobraževalno delo vse bolj načrtno. Deharja in prostorov za takšno delo ne manjka, zadrega je le zaradi premajhnega števila predavateljev in organizatorjev izobraževalnega dela. V nekaj mesecih so se uveljavile domala vse oblike tega dela, najbolj pa so zaživele klubi, šole za starše in skrbno pripravljeni razgovori o aktualnih zadevah. Tudi v logaški občini, kjer se stvari najdlje niso premaknile, je zdaj led prebit. Celo najbolj odročne vasi so dobile televizijske sprejemnike in zdaj ustanavljajo klube, ki bodo zametek za širše izobraževalno delo. Za Vrhniko pa je morda najbolj značilno tesno sodelovanje vseh izobraževalnih komisij z Delavsko univerzo. Izobraževalne komisije pri nekaterih društvi so zaenkrat v veliko oporo Delavski univerzi, saj ji posredujejo želje, potrebe in interese ljudi iz posameznih naselij in vasi. Delavski univerzi takšno sodelovanje omogoča, da čim bolj smotrno razporeja predavatelje in da pošilja nekatera avdiovizualna sredstva prav v tista področja, kjer so za izobraževanje še slabši pogoji.

Tudi posvetovanje v Kočevju je razkrilo lepe rezultate nekajmesečnega izobraževalnega dela na kočevskem in ribniškem področju. Ribniška Delavska univerza je kupila kinoprojektor, ki roma zdaj od vasi do vasi. Filmske predstave

VEDNO VEČ »RADOVEDNIH«

● V VRHNIŠKI, LOGAŠKI PA KOČEVSKI IN RIBNIŠKI OBČINI SE VEDNO BOLJ ŠIRI KROG LJUDI, KI SI HOČEJO BOGATITI ZNANJE

so v mnogih ribniških zaselkih zdaj velik dogodek. V zadnjem času ustanavljajo tudi vedno več klubov. Zanje sicer še nimajo primernih prostorov, toda ljudje si znajo pomagati; klubske prostore nadomestijo v večernih urah šolske učilnice, ki privabljajo staro in mlado. Zelo priljubljene pa so pri njih tudi šole za starše in poljudnoznanstveni pomeniki.

V kočevski vasi Livold je združil prebivalce naselja nedavno ustanovljen televizijski klub. Vse dotlej nikoli niso posedli za mize v istem prostoru. Ob tem, ko gledajo televizijski program, pa se med njimi večkrat razvijejo različne debate. Tudi mladina je zamenjala vaško gostilno s klubskim prostorom. To pa je bil tudi povod za ustanovitev mladinskega aktiva, ki je postal zdaj eden najdelavnejših v kočevski občini. Seveda pa v kočevski in ribniški občini še vedno manjka sposobnih organizatorjev, ki bi klubske večere napravili še bolj pestre in privlačne. Na posvetovanju v Kočevju so zato predlagali, naj bi Okrajni svet Svobode pripravil razgovor o različnih oblikah klubskega dela, ki bi se ga udeležili za to sposobni ljudje tudi z njihovega področja.

Kočevska Delavska univerza bo razpolagala letos s tremi milijoni din. Vrsti večernih šol so pridružili tudi druge oblike vzgoje. Tako so v osemetkah začeli z otroci obravnavati film in to so že skromni začetki sistematičnejše filmske vzgoje. Predstavniki iz Ribnice so pripovedovali, da je prosvetno društvo predlagalo izmenno programskega sveta pri njihovem kinematografu, ki ga uporablja društvo »Partizane« in ki je imel doslej programske svet le na papirju. Poskrbeli so torej za izboljšanje programske politike, njihova filmska sekcija pa bo začela s širšo filmsko vzgojo med odraslimi in mladino.

Zanimivo je, kako ljudje spremljajo različne oblike izobraževanja. Izkušnje kažejo, da se krog ljudi, ki čutijo potrebo po večji in raznoliki izobrazbi, vse bolj širi. Resda v ribniški občini nič kaj radi ne slišijo besede »predavanje«, zato pa so bolj navdušeni za sročene debate in večerne šole vseh vrst. Tudi tudi izobraževalna komisija pridno sodeluje z Delavsko univerzo.

Delavske univerze se tudi vse bolj zavzemajo za vzgojo lastnih predavateljev. Teh zelo primanjkuje, pa vendarle pravijo, da so v letošnji sezoni v obeh občinah povečali njih število skoro za dvakrat. Tudi v bodoče bodo delavske univerze z njimi čim bolj sodelovale, se z njimi posvetovala in tako omogočale, da se prenašajo dobre izkušnje.

Končno je moralo priti tudi do naslednjega vprašanja: ali naj skupnost prevzame vso materialno skrb za vzdrževanje večernih in drugih šol, za organizacijo predavanj itd.? Na posvetovanju je prevladalo mnenje, da bo v bodoče vedno bolj važno to, da bodo ljudje sodelovali pri izobraževanju tudi z lastnimi sredstvi. Izkušnje namreč kažejo, da ljudje bolj cenijo tiste šole in vzgojna prizadevanja, za katere tudi sami nekaj prispevajo. Njihov odnos do rednega obiskovanja šol, predavanj in podobnega, je mnogo boljši kot tam, kjer ljudje ne prispevajo sami niti dinarja za znanje, ki si ga na ta način pridobivajo.

Zadnje predavanje iz zbira predavanj o produktivnosti dela se bo v sredo ob 15.45 omejilo na »interne« činitele produktivnosti dela v gospodarski organizaciji.

Ponedeljkov večerni simfonični koncert bodo izpolnjevali ta teden posnetki javnega koncerta Orkestra RTV z dne 1. februarja 1961. Koncert je bil v ljubljanski Filharmoniji, vodil ga je dirigent Uroš Prevoršek, solist na violino pa je bil Dejan Bravničar. Posebnega opozorila je vreden nastop violinista D. Bravničarja; sponed pa prinaša poleg pri ljubiteljskih del standardnega koncertnega repertoarja, Scherezade Rimskega-Korsakova in Bruchovega violinskega koncerta, redko izvajano in vendar privlačno delo našega vodilnega simfonika L. M. Škerjanca, njegovo prvo simfonijo.

V režiji Hinka Košaka boste v torek ob 20.30 v J. programu lahko poslušali radijsko igr F. M. Dostojevskega za »Tuga ženar«. Veliki ruski pisa-

NIDŽA NE MORE UMRETI

Komandir Nikoletina se je zadnji umikal z Benakovca. Klet je vse po vrsti — švabe, legijo, minometalce in svojega komandanta, ki je ukazal, naj se četa umakne; na lastno pest je ostal na griču nad cesto, zadimljen od eksplozij min, in njegova edinica je še dolgo za sabo slišala redke in kratke rafale njegove »zbrojeve«, ki jo je prevzel od padlega mitraljeza. Nikolov sosed Jovica je bil na treh, štirih mestih ranjen od drobec majhne mine; šepal je na repu kolone, se kar naprej oziral naokoli, se čudil in pritoževal:

»O ljudje, ljudje, pogledjte bedaka, kje bo glavo izgubil. O ljudje, česa vsega ne najdeš pod soncem — on da bo Nemce zaustavil, ki jih je ko listja. Ej, Nidžo, prijatelj — jaz ne bom.«

Ko so se nemški strelci prerinili že prav pod vrh in so ga že z minami potipali, se je Nikoletina zaglušil in skoraj omamljen od udarcev eksplozij umikal proti bližnjemu pobočju Grmače, spotoma pa se je spotal ob razpokanem skalovju in se natikal na nizko in gosto trnje. Na začetku planinske rebri se je še enkrat ozrl na svoj grič, pokrit z belkastim dimom, ki se je počasi razgubljal, potem pa si je potipal ozeblo glavo in glasno, ježno odrezal:

»Kapo so mi sunili, mater jim materino! Kam se naj zdaj denem takole gologlav, ves svet se mi bo smejal.«

— Eh, da, Nikoletina Bursac, zamrmra sam pri sebi Branko Čopić. V brazdah na čelu šestindesetletnika je vzsvalovala na pol prikrita hudomušnost in se v potezah okoli ust razlezla v nasmeh človeka, ki dobera pozna življenje z njegovih dobrih in slabih strani. Bil je to nasmeh človeka, ki je svoje življenje posvetil temu, da bi prodiral v notranjost tistih, s katerimi se je srečeval, da bi našel njihove slabosti in vrline. A ne zato, da bi jih povečeval ali pa do onemogočnosti bičal, temveč da bi se jim lahko samo posmehnil, hudomušno in segavo, kot to zna le on, da bi jih prikazal takšne, kakršni v resnici tudi so, v vseh njihovih vzročnih odvisnostih in seveda tudi protislovjih. In morda je prav ta poteza v Čopičevem značaju — seveda tudi njegova izrazita in sugestivna umetniška moč — povzročila, da ga danes literarna kritika uvršča med najpomembnejše predstavnike sodobne srbske in sploh jugoslovanske književnosti. Sicer začenja njegova publicistična in literarna dejavnost že v letih pred drugo svetovno vojno, toda v resnično umetniško osebnost se je Čopić razvil v narodnoosvobodilni vojni. Revolucionarna leta so naredila iz njega umetnika velikega formata, humanista, ki brezmejno razume človeka, se z njim smeje in joka. To lahko spoznamo iz vseh njegovih del, ki jih je položil na knjižno polico jugoslovanske književnosti, to občutimo v njegovih »Izbranih novelah«, v zbirki humoresk »Sveti osel in druge zgodbe«, v celi kopici snopičev mladinskih del, pesmi, črtic, humoresk in novel, v romanu »Prolom«, v »Doživljajih Nikoletine Bursace«, v romanu »Ne joči, bronasti stražar«.

— Prvič sem pomislil, da bom pisal o Nikoletini Bursacu že med vojno, pripoveduje Branko Čopić. — Ko smo se tolkli po bosenskih planinah. — Srečal sem junake, za las podobne mojemu Nidžu, Krajišnike, trde in bojevit, pa spet dobrodušne, zvite in prekanjene pa po svoje primitivne. In iz te živopisne galerije prototipov se je rodil moj Nidžo. Prvo zgodbo o njem sem objavil leta 1945 in poslednjo lani, v Ježu.

Nikoletina Bursac ni torej nikoli živel. Je le tip človeka, kakršen se je mogel roditi samo v Bosanski Krajini. V krajih, kjer so se ljudje vedno nekaj pretepali, junaki zdaj na vzhodu, zdaj na zahodu, se nikdar umirili in ustalili samo zaradi tega, ker so bili mlajši med dvema nasprotujočima se svetoma. Pa čeprav se za Nikoletinom Bursacem ne skriva nobena realna osebnost, je Čopić svojega junaka tako plastično orisal, da zdaj prihajajo k njemu ljudje in mu prinašajo pozdrave, od njega, od Nidže.

— Nekateri trde, da so srečali Nidžo tu, drugi spet, da so ga videli drugje, nadaljuje s pripovedmi Čopić in v njegove oči se — spet ujel drobce hudomušnosti. — Zadnjič se je pri meni oglašil tovariš in kot je sam zatrjeval, mi prinesel pozdrave Nikoletine Bursace, ki da zdaj živi na kmetijskem gospodarstvu v Kupresu in da mu baje kar dobro gre. Sicer da naj že bo tako ali drugače, pa naj sam sem prepričan, da je vsem, kar sem napisal, lik Nikoletine Bursace najbolj živ.

V resnici, težko si je v literaturi zamišljati bolj plastično opi-

Ilustracija Zulfikarja Džumhurja Čopičevega Nikoletine Bursace

kih z neizprosno življenja, je le navidezna, kajti v telesu leva, kot nekateri označujejo Nikoletino osebnost, se skriva srčno srce. Nikoletina Bursac je človek, ki se tudi v najtežjih trenutkih svojega življenja ne znebi vedrega smeha, hrabri z njim sebe in svoje tovariše, da prenašajo tisto, čemur bi vsakdo drug podlegel.

— Nikoletina je po svoji naravi plemenit in resnicoljuben, govori Čopić o svojem Nidžu, — bojevit in dobrodušen, vse obenem. A hkrati tudi preprost, z malo

učenosti v glavi. Vso modrost mu je dalo le življenje. Za to se tudi ne odloči za revolucijo po kdo ve kako globokih in pretresljivih notranjih bojih, vrže se v vrtnice, ker občuti, da se blje boj za tisto, kar je njemu blizu. A Nikoletina ni sam, tu je tudi njegov prijatelj Jovica Jež — drugi tip človeka, ki ga lahko srečaš v Bosanski Krajini. Že ko sem prvič pomislil, da bom pisal o Nikoletini Bursacu, sem vedel, da njegova podoba brez Jovice ne bo po-

rijo Nikoletino Bursaca in pravijo, da jih je prikazal skozi njega nekoliko preveč butalaste. Toda ta zamera vendarle ni tolikšna, da svojega sorokaja ne bi ljubili in spoštovali. Priznajo mu namreč, da jih je opisal v Doživljajih Nikoletine Bursace vendarle z veliko ljubeznijo, kakršno pač lahko nosi v sebi samo sorokaj, človek, ki je kljub temu, da je odšel v mesto, še vedno ostal trdno navezan na domačo zemljo. Res, Čopiću je uspelo prikazati ob glavnih junakih Nikoletini Bursacu in Jovici Ježu še celo galerijo Krajišnikov — in situacije, v katerih se znajde glavna junaka Doživljajev, so tako zelo podobne tistim, v katere so vedno znova zabredli v poslednji vojni prebivalci Bosanske Krajine. Pripoved Čopića je plastična, realnost se kdaj pa kdaj preplete z namišljenostjo, a le toliko, da jo požlahtni. To je avtorjev talent. In tisti, ki Čopića pobliže poznajo, pravijo, da se v trenutku lahko spomni pripovedke, zgodbe ali pravljice ter jo tako živahno in doživeto pripoveduje, kot da bi bila resničnost. Toda ob doživljajih Nikoletine Bursace avtorju ni bilo treba posegati v svoj fantazijski svet, ostal je lahko na realnih tleh, opisal doživljaje, ki jih je doživel skupaj s svojimi Krajišniki.

Pripovedkam o Nikoletini Bursacu se do srca nasmeje staro in mlado. Pa naj jih preberejo prvič ali tretjič. Kljub hudim letom, ki jih Čopić pravzaprav opisuje v Doživljajih Nikoletine Bursace, pa je paleta, s katero slika, polna svežih barv. Njegov smeh je kot poletno nebo, na katerega se kdaj pa kdaj prikradejo oblaki, a to nebo ostane morda prav zaradi njih tako zelo prostrano in tako zelo svetlo. Toliko vedrine, kot je v Doživljajih Nikoletine Bursace, ni moč najti v nobenem delu z narodnoosvobodilno tematiko, nekaj podobnega je Slovenem dal le Seliškar s svojimi mulami. A od kod ta smeh v teh hudih časih?

— Jaz se nisem nikoli prej in nikoli kasneje toliko nasmejal, kot prav takrat. Nasmejali in napeli smo se v partizanih prav toliko kot na žalostili.

Smeh Branka Čopića pa je svojevrsten. Bursaki. Ni zloben, ni jdek, čeprav tudi to zna včasih biti, zato pa je tembolj dobrodušen, prisrčen. Komponira ga ne z besedami — čeprav si tudi z njimi pomaga, niti s situacijsko mikso — čeprav mu tudi ta rabi za pomoč, njegov smeh je skomponiran na značajih posameznih junakov. Le zaradi tega ima lahko Čopićev humor tolikšno vrednost. Zato in zaradi vsega drugega so Doživljaji Nikoletine Bursace doživeli že peto izdajo v srbsčini, zato je Beograjsko Savre-

UMETNIŠKE INSPIRACIJE REVOLUCIONARNIH LET

V zakladnici umetnosti naših narodov je vedno več del, ki jih je inspirirala Revolucija. In čeprav letos praznujemo že dvajseto obletnico vstaje, čeprav se je revolucionarna vihra že zdavnaj poglobila — so te umetnine še vedno žive, še vedno aktualne in elementarne, postale so splošno človeška lastnina. Med drugimi smo si za začetek izbrali »Doživljaje Nikoletine Bursace«. Obiskali smo Branka Čopića, da nam pove kaj več o svojem Nidžu, o Krajišnikih in tistih hudih letih.

TA TEDEN SMO IZBRALI

Ive Šubic v Domu JLA

Ljubljana je v zadnjem času dobila poleg številnih že do sedaj obstoječih galerij (Narodne galerije, Moderne in Male galerije, Jakopičevega paviljona in manjših občasnih galerij) še en razstaveni prostor v Domu JLA v bližini kolodvora. Ta novi prostor je pravzaprav majhen in strogo vzeto ne preveč primeren za razstave, ker nima dobre svetlobe: za sedaj tudi pogreša tišega mirnega vzdušja, ki je potrebno, da se gledalec lahko posveti nemotenemu uživanju umetnine, ker je v bistvu le prehodni prostor, ki mora služiti še drugim praktičnim potrebam. To so pomanjkljivosti, ki so razumljive, ne pa neodstranljive — toda zaradi njih moramo vseeno samo pozdraviti pobudo in idejo tistih ljudi v upravi Doma JLA, ki so se odločili, da bodo na ta način seznanili z našo likovno umetnostjo obiskovalce Doma.

V letošnjem programu razstav so razstave partizanskih slikarjev, kot jih imenujemo, to je tistih, ki so prišli v partizane kot mladi fantje brez formalne likovne izobrazbe, toda z veliko željo in veseljem do umetnosti. Ti mladi ljudje so risali in slikali že med vojno, po vojni pa so dokončali akademijo in predstavljajo danes vidne zastopnike svojega rodu, označuje jih pošten, aktiven odnos do življenja in stvarnosti.

Prvi, ki te dni razstavlja v tem novem razstavišču, je naš dobri znanec slikar Ive Šubic. Iz leta 1958 je pokazal svoje oljate slike na platno in steklo. Njegovo znanje velja domači pokrajini nad Poljansko dolino in njenemu človeku, kmetu, ki trdovratno neobgleno in okorno ohranja marsikaj tradicionalnega in ki se včasih kar ne znajde v naglem tempu in spremembah našega časa. Za slikarja predstavlja neizčrpen vir psihološko in likovno zanimivega snovanja in ustvarjanja. O tem človeku pripoveduje Ive Šubic, o njegovih malih zabavah, o vasovanju, o nedeljskem popoldnevju v vaški krčmi, o delu in o njegovem domačem prazniku — kolinah. Okvir, v katerem se odvija to življenje, je čudovita pokrajina tam za Skofjo Loko, navdih tolikim generacijam naših slikarjev v preteklosti in sedanjosti. FZ.

»Velika zemlja«

Za ljubitelje dobrih filmov je ta ameriški film v barvah in cinemascopu precejšnje razočaranje. Razočaranje zato, ker največ pričakujejo od režiserja in soproductanta filma Williama Wylerja — »Najboljša leta našega življenja«, »Gospa Minniver«, »Kobilice«, »Človek z Divjega zahoda« itd. — ki je znan kot eden najboljših filmskih režiserjev in je za svoje filme že večkrat dobil najvišje nagrade in priznanja. To pot je njegovo ime zgolj vaba. Zelo povprečna zgodba nudi osnovo za komaj povprečen western in nobene potrebe ni bilo, da je Wyler to povsem običajno zgodbo raztegnil z nekakim le včasih utemeljenim, povečini pa nepotrebnim psihologiziranjem na skoraj tri ure. Torej tudi ob velikih mojstrov ne moremo vedno pričakovati le najboljših.

Gledalci, ki hočejo le poprečen western in nič več, pa verjetno ne bodo razočarani, kajti, kar hočejo, bodo tudi dobili: povprečen western in nič več. Povest o strahotnem sovražstvu med dvema močnimi farmarskima družinama, o divjih ježah, pretepih in revolverskih bitkah, o poštem in nekoliko čudakem junaku, ki stopi med sovražni družini, in njegovi ljubezni, vse skupaj na trenutke dobro, sicer pa zelo povprečno zrežirano in posneto, Jean Simmons in Gregory Peck s povprečno igro v simpatičnih vlogah... to je pa tudi že vse.

Vse v vsem: malce prevelika zemlja za to, kar je zraslo na njej. —Šn

meno pozorišče že dve sto petdeset let razprodalo predstavo, zato se zdaj smejejo Nikoletini Bursacu in Jovici Ježu Slovenci, Rusi, Ukrajinci, Čehi, Bolgari, Slovaki, Nemci.

A smeh Branka Čopića ima še neko posebnost, ki jo je moč razbrati iz prav vseh njegovih del, a še posebno iz Doživljajev Nikoletine Bursace. Smeh se namreč nenehno prepleta s tragiko, pri tem pa oba načina človekovega doživljanja drug drugega poglobljata, drug drugega stopnjujeta.

— Ni mi zato, da bi samo zabaval, zatrjuje Branko Čopić. — Svoj smeh si prizadevam plemenititi s tragiko človekovega doživljanja. Tako kot v življenju, za soncem dež in za njim spet sonce. Smeh in tragika si v človekovem življenju roko podajata. In zakaj ne bi bilo tako tudi v umetnosti?

To je načelo vseh velikih mojstrov. Da, v tem se je lahko Čopić veliko zgledoval. Sam pravi, da vedno znova prebira Don Kihota, da so se mu še posebno priljubili Gogolj, Twain, Čapek, Čehov, Gorki, Solohov, Cankar, Matavulj, Andrić. In morda ga je prav to načelo obvarovalo, da je ostal v vseh doseganjih delih svež, da ne zapada v pesimizem, nihilizem in anarhizem, tako značilna strujanja v sedanjem umetniškem svetu, da se ni zatekel v lov za novimi formami in se izgubil v brezkončnem premetavanju besed. Ostal je pri človeku današnjega časa, povečini kmetu, zanima ga njegov notranji in zu-

nanji svet — pri tem pa je dosegel tako po formi kot po moči in oblikovanju in vsebinski izredno modernost. Samo da ta modernost nikoli ne zbledi, da ostane taka, kakršna je, tudi v spletu stoletij.

Čopić sicer pravi, da je mladi Nikoletina Bursac izginil v vrtnicu pete ofenzive, se izgubil nekje v bližini Neretve in Zelengore — a v tem se je gotovo zmotil. Nidžo je ostal živ, kajti taki ljudje ne morejo nikoli umreti. Živijo z narodom naprej, iz roda v rod. Postotero se, potisočerijo. Čopić pa je z Nidžem postavil spomenik prav tem ljudem. Velik in resnično lep.

Da, tak ti je ta Nikoletina Bursac.

BOJAN SAMARIN

PRVI USPELI SEMINAR V ILIRSKI BISTRICI

Konec meseca januarja so v Ilirski Bistrici zaključili desetdnevni seminar za družbeno upravljanje. To je bil prvi tak seminar, ki sta ga organizirala Delavska univerza in Občinski sindikalni svet, na katerem so obravnavali tudi konkretne primere iz domačih podjetij. Seminarja se je udeležilo 17 slušateljev iz sedmih podjetij. S pomočjo Občinskega komiteja ZK si je ob tem seminarju Delavska univerza tudi pridobila predavateljski aktiv, ki sicer še ni popoln, je pa pripravljen delati. Anketa, ki so jo slušatelji izpolnili ob koncu seminarja, je opozorila na dobre in slabe plati tega seminarja, predvsem pa na to, da bi bili taki seminarji potrebni slehernemu članu delovnega kolektiva. Zato bo ljudska univerza v kratkem še organizirala podobne seminarje. S. P.

IVICA REMPLJI

XV.

Strel iz topa je v zagrebškem Gornjem mestu napovedal poldne. Golobi so se razleteli na trgu pred gledališčem, Ivica je odšel iz kavarne. Mutilo se mu je domov. Z Ojlo sta bila zmenjena za opoldne. Skupaj bi obedovala in se oddahnila, da bi bila pripravljena za noč v klubu.

Doma je našel sporočilo doktorja Spiljerja. Sporočilo mu je, naj doktor pride k "Hranilovici" na začetku Vlaske ulice. Dotlej ga ni doktor Spiljer še nikoli klical, zato je bil Ivica rahlo v skrbeh. Gotovo se je zgodilo kaj izrednega, si je dejal, mogoče celo kaj neprijetnega.

Srečel je v Ojlo sobo. Povedal je, da ga prijatelj nujno klicala na sestanek. Kar brez nje ga morala klicati. Ojla je že prebrala sporočilo in je vse vedela.

"Počakala bom nate, dragi," mu je mirno rekla.

Ves v skrbeh je Ivica stopil v gostilno, kjer je doktor Spiljer že čakal nanj.

"Kaj se je zgodilo, doktor?" je vprašal Ivica, brž ko je policaju segel v roko.

"Za ves nekaj zelo prijetnega. Upam, da boste ob tej novi doli za plačo."

Ivica se je oddahnil in sedel. Lahko je naglji glavo kot človek, ki se pripravlja, da bo poslušal daljšo zgodbo.

"Skljenjeno je bilo, da boste šli za nekaj časa v Nemčijo," je začel doktor Spiljer. "Dolež ste zelo dobro delali. Od tod tudi ta odločitev. V Nemčiji se boste seznanili z vsemi delovnimi metodami, utrdili si boste znanje, da ga boste znali kar najbolje uporabiti, ko se vrnete. Postali boste ena poglavitnih osebnosti, razen tega pa se boste v novem okolju razvedrili."

Medtem ko je doktor Spiljer govoril, je Ivica mislil na Ojlo. Mikalo ga je potovanje v tujino, hkrati pa ga je mučila misel na ločitev od ljubice.

"Ne vem, ali bo to najbolje," je rekel Ivica. "Če bi se razvedrilo, da sem bil v Nemčiji, bi moglo to slabo vplivati na moje tujakstvo. Postali boste ena poglavitnih osebnosti, razen tega pa se boste v novem okolju razvedrili."

"Mojte se! Tudi na to so mislili. Ne boste šli sami. Skupina študentov se odpravlja na pot. Ne boste izjema. Seveda se boste ločili od skupine, ko pridete v Nemčijo. Šli boste k mojim prijateljem, pravzaprav so rodnikom. Dal vam bom pismo. Tako dobro se boste imeli, da vam bo žal, ko se bo treba vrniti. Pri hiši sta dve dekleti... Ne vem, katera izmed obeh je lepša."

Takoj po tem pomenku je Ivica odšel k Ojli, da bi izvedel, kaj bo rekla. Pričakoval je, da ji to njegovo potovanje ne bo všeč. Ojla pa — kar okoli vratu mu je padla, ko je silila, da bo poteval v Nemčijo.

"Prekrasno, Ivica, tako sem vesela..."

"Mar se veselijo slovesa? Jaz pa sem take volje, da bi najraje pri prici odločni ponudbo."

"Ko govori o slovesu? To potovanje ti bo krstilo. Zame osebo je prišla ponudba pravi trenutki. Ne počutim se več posebno dobro. Zadržne čase v vsem pretravam. Odločila sem se, da bom za nekaj časa odšla v Rogosko Slatino. Iz dneva v dan sem odlagala zdravljenje, toda zdaj, ko se tebi ponuja priložnost, morda edinstvena v življenju... Vidiš, zato sem se razvedrila te novice. Midva sva srečna, četudi se ločiva za krajši čas."

Ni mu dala časa za razmišljanje, tudi ugovarjati ji ni mogel, toliko je imela povedati. Tako vroče ga je ljubila, da se je brž dal prepričati; verjel je, da so njene besede iskrene. Tisti dan sta se še posebno zblizala.

Ivica je takoj sporočil doktorju Spiljerju, da je pripravil potovati v Nemčijo. Tudi dan odhoda je bil že določen. Ivica naj se pridruži skupini študentov, so mu rekel. Ojla ga bo pospremila na postajo, potem pa se bo odpeljala v Rogosko Slatino.

Ivica je menil, da bo vse skupaj v Berlinu. Nameraval je le napraviti izlet do Dortmundunda, kjer bi oddal pismo za Spiljerjeve prijatelje. Presenečen je bil, ko so jim fantje, ki so jih sprejeli v Berlinu, takoj povedali, da se bodo morali ločiti. Vsakemu izmed njih so dali natipkan našt in vse drugo v zvezi s potovanjem v kraj, kamor so jih poslali. Ivica je izvedel, da se bo peljal v Dortmund.

Pod pobočji zadnjih obronkov nemških Srednjih planin, prav tam, kjer se hribi izgubljajo v vestfalski ravnini, je Dortmund. Pomilijonsko mesto je bilo za Westfalijo isto kot München za Bavarsko: pomembno križišče, industrijsko, trgovsko, kulturno in politično središče. Beseda politično pomeni v tem primeru naciste.

V severnem delu mesta, pravzaprav na skrajnem robu, tam na koncu Marienstrasse, ulice z lepimi vilami premožnih ljudi, je bil lep park s športnim stadionom in v velikim okroglim poslopjem, na pogled najpomembnejšim ne le v tistem delu mesta, temveč v vsem Dortmundu. Tisto poslopje so imenovali Westfalski dvorani. Ni bil športni objekt, temveč poslopje, v katerem so se vrsto let pred prvo vojno shajali tisoči nacistov. Nebrzdani, zanesenjaki, pustil in nasilni, kakor so bili, so se zbirali v veliki dvorani, podobni rimskemu amfiteatru, ter poslušali govore svojih zagriženih fihlerjev in fihlererkov. V tej dvorani se je nekaj let kasneje zbralo prav toliko vojnih ujetikov, Francozov, Belgijcev, Jugoslovancev in Rusov, potem pa je postala izvrstna tarča anglo-ameriških bombnikov.

Nekaj kilometrov proti jugozahodu je ravnina prešla v grčevnato pokrajino. Tam so bili tovarniški dimniki drugačni, tovarniška poslopja in vse drugo, kar sodi zraven, pa izklopno večina v hrib in zato na pogled manjše, kot je v resnici bilo.

Ivica so napotili v hotel blizu postaje. Na levi je videl ulico pod velikanskim nadvozem, enim največjih v Nemčiji. Čezeno je bilo spejlanih na ducate železniških tirov. Sebe ob pogledu na vse to se je Ivica zavedel, da ni na vasi in da Dortmundska postaja ni majhna. Spremljevalec je opazil, kako študent gleda nadvoz in ulico. Oglasil se je:

"Če si želite zvečer ogledati mesto, vas prav rad pospremim."

"Prav lepa hvala! Danes sem preveč utrujen od poti, drevi ne bi hodil ven. Jutri bi rad v Sepenrade. To je nekje v okolici. Pismo bi moral oddati."

"Na kateri naslov?" je hotel vedeti mladi nacist.

"Za Alfreda Grubeja."

"Tega pa poznam," je vzklil mladi nacist. "Ogledal bom, mogoče je v mestu. Vsek dan prihaja sem."

Nacist je stekel k svojemu "gruppenführeru", ta pa dalje k organu rajhovske državne varnosti. Potem se je pomirjen vrnil. Povedal so mu, da vedo za tisto pismo. Pošljal ga njihov predstavnik v Beogradu, čeprav Jugoslovanci misli, da ga je po njem poslal neki njegov prijatelj svojim sorodnikom.

"Vi morate spraviti tega Jugoslavana do Grubeja, potem pa pozabite na vse. Alfred Grube že vse ve," so rekli mlademu nacistu, ki je spremljal Ivico.

Severozahodno od Dortmundunda se vrsti v slikoviti pokrajini nekaj čistih, majhnih naselij. Tam je tudi simpatično mestce Liedinghausen, le nekaj kilometrov dalje pa nasica Sepenrade, majhna, vna bela in lepa. Na hribčku reži, iz daljave se vidi, kako stolp na cerkvenem stolpu štrli pod nebo,

tja, kjer se silita zelena pokrajina in nebesna sinjina.

"To je Sepenrade," je spremljevalec rekel Ivici, dvignil roko iznad krmila volkswagen in pokazal proti cerkvenemu stolpu.

"Lep kraj!" je rekel Ivica.

Mail avto je dresel po asfaltni cesti. Ivica, ki se je pred odhodom "osvežil" z belim praškom, je z zanimanjem gledal lepo urejen kraj. Sredi Sepenrade je stalo ob cesti le nekaj hiš, druge pa so bile raztresene po gozdni okolici. Večinoma so stale sredi sadovnjakov.

Hiša Hermann Grubeja, očeta mladega nacist Alfreda, ki je bil povezan z organi državne varnosti in z Gestapom, je stala prav tako sredi sadovnjaka tik ob potoku, ki ga je tik ob gozdu zapiral jez, tako da se je voda nabrala v jezeru. Grubejevemu ribniku, Alfred je stal pred hišo, kjer je ob stal volkswagen. Po pozdravu "heil" je Alfred govoril Ivici:

"Moj gost boste. Zelim vam prijetno bivanje."

"Jaz pa moram takoj nazaj," je rekel spremljevalec.

V znamenju odobravanja je Alfred samo prikimal. Po vedenju je Ivica brž presodil, da je Alfred med nacisti pomembnejša osebnost.

"Seznani vas bom z malo sestro. Starjša pride kasneje. Oče je na polju. Skupaj bomo malicali."

Alfred je bil visoke postave, plavalas, skoraj bel. Nisrane oči je imel in upadla lica, drobne, stisnjene ustnice in močno, koničasto brado. Vse to mu je dalo videz nenehno srditega človeka, surovega in krutega. Ivica si ga je v naglici ogledal in ni bil posebno zadovoljen z njegovo zunanostjo. Urvstil ga je med tiste ljudi, ki jim v Sarajevu pravijo gliste.

"Kar naprej," je rekel nacist.

Čeprav si je prizadeval, da bi bil priazen, je bilo v njegovem glasu nekaj ukazovanju podobnega. Nemci so togi, je Ivica na tistem opazil, kaj svojega gostitelja. Navajati se bo moral na njihovo vedenje, si je rekel.

V sobi z neprepetkanim pohištvom je sedel možakar rdečih lic, v soncu ožganih, malce okrogel, ravnodušen, sicer pa prav tako tog, kot je bil njegov sin. Na njegov levit je sedelo mlado, plavalas in nevsakdanje lepo deklo.

"To je moja sestra Paula. Sestra Klara pride šele okoli poldneva. Včeraj je šla v Dortmund k prijateljem. Mama pa je v kuhinji kakor vedno."

"Heil!" je pozdravil Ivica.

Namesto pozdrava je rekla Paula:

"Izvolite sedeti!"

V mračnem vzdušju so jedli. Le redkokdaj je kdo spregovoril. Alfred je zastavlil Ivici nekaj kratkih vprašanj, na katera je ta skušal kar se da na dolgo odgovoriti v svoji slabi nemščini.

"Sobo vam pokazem," je potem rekel Alfred. "V Dortmund moram, proti večeru bom nazaj. Oprostite, nujne opravke imam. Dokler ne pride Klara, boste delali družbo mlajši sestr. Ogledala si bosta posestvo. Lepo je pri nas..."

Ko je vstajal, se je Ivica ozrl po Pauli. Bila je visoka in vitka, prav kot Ojla. Alfred je prekinil to njegovo opazovanje. Štopil je naprej in tako prisilil gosta, da je šel za njim. Paula je bila zadnja.

Ivici je bilo neprijetno. Cudni ljudje, ne navaden sprejem, si je rekel. Zdel se je vrnil v hotel, čimprej bi rad odšel iz tega neprijetnega okolja. Pa se je prisilil, da ni pokazal slabe volje. V gosteh je, ne pri teh ljudeh, temveč pri nemškem rajhu, zato se bo trdil, da bo kar se da na višini do gostiteljev. Sicer pa je šele prišel. Morda je ta ocena prestoga, preuranjena pa je prav gotovo, je pomislil.

Potem ko mu je Alfred pokazal sobo, lepo opremljeno ter z oknom na sadovnjak in proti ribniku, je v naglici pozdravil in šel. Nekaj trenutkov kasneje je zabrel avtomobilski motor.

"Klarina soba je zraven vaše," je rekla Paula, smojla pa je tam na koncu. Oče in mati spita na drugi strani.

Pauli je bilo osennajst let, lepo je bila razvita, široka ramena je imela, lepe noge in majhna stopala. Njene oči so bile sinje, svetle in nasmehljive.

Ivica ji je začel dvoriti. Sicer pa je Paula tudi v resnici bila najprijetnejše bitje, kar jih je srečal po svojem prihodu v Hitlerjevo kraljevstvo. Tako lepo postavo ima samo se Ojla, si je dejal Ivica, vendar je Ojla strastna, Paula pa posebej čista, je pomislil.

Šla sta iz hiše, se sprehodila po sadovnjaku in sedla na breg ribnika, ki je bil poln rib. Dolgo sta se menila, potem pa je Paula šla v hišo in se vrnila s krušno skorjo. Drobila jo je na koščke in jih metala v vodo. Ribice so se premetavale za hrano.

"Če bi me Alfred videl, bi bil hud," je rekla in se nasmehnila.

"Zakaj?" je vprašal Ivica.

"Zato, ker mečem ribam dragocen kruh. To je v Nemčiji prepovedano."

"Nemčija premore eno samo dragocenost. To ste vi..."

"Če boste tako govorili, bom kar šla. Tak način mi ni všeč, ker ni prav nič sodeben. Silišta sta korake. Ozrla sta se."

"Klara gre," je rekla Paula. "Zdaj boste videli zares lepo dekle."

Paula je vstala in stopila sestr naproti. Ivica ju je od daleč gledal. Obe sta bili plavalasi, obe visoki. Tista, ki je prihajala, je imela bolj žensko hojo. Malce se je pozibavala.

"To je naš gost, ki sta ga z Alfredom pričakovala," je rekla sestr. "Zabavaj ga, jaz pa bom pomagala materi."

To je rekla Paula, potem pa je Ivici pomahala in šla. Ivica je obšel, kot bi bil okamenel ob pogledu na lepo dekle, ki se je smejala. Z dlanjo si je šel čez čelo ter spet pogledal dekle, ki je stala pred njim in se skrivnostno smehljala.

"Oprostite," je zajecjal, "toda zelo ste podobni..."

"Sama sebi sem podobna," mu je dekle odgovorilo v čisti hrvaščini.

"Ojla!" je vzklil Ivica in poskočil.

"Ivica, ne Ojla, temveč Klara."

Spet je nejeverno strmel predse. Sedla je k njemu.

"Pomiri se no, Ivica! Mar nisi zadovoljen, da sem pri tebi? Ali pa si se mogoče že razvnel za Paul?"

Ni si mogel opomoči od presenečenja. Se je ječljal:

"Črne lase si imela..."

"Za božjo voljo, Ivica, mar zdej prvič vidiš žensko s pobarvanimi lasmi?"

Segla je v žep na bluzi in vzela iz njega škatlico. Na dlan si je nasula belega prahu.

"Tole vzemi! Priznam, tudi sama sem razburjena, čeprav sem vse to jaz zasnovala."

Takoj mu je začela razlagati.

"Vem, da pričakujete pojasnilo. Izhajam iz domneve, da že veš, kakšno delo sem imela v Zagrebu..."

Zdaj morava biti odkrita. Imela sem podobno nalogo kot ti. Vem, s čim si se tam ukvarjal. Vem za tvoje zveze s policijo in z nemško obveščevalno službo, pri kateri tudi sama delam."

"Nemško obveščevalno službo?"

"Seveda! Mar nisi delal v protizidovski propagandi? Mar nisi hkrati zbiral drugih podatkov? Čemu se čudiš? Mar te niso zaradi tega poslali v Nemčijo?"

Ivica je bil tako presenečen, da ni siljal. V mislih se je ukvarjal z nečim drugim.

"Vtis imam," je rekel, "da si me imela rada samo zato, da bi me spravila v to mrežo..."

"Počasi, Ivica! Vzemiva, da je bilo takof. Ne pravim, da je tako, temveč le vzemiva, da je. Ko sva se začela rada imeti, si bil že naš, ne po moji volji, temveč po lastni volji. Njena dolžnost je bila le napraviti iz tebe nekaj več, kot so ljudje, ki jim pravimo 'zanesljivci'."

Ivica je razpredal svoje misli.

"Rad sem te imel," je rekel, "mislim sem, da je tvoja ljubezen iskrena..."

Objela ga je.

"Lepo," je rekla. "Redkokdaj se zgodi, da se poslovni stiki srečno zaključijo z osebnimi čustvi. V našem primeru so se. Prepričana sem o tem. Pravkar si rekel, da si me imel rad. Tudi v prihodnje me boš rad imel. Skupaj bova delala za uresničenje velikih ciljev, hkrati pa se bova imela rada."

Se je govorila. Izprava nežno, potem pa ukazovalno in nazadnje spet toplo, ljubeče. Vse dan sta bila skupaj.

Ivica ni bil zadovoljen s tistim, kar je siljal. Zavedal se je, da je Ojla oziroma Klara prav takšna ženska, kakršno si je želel. Hkrati pa ga je mučil dvom o njeni iskrenosti. Morda ga izkorišča kot nepomembno figurico, ki jo bo žrtvovala v svoji nadaljnji politični igri, če se ji bo zelo potrebno, prav kakor se to dogaja pri šahu. Napravila ga je za člana pete kolone v Jugoslaviji. Vse, kar dela, dala na ukaz, brez čustev, brez ljubezni. Tako bi dala tudi s kom drugim. Poslej bom odločen, si je rekel.

"Ne vem, v kakšnem položaju sem," je začel, "zdi se mi pa, da sem postal član pete kolone in igračka v tvojih rokah hkrati."

"Vse je jasno, Ivica, jasno kot na dlan. Nisi prav nobena igračka, temveč resen sodelavec, prav kakor jaz. To, da se imava rada in da uživava v svoji ljubezni, je najljubša zasebna zadeva, srečno naključje. Temu naključju bi moral biti hvaležen, ne pa se zaradi tega jeziti. Osebnost popolnoma razumem vse to in ne maram kaliti najine sreče. Razočarana sem, da veš. To ni peta, temveč prava kolona, razen tega pa te nisem izkoristila. Ponovno naj ti povem tisto, česar ne moreš zanikati: ko sta midva postala... Hm, bili si že član te kolone, ko sva se midva tako zblizala... Delal si za denar, brez idealizma, brez prepričanja. Kaj se je zdaj spremenilo? Samo to, da boš poslej delal kot pristni ideolog in da si bo tvoja ljubezen prizadevala napraviti iz plačanega agenta idejnega sodelavca..."

Vsa prevzeta od misli, ki so že zastupile del nemške ljudstva, je Klara dolgo govorila, nazadnje pa je spet vrgla v igro svoje čare. Ivici je bilo to bolj všeč kot prepričevanje, vendar se je kmalu povrnil k staremu:

"Draga, odkrito mi povej, kaj zahtevaš ti in kaj se na splošno zahteva od mene?"

"Tu se boš uosposobil," je rekla Klara, "načel se boš to in ono, da boš storil kar največ za zmago novih idej. To je moja želja. Temu sem posvetila svoje življenje, zato želim, da tudi ti storiš tako. Če se ne strinjaš, se bova razšla in bom nesrečna. Odkločeno sem proti temu, da bi bil ti še nadalje plačan agent, vohun za denar."

To pa sta v svojih pomenkih prvič tako naravnost uporabila besedo vohun.

"Da, vohun. Govorila odkrito! Tudi jaz sem v Zagrebu vohunila. Tvoj zaščitnik, mislim na doktorja Spiljerja, ni nič drugega kot vohun. Mar si domišljaš, da si ti kakšna izjema? Nisi! Delaš isto kot mi, torej lajša isto ime. Seve pa pozabljaj, da je to ime lahko včasih komu v čast."

Zvečer sta se sedla z Alfredom. Ivica je izvedel nekaj, kar mu je bilo všeč. Mračni Alfred je klari suho povedal:

"Jutri grem na pot. Ti boš prevzela skrb za gosta. Veš vse, ničesar ti ni treba posebej dopovedovati..."

Klara je poskrbela za vse. Naslednji dan je imel Ivica v Dortmundu majhen apartma. V vas sta zahajala ob koncu tedna. Usposabljal so ga začeli takoj. S skupino drugih mladih ljudi je poslušal predavanja v Westfalski dvorani. Z Balkana sta bila razen njega še dva. Ivica ni imel z nobenim tenejših stikov. Zdelo se mu je, da je to inštruktorjem se posebno všeč. Sicer pa jih sploh niso seznanili drugega z drugim. Pri drugih učitih urah je bil Ivica sam. Kot bodoči inženir se mora predvsem izuriti v risanju, so mu rekli. Tako je delal risbe in osnutek terenov. Sedla, nekaj drugih pripomočkov, potem pa — narisi sosednje vase, pot, cesto, potok, hribe in vse drugo. In potem — brez teh pripomočkov, samo z očmi in v roki. Prizadeval si je, scasoma je obvladal zahtevno tehniko. Inštruktor je bil zadovoljen. Potprejgal ga je po plečih in rekel, da mu bo pred odhodom pripravil še nekaj predavanj. Potem so Ivico učili šofiranja, orientacije na neznanem zemljevidu, šifre, preproste in zapletene. Seznanil se je z radiofonijo, nazadnje pa se peljal še na letališče. Naučil se je pilotirati, vendar ne brezhibno.

Spored RTV Ljubljana za teden od 6. do 12. februarja 1961

PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
6. februarja	7. februarja	8. februarja	9. februarja	10. februarja	11. februarja	12. februarja
8.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored)	8.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored)	8.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored)	8.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored)	8.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored)	8.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored)	8.00—8.30 Nedeljski jutranji pozdrav
8.25—8.45 Nekaj domačih	8.25—8.45 Nekaj domačih	8.25—8.45 Nekaj domačih	8.10—5.30 Nekaj domačih	6.25—5.45 Nekaj domačih	6.10—5.30 Nekaj domačih	6.30 Veselo na poti!
8.50—8.40 Reklame	8.50—8.40 Reklame	6.30—6.40 Reklame	5.05 Glasba ob delu	6.30—6.40 Reklame	6.30—6.40 Reklame	7.35 "Jutranja zarja"
8.45 Simfonični plesi	9.25 Emil Adamič: Tri turkестanske ljubavne pesmi	8.05 Mladina poje	8.35 Komorni zbor RTV Ljubljana	8.05 Frančišek Krommer — Kramar: Koncert za oboe in orkester	8.05 Glasba ob delu	8.00 Mladinska radijska igra
9.00 Operne melodije	9.40 Mladinski mešani zbor Gimnazije Celje	9.00 Jezikovni pogovori	8.55 Radijska šola za višjo stopnjo	8.30 Ljubljana — Zagreb — Beograd	8.30 Melodije J. Straussa v priredbah za klavir	8.26 Iz albuma skladb za otroke
9.25 Glasbena ruleta za dobro voljo	10.15 Klavirske skladbe Franza Schuberta	9.15 Na krilih zabavne glasbe	9.25 Od preludija do rapsedije	9.00 Naš podlistek	8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — Pojte z nami	8.36 Z zabavno glasbo v novi teden
10.40 Zbor "Slavka Klavara" iz Maribora	10.40 Urjujete svojo angleščino — 5. lekcija	10.15 Glasbena ruleta za dobro voljo	10.15 Vrtimo vam ploščo za ploščo	9.20 Pismo Lovra Hafnerja	9.25 Zvočna mavrica	9.50 Anton Lajovic: Andante za veliki orkester
11.00 Po svetu jazza	10.55 Karlheinz Dörr: Španski večer	11.00 Od tanga do slow-rocka	10.40 Pet minut za novo pesmico	9.35 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe	10.15 Ottorino Respighi: Rimski prazniki	10.00 Še pomnite, tovariši...
11.30 Za otroke	11.00 Iz Smetanove Prodane neveste	11.30 Trio in kvartet orglie	11.00 Ruski tečaj za začetnike	10.15 Pred mikrofonom	10.40 Angelina za mladino — 6. lekcija	10.30 Partizanske in množične pesmi
12.00 Zadovoljni Kranjci danes opoldne	11.40 Iz dežele v deželo z orkestrom Cedric Dumond	12.15 Radijska kmečka univerza	11.15 Dve ruski popevki	10.35 Johnny Douglas v filmih in glasbenih revijah	10.55 Intermezzo z orkestrom Michael Jary	10.45 Spoznavajmo svet in domovino
12.15 Radijska kmečka univerza	12.00 Slovenske narodne poje Ivan Mrak	12.25 Zabaven opoldanski spored	12.00 Petnajst minut s Kmečko godbo	11.00 Iz oper italijanskih veristov	11.00 Po svetu jazza	11.45 Zabavni orkester RTV Ljubljana
12.25 Pet pevcev — pet pevcev	12.15 Kmetijski nasveti	13.15 Obvestila in zabavna glasba	12.15 Kmetijski nasveti	11.30 Človek in zdravje	11.30 Pionirski tehnik	12.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I.
12.45 Violinistka Neli Skolnikova igra virtuozne skladbe	13.30 S popevkami čez kontinente	13.30 Iz solistične glasbe Vasilija Mirka in Iva Lhotke-Kalinskega	12.25 Iz opernih baletov	11.40 Zabavni orkester Alfred Scholz	12.00 Iz Zirovnice nas pozdravljajo Slavko Mežek s svojimi izvajanti	13.30 Za našo vas
13.15 Obvestila in zabavna glasba	14.05 Radijska šola za višjo stopnjo	14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo	13.30 Po strunah in tipkah	12.00 Čačkes: Bosna	12.15 Kmetijski nasveti	13.46 Koncert pri vas doma
13.30 Georges Bizet: Arležanka, suite št. 1	14.35 Dva ljubezenska dueta	14.35 Klavir v ritmu	13.50 Kristo Odak: II. in III. Bejlerdija	12.15 Radijska kmečka univerza	12.25 Zvočni kladkoskop	14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II.
13.50 Zabavni ansambli	15.40 Livi iz domače književnosti	14.40 S onu stranu vode Save...	14.05 Bruno Beljanski: Komorni koncert za klavir in orkester	12.40 Domači napravi izpod zelenega Pohorja	12.40 Domači napravi izpod zelenega Pohorja	15.15 Reklame
14.15 Jugoslovanske radijske postaje pozdravljajo slovenske poslušalce — RTV Zagreb	16.00 Na gostovanju v Kranju	15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba	14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo	13.30 Ansambel južnoameriških ritmov Jose Curbelo	13.30 Veselje na deželi...	15.30 Melodije, ki jih radi poslušate
14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo	17.00 Lokalni dnevnik	15.45 Radijska univerza	15.40 Iz svetovne književnosti — Alfred Kerr: Klovni	13.45 Slovenske narodne za razne okuse	13.50 Od arile do arile	16.00 Humoreska tega tedna
15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba	17.25 Kristo Odak: Simfonija in dramske skladbe	16.00 Koncert po željah poslušalcev	16.00 Iz filmov in glasbenih pesmi	14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo	14.20 Sport in športniki	16.20 Dunajski napravi
15.40 Naši povotniki na tujem	18.00 Iz naših kolektivov	17.00 Lokalni dnevnik	16.30 Slovenski samospeli	14.35 Poje sopranistka Janine Micheau	14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo	16.40 Peli so jih mati moja...
16.00 Popoldanski koncert operne glasbe	18.15 Vedri intermezzo	17.15 Sestane v sredo	17.00 Lokalni dnevnik	16.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba	15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba	17.00 Pol ure ob zabavni glasbi
17.00 Lokalni dnevnik	18.20 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe	17.30 Španija v pesmi in plesu	17.15 45 minut turizma in melodij	15.45 Radijska univerza	15.40 S knjižnega trga	17.30 Radijska igra
17.15 Soferjem na poti	18.45 Izobraževalni obzornik	17.45 Jazz na koncertnem odru	18.00 Odlomki iz opere Ivan Susanin	16.00 Petkovo glasbeno popoldne	16.00 Zvoki za razvedrilo	18.31 Iz Lhotke-Kalinski: Sedem bagatel
18.00 Športni tehnik	20.00 Poje Komorni zbor poljskega radia iz Krakova	18.00 Kulturna kronika	18.30 Klarista Jörgen Ingmann in Les Lujckes parlament	17.00 Lokalni dnevnik	16.40 Moški zbor France Prešeren iz Kranja	20.05 Izberite melodijo tedna!
18.15 Slavni umetniki našega časa	21.00 Komorni večer pri W. A. Mozartu	18.20 Od Gallusa do Hindemitha	18.45 Obvestila, reklame in zabavna glasba	17.15 Razgovor z volivci	17.45 Plesni orkester Ralph Flanagan	20.50 Plesni orkester Marty Gold
18.50 Človek in zdravje	21.30 Aleksander Borodina: Scherzo iz Simfonije št. 3 v a-molu	18.45 Hliri prsti	19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba	17.25 Od plesišča do plesišča	18.00 Jezikovni pogovori	21.00 O Verdievem življenju in delu
19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba	21.40 Majhna revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe	19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba	20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napევov	18.00 Iz naših kolektivov	18.15 Boris Papandopulo: Concertino za trobento in godalni orkester	22.15 Ples ob radijskem sprejemniku
19.30 Radijski dnevnik	22.15 Komorni večer pri W. A. Mozartu	19.30 Radijski dnevnik	20.45 Devetdeset let F. S. Finzgaria	18.15 Lahka glasba z orkestrom De Gabriele	18.30 Jugoslovanska pevka Aranka Hercan	23.00 Poročila
20.00 Glasbeni varieté	23.05 Ameriške popevke	20.00 Koncert za Prešernov dan	21.25 Antonin Dvorak: Koncert za violino in orkester v a-molu	18.30 Tako pojo in igrajo tuji narodi — Japonska	18.45 Okno v svet	23.05 Nočni simfonični koncert
20.45 Kulturna tribuna	23.25 Neznani vokalisti jazza	21.00 Lepe melodije z velikimi zabavnimi orkestri	22.15 Po svetu jazza	19.30 Radijski dnevnik	19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba	24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje
21.00 Trije improvizirani Gabriela Faureja		22.15 V ritmu današnjih dni	22.45 Dve skladbi Darius Milhauda	20.15 Tedeniki zunanje politične pregled	19.30 Radijski dnevnik	
21.15 Simfonični koncert Orkestra RTV Ljubljana		23.05 Iz modernega glasbenega sveta	23.05 Mladim plesalcem prijeten počitek	20.30 Veliki skladatelji, kot so jih opisali njihovi sodobniki	20.00 Po domače v prijetni večer pustne sobote	
23.05 Iz naših studiov		24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje	24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje	21.15 Oddaja o morju in pomorščakih	20.20 Michael Brett: Georgeu se zmerom kaj primeri	
23.55 Prijeten počitek				22.15 Oddaja za naše izselence	21.00 Za prijeten konec tedna	
24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje				22.30 Literarni nohturno	22.05 Do polnoči v plesnem ritmu	
				23.05 Nočni simfonični koncert		
					</	

Neupravičen strah

Pravzaprav tole ne sodi več v moje področje. Tokrat nastopajo namreč v glavnih vlogah gostinci, športniki pa so — tako vse kaže — tu samo še nepotrebni statisti.

Zbor smučarskih učiteljev oziroma njegov predstavnik se je pred časom dogovarjal z uglednim gostinskim delavcem (ime in kraj bomo zaradi določenih vzrokov obzirno zamožali), da bi v enega izmed hotelov, ki so pod njegovo upravo, spravili za deset dni pod streho 35 tečajnikov-smučarjev. Vse je bilo skoraj že dogovorjeno, ko so nenadoma nastopile nepredvidene težave. In to kakšne težave!

Vodja tečaja je nameč izrazil željo, da bi tečajnikom postregli s preprosto, a izdatno domačo hrano; morda nekoliko manj krožnikov in je-

dilnega pribora, zato pa več kalorij. Cisto konkretno: za zajtrk naj bi jim skuhalo korožne žgance in kavo. Ne zato, ker bi hoteli s tem oskrbiti cene penzionov, pač pa zato, ker pomeni smučarje za smučarja velik fizični napor ter potrebuje njegov želodec temu primerno »kurjavo«.

Direktor pa je takšno prošnjo odločno odklonil:

»Pri prehrani ne moremo delati razlik,« je dejal, »sicer bi se lahko zgodilo, da bi tu drugi gostje zahtevali takšno hrano! Kam pa pri-
demo!«

Pogovor z uglednim gostinskim delavcem je bil hitro končan, ker se je obojestransko tako zaostрил, da je bila prekinitev pogajanj še najpametnejša rešitev.

Ostalo pa je neprijetni občutek in z njim misel, ki gloda...

Saj res, kaj če bi tudi drugi gostje na lepem zahtevali za zajtrk žgance in kavo! In — o strahota — nazadnje naj bi si te kmetavzarske košče zaželeli še spoštovani inozemci, ki jih v hotelu ni malo! Saj ni, da bi človek pomislil!

Res, ni da bi človek mislil! Kajti preprosta pamet gostinskega mestokovnjaka sodi, da gostom nudijo tisto, česar si gostje želijo. Pa če so to žganci, naj bodo žganci. In če bi si žgancev zaželeli vsi gostje, jih skuhamo vsem!

In če bi vse to tako pretreslo kalkulacijo celodnevne oskrbe, da bi bilo treba zaradi bolj preproste hrane cene znižati, pa jih znižajmo!

Ali pa je morda ravno to tisto, česar se ugledni gostinski delavci najbolj boji?!

ŠILO

I. ZIMSKE ŠPORTNE IGRE »AVTOMACIJE«

Vsak začetek je — dober!

25. IN 26. FEBRUARJA SE BODO NA KRVAVCU IN MORDA, ČE BODO SNEŽNE RAZMERE UGODNE, TUDI V LJUBLJANI POMERILI ŠPORTNIKI IN ENAJSTIH ELEKTROINDUSTRIJSKIH PODJETIJ NA PRVIH ZIMSKIH ŠPORTNIH IGRAH. ORGANIZACIJO TEKMOVANJA JE PREVZEL KOLEKTIV »TELEKOMUNIKACIJ«, ZA IZVEDBO PRVIH LETNIH IGER PA SE JE ŽE PONUDIL KOLEKTIV »ISKRE«. KAŽE TOREJ, DA SE BO VRSTI TRADICIONALNIH ŠPORTNIH PRIREDITEV ŽE ČEZ NEKAJ TEDNOV PRIDRUŽILA ŠE ENA IN DA BOMO O ŠPORTNIH IGRAH ELEKTROINDUSTRIJE POSLEJ ŠE DOSTIKRAT SPREGOVORILI.

Pravzaprav je treba poseči nekoliko nazaj, če hočemo razumeti rojstvo športnih iger »Avtomacije«. Nekaj več kot pol leta je že tega, kar so na burni skupščini Zveze sindikalnih športnih društev »Elektre« sklenili, da se dvema največjima članoma te zveze, to je Industriji za elektrotehniko in Telekomunikacijam odpove gostoljubnost. Po mnenju nekaterih članov je bila namreč »razlika« med elektrogospodarskimi podjetji in elektroindustrijskimi pač »tolikšna«, da je tudi tovariško sodelovanje na športnem polju v bodoče nemogoče, zlasti še, ker sta oba kolektiva pobrala preveč športnih trofejev in prvih mest! Po intervenciji bolj treznih in preudarnih ljudi je skupščina sicer nekoliko ublažila svoj sklep in določila enoletni rok, v katerem naj bi si oba kolektiva organizirala lastno športno dejavnost, dotlej pa lahko še sodelujeta na igrar »Elektre«, vendar le v posebni konkurenci!

Razumljivo je, da po takšni razpravi tako športniki Telekomunikacij kakor tisti iz IEV niso čutili potrebe, da bi se še leto dni vdinjali tam, kjer niso zaželeni, temveč so takoj pričeli snovati načrte o športnih igrah elektroindustrije. Prvi pobudnik je bil izvršni odbor sindikata Telekomunikacij, v katerem športniki nimajo ravno majhne besede. Razposlali so pisma vsem sorodnim kolektivom s predlogi in prošnjo, naj bi tudi oni povedali svoje mnenje in stavili svoje predloge. Nekaj kasneje so posegli v akcijo tudi tisti iz IEV in določili prvi sestanek. Sledil mu je še eden v »Iskre«, na katerem so že detajlno obravnavali program ter obenem že poverili izvedbo prvih zimskih iger »Telekomunikacijam«. Hkrati so se dogovorili, da ne bodo sledili zgledu »Elektre«, se pravi, da bi ustanavljali svoje športno društvo ali zvezo, pač pa bodo prirejali vsako leto samo zimske in letne športne igre, ki se jih naj udeležijo predstavniki vseh kolektivov združenja »Avtomacije«. Osnovna športna dejavnost preko celega leta pa bo tudi poslej prepuščena posameznim kolektivom.

Seveda pa s tem ne mislimo trdit, da so vsi problemi odstranjeni in da ni več stvari, o

katerih se bodo morali še pogovarjati. Nasprotno! Prav zdaj se jih bo pojavilo še več in pojavljali se bodo sproti z novimi pub-
budami.

Že v kratkem razgovoru z organizatorji letošnjih iger je padlo kup pomislekov. Zaradi velikega števila sodelujočih kolektivov (za zimske igre jih je prijavljenih enajst s 113 tekmovalci) se bodo tekmovanja udeležili le najboljši športniki iz posameznih podjetij. Organizator namreč sodi, da s temi igrami ne kaže iti preveč v širino, tako zaradi organizacijskih težav pri izvedbi tekmovanja samega kakor tudi zaradi velikih finančnih izdatkov, ki bi jih zahtevale bolj množične igre. Ker pa imajo na teh igrah pravico nastopati tudi vsi aktivni športniki — člani kolektiva, kar je sicer povsem razumljivo, je s tem vendar že precej jasno ugotovljeno, kdo se bo teh iger udeleževal in na njih zmagoval in kdo do njih sploh ne bo imel pristopa, pa čeprav bi se še tako prizadeval. Manj sposobnim in manj »vrhunskim« ostanejo vrata zaprta, dokler eden od stalnih »abonentov« ne odpade. To pa prav gotovo ni izpodbudno za ostale člane (primer: v »Telekomunikacijah« je zaposlenih več kot tisoč ljudi, iger se bo udeležilo 17 športnikov in verjetno se bo prihodnjih iger udeležilo prav istih sedemnajst predstavnikov! Podobna stvar je v Industriji za elektrozveze, v Iskre itd.).

Iz dveh nasprotnih stališč se je kmalu izoblikovala nova misel, da bodo ta tekmovanja sicer res vključevala predvsem kvalifikacijo in da tega ne kaže spreminjati, ker je pač treba poslati nanje najboljše športnike, ki se bodo borili za prestiž kolektiva — hkrati pa pred temi igrami prireditelj izbira tekmovanja znotraj kolektiva samega preko različnih medobratnih tekmovanj in tekmovanj med posameznimi ekonomskimi enotami. Na ta tekmovanja naj bi pritegnili čimveč ljudi, najboljše bi prav tako nagradili s prehodnimi pokali in plaketami, aktivni športniki pa na teh tekmovanjih ne bi smeli sodelovati, kajti sicer borbe ne bi bile več mikavne.

Takih in podobnih misli se bo prav gotovo utrnilo še veliko, če bodo športniki v vsakem po-

Jutri bo na skakalnici v Šiški letošnje tekmovanje smučarskih skakalcev za »Pokal Kongsberg«, mladinci pa se bodo pomerili v Logatcu, Spiske nastopajočih je že popoln: Vzhodni Nemci, Francozi, Avstrijci, Svecari, Italijani, Poljaki in Jugoslovani — odpovedali so le Zahodni Nemci. Vsak izmed njih bo imel po dva skoka, ki bosta odločala o letošnjem zmagovalcu na tej prireditvi. Med največjimi favoriti je vsekakor Avstrijec Leodolter, ki je na olimpiadi v Squaw Valleyu osvojil bronasto kolajno. Olimpijce imajo v svojih vrstah tudi še Italijani in Francozi. Torej bo to res prireditel sezona. Zato je tudi veliko zanimanje, kako se bodo odrezali naši predstavniki na čelu z Marjanom Pečarjem, ki je trenutno med njimi najboljši. Pečar meni, da bi, glede na dobro formo jugoslovanskih reprezentantov, pričakovali tri med prvo deseterico, seveda, če ne bo kakšnih padcev, kar pa se prav lahko zgodi. Zato je »bomo morali na odločitev počakati do jutri, ko bodo znani rezultati s tekmovanjem, ki je vredno ogleda. Na sliki: Marjan Pečar ob svojih trofejah.

Smučarsko prvenstvo ObSS Maribor-Center v alpskih disciplinah

Včeraj dopoldne je bilo ob mali žičnici na Pohorju občinsko sindikalno prvenstvo v smuku, slalomu in kombinaciji. Zelo dobra udeležba (60 tekmovalcev) in dobra priredba sta jamstvo, da se bo to tekmovanje razvilo v eno najbolj priljubljenih zimskošportnih tekmovanj. Tekmovanje posameznikov se je štelo tudi za ekipni plasman. Zmagala je ekipa Mariborske Litarne in si tako priborila prehodni pokal.

Rezultati — smuk (2000 m): 1. Hrastovec (Livarna) 2.540, 2.

Pavlič (Hidromontaža) 3.180, 3. Vauhnik (sred. fiz. šola) 3.18,8, 4. Vaupotič (Mar. tiskarna) 3.18, 8, 5. Gornik (Hidromontaža) 3.207; slalom (22 vratic — 250 metrov): 1. Gaube (Hidromontaža); 65,9, 2. Potočnik (Elektro) 66,1, 3. Gornik (Hidromontaža) 67,0, 4. Pavlec (TNZ) 67,7; alpska kombinacija: 1. Hrastovec (Mar. livarna) 15,51, 2. Gornik (Hidromontaža) 15,74, 3. Prah (MTT) 19,56, 4. Kandus (Zarja) 24,71; ekipno: 1. Mariborska livarna 77,03, 2. Mariborska tekstilna tovarna 87,62, 3. Hidromontaža 91,94, 4. TNZ 159,98.

V kratkem se bo vršilo tudi okrajno sindikalno prvenstvo na Ravnah, kjer bomo lahko videli naše najboljše sindikalne smučarje. Pohvale vredno je, da je občinski sindikalni svet Maribor-Center dal pobudo za takšna tekmovanja, ki so med kolektivni vzbudila izredno zanimanje. Jaki

Sankaške tekme v Kropi

V nedeljo, 29. I. 1961, so bile v Kropi sankaške tekme, ki jih je priredila sindikalna podružnica tovarne vijakov »Plamen« v Kropi na 5 km dolgi tekmovalni progi Jamnik—Kropa. Tekmovanja se je udeležilo 52 članov. Sindikalna podružnica »Plamen« v Kropi je letos že peto leto izvedla kolektivne sankaške tekme. Navdušeni tekmovalci in številni gledalci, ki so sprejeli tekmovalce na cilj, so izrazili željo, naj sankaške tekme v Kropi postanejo tradicionalne. Sindikalna podružnica je najboljše tekmovalce tudi nagradila.

Rezultati — tekmovalne sani: 1. Andrej Kranjc s časom 7,14; navadne sani — do 35 let: 1. Albin Kordež 8,10; člani nad 35 let: 1. Miha Rajgelj 8,07; navadne sani — članice: 1. Štefka Gašperšič 8,09; oglarske sani: 1. Franc Kordež 7,24; po dva na enih saneh — članice: 1. Minka Gartner 8,19; člani: 1. Dušan Butarac 7,22.

PORTRETI NAŠIH TELESNOVZGOJNIH DELAVCEV

Športno društvo ni podjetje!

Julij Strukelj je eden tistih skromnih telesnovzgojnih delavcev, ki ga poznajo le v ozkem krogu njegovega društva. Eden tistih delavcev, ki jih je pri nas na stotine in na njih leži vse breme telesnovzgojnega življenja v družtvih. Čeprav je star že 27 let, se je komaj leta 1956, ko se je vrnil iz JLA, vključil v društvo »Partizan« v Sempasu pri Gorici. Prej v tem kraju namreč niso imeli nobene telesnovzgojne organizacije. Zdaj je že več let v tem društvu vodnik pionirjev. Čeprav ima precej težko delo — zaposlen je v Tovarni pohištva v Novi Gorici, večidel v nočni izmeni — ne pozablja na svoje pionirje.

»Koliko pa ima vaše partizansko društvo pripadnikov?«, sem ga pobaral.

»Članov sploh nimamo. Mladincev je okoli 15. S pionirji in pionirkami pa nas je točno 109.«

Potem sva se pogovarjala o kadrih. Povedal je, da jih v manjših krajih zelo primanjkuje. Pred leti je bil načelnik — pravzaprav načelnik in načelnica — neka tovarišica Majda, učiteljica v Sempasu. Vodila je kar vse oddelke — pionirje in pionirke in še mladince povrh. Tovariš Strukelj je zdaj v »Partizanu« Šempas predsednik in še vodnik pionirjev.

»Kako pa sicer dela društvo?«

»Ni lahko,« je pripovedoval. »Imamo eno samo dvorano, in sicer v združenem domu. Nič ne

rečem, dvorana je kar lepa in tudi orodja imamo še, kar precej. A kaj, ko so v dvorani tudi kino, sestanki, plesne vaje in telovadba. Kino je enkrat tedensko, lani smo imeli vsak teden tudi plesne vaje in tudi sestanki so pogosti. Tako je dvorana stalno zasedena in tudi snažiti jo je težko. Če naredimo na blazinah tri premete, je v dvorani že polno prahu...«

Toda to še ni vse. Mladi predsednik je pripovedoval še o drugih težavah. Nekateri ljudje v zadrugi težko razumejo, da telesna vzgoja ni podjetje. Tako kole pravijo: »Kdor hoče vzeti dvorano v najem, naj jo plača. Če plača kino in tisti, ki organizira ples ali veselice, zakaj ne bi plačalo tudi partizansko društvo?« Seveda je tistim lju-

dem težko dopovedati, da telesnovzgojna društva niso »akumulativne« gospodarske organizacije in da vseh stvari pri nas enostavno ni mogoče postaviti na ekonomsko računico. Kajti, potem bi morali tudi pionirčkom, ko pridejo v telovadnico, zaračunati »vstopnino« 50 ali še več dinarjev...

»Kaj pa telesna vzgoja v Tovarni pohištva?« sem vprašal mladega telesnovzgojnega delavca, ki je v tem velikem podjetju zaposlen kot mizar.

»Bolj za silo. Tako, tako...«

»Kako to?«

»Ni pogojev. Ni kadra, ni objektov. Nimamo nobenega igrišča. Le ob bazenu, ki ga imamo zaradi požarne varnosti, je poleg nekoliko več kopalcev. Glavni razlog pa je v tem, da ni dovolj zanimanja za šport.«

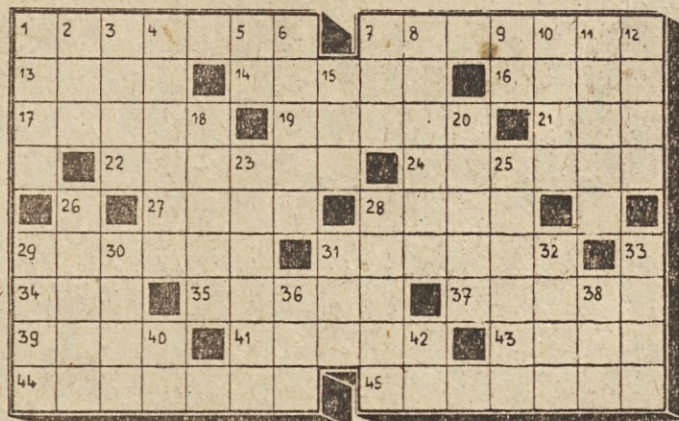
»Kako pa, da ni zanimanja?« V nekaj besedah je vse pojasnil: pravih delavcev je razmeroma malo. Ljudje odhajajo po delu v razne kraje naokoli, večji del jih ima doma kakšno »krpico« — njivico, sadovnjak in podobno. Vsak po delu v tovarni se doma malo »kmetuje«. Skratka — problem polproletarcev.

»Koliko pa je v tovarni sploh športnikov?«

Ni dolgo pomišljal. »Malo! Zaposlenih imamo okoli 800 ljudi. Če štejemo vse tiste, ki so aktivni nogometaši in odbojkarji, in še tiste, ki vadijo v partizanskih društvih, bi težko dosegel številko petdeset...«

Za razvedrilo in kratek čas

Križanka št. 5

Vodoravno: 1. skopuh, 7. velike brisače po kopališčih, 13. veznik, 14. mivka, 16. zdravilna rastlina z belimi cvetovi, 17. vrsta vina, 19. napad, 21. konica, 22. majhno jezero ob morski obali, 24. reka v južni Afriki in država v Južnoafriški uniji, 27. sile, 28. prevozno sredstvo, 29. deli telesa, ki opravljajo posebne funkcije, 31. država v zahodnem delu ZDA, 34. zdrav, krepek, 35. modro barvilo, 37. glavni, 39. bog Mohamedancev, 41. muza ljubezenskega pesništva, 43. mesto in najvažnejše pristanišče v Albaniji, 44. psevdonim slovenskega pesnika, ki je zložil naš prvi sonet (1798-1884), 45. razsodniki.

Navpično: 1. del sobne opreme, 2. težko orožje, 3. malik, 4. mesni izdelek, 5. kemični simbol žlahtne kovine, 6. pripadniki kakšne organizacije, 7. osebni zaimek, 8. kazalni zaimek, 9.

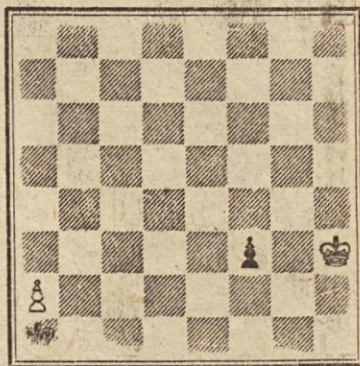
oznaka naših radijskih aparatov iz Niša, 10. staroegipčanski bog Sonca, 11. dlake na glavi, 12. dalmatinsko moško ime, 15. grška črka, 18. lehe na njivi, 20. francoski fizik (1786-1853), ki je pomagal izmeriti zemeljski meridian, 23. efekt, 25. sozvočja v glasbi, 26. del ženske obleke, 28. del vhoda, 29. častljiv stavec, 30. ton, 31. votla in utežna mera na Vzhodu, 32. del noge, 33. prebrisanci, prekanjenci, 36. števniki, 38. starim Rimljanom zavetnik domačega ognjišča, 40. medmet, 42. obdelovanje zemlje s plugom.

RESITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. oplesk, 6. opanke, 11. ti, 12. srakoper, 15. ol, 16. oko, 18. plakat, 19. osa, 20. raba, 22. oral, 23. etan, 24. akt, 25. or, 26. Ero, 27. bola, 29. stik, 31. akti, 34. eta, 35. trinog, 37. iks, 38. re, 39. grenadir, 41. E(vangelist) T(orrice)lli, 42. Apatin, 43. agrumi.

ŠAH • ŠAH • ŠAH

Od prejšnje sobote se vemo ravnati tudi v primerih, ko pri razmerju kmetov 1:1, ki pa si stojita nasproti, nimamo močnejšega orožja kot je boljša pozicija in tempo, ali po naše: prednost poteze. To pa je že dovolj. Toda obravnavani primer je med najpreprostejšimi, saj je zahtevnejših brez pretiravanja zelo, zelo veliko. Sploh so kmečke končnice med najtežjimi, čeprav so že zelo raziskane in tudi v učbenikih zapisane. Tako daleč gredo te reči, da včasih »boljša« stran celo namernoma izpusti tempo, t. j. prednost poteze, samo da obrne konec partije v svojo korist.

Da je temu res tako, da so kmečke končnice lahko tudi velika »čarovnija«, prikazuje naslednja pozicija.

Menda ni treba posebej povedati, da je tu na potezi beli, se pravi, da je črni tudi za boljšega šahista navidez gladko, brez slehernega brcanja izgubljen. Beli kmet nezadržno koraka (z dvojnimi začetnim skokom!) novi dami naproti, vtem ko črni kmet nima te sreče, saj ga budno straži beli kralj. Tu bi torej marsikdo vrigel puško v koruzo.

Pa vendar je partija kljub vsemu gladko — remi. Ugovarjate? Nič ne zavračajmo, marveč kar takoj pogledajmo, kako se to črnemu »posreči«!

Beli igra v prvi potezi, kot že rečeno, a2—a4. Odgovor črnega je Ka1—b2. Zakaj prav na b2, bomo videli pozneje. Nadalje sledi za obe strani: 2. a4—a5, Kb2—c3. 3. a6, Kd2! in partija je remi, ker uveljavlja zdaj tudi črni svojega kmeta. Možno je še, da igra beli prej ali kasneje Kh3—g3. Črni prav tako »prodira« po diagonali (v tem je vsa stvar!) in se še nadalje približuje hkrati belemu beguncu kakor svojemu kmetu. Vselej mu uspe rešiti pol točke, saj bodosi belega kmeta osvoji, ali pa izsili ob asistenci svojega kralja pravčasno napredovanje svojega kmeta v damo. Kaj porečete na to? Ni to v resnici zelo »špaska« zadeva?

»Ivan Milutinović«

Tekstilna industrija
ZEMUN

Tvornička ul. br. 14
Tel: 37-250

Predstavništva:

BEOGRAD — ul. 7. jula br. 34 — Tel. 26-843

SARAJEVO — ul. Mustafa Golubovića 6/1 — Tel. 54-07

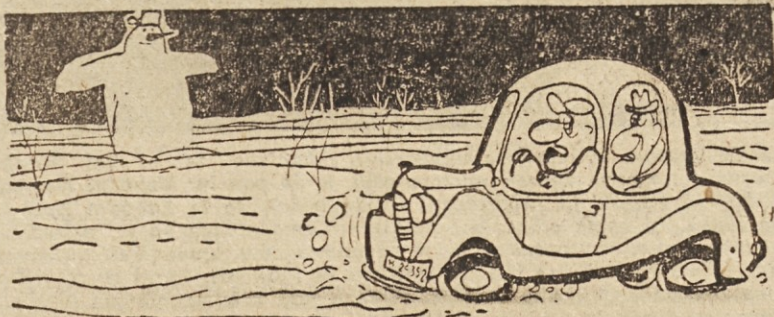
NIŠ — ul. Trg Pavla Stojkovića br. 34 — Tel. 20-32

PROIZVODI:

blago za moške obleke, moške in ženske plašče kakor prvovrstno plastiko 60, 80 in 100 %.

ROSHAR širine 40, 45 in 50 cm. Volna za ročna dela »MACA« in vse vrste VOLNENEGA, ČESANEGA IN VLEČENEGA PREDIVA ZA TRIKOTAZO IN INDUSTRIJO.

Kadar je 15 stopinj pod ničlo

— Da smo zašli? ... hk... kje pa... hk ali ne vidite hk... prometnika?

— Srečo imate! Naš urednik danes sprejema vse rokopise.

— Ze ves čas premišlujem, od kod vas poznam?! Gotovo sva hodila skupaj v šolo!

— To blago je vendar čisto leseno!
— Ze, ze, le da je iz čiste bukovine, za katero pa vsi vemo, da odlično greje!

BREZ BESED

— Idealna plošča za maščevanje sosedom. Na eni strani je »Marina«, na drugi pa »Mustafa«.

OD TOD SEM SE ODPRIL NEVO NOC... ZAPRTO JE ZARADI SLAVTA... JUTRI BOVA OBISKALA MOTSTRA...

NI TI USPELO...

TOD ME JE SLEDILA USTASKA PATRULJA...

ZDAJ JE VSE POLNO SONCA...

MALO JE MANJKALO, PA BIME BILI TU PRITELI... PREDKOTIL SEM OGRATO IN IZGINIL...

TU SEM SE SKRIL... TO JE NI NA HISA... GROHAR JE POBE GNIL...

GLEJ! PATEK JE SPLET MREŽO MED VRATI...

POJDIVA DALJE. DANES NE MARAM MISLITI NA MREŽE IN PATKE...

KAM NATU PELJEJO STOPINJE V SONCU...

V SVOBODO IN NATINI SREČI NAPROT!

MESTO SPET ŽIVI... ALI ČUTIŠ?

DA ŽIVLJENJE JE PRED NAMI. ŽIVLJENJE SVOBODNIH LTUDI...